

B

Syksyn satoa InnovaPro-projektista

Tiimiopettajuuden ja opinnollistamisen kokemuksia

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

KAJAANIN
AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Kajaanin ammattikorkeakoulu Oy

Kajaani University of Applied Sciences

Syksyn satoa InnovaPro-projektista

Tiimiopettajuuden ja opinnollistamisen kokemuksia

Kajaanin ammattikorkeakoulun julkaisusarja B 66 / 2016

Raportteja ja selvityksiä B 66 / 2016

Kirjoittajat:

Auno Päivi
Heikkinen Leena
Huuhtanen Arto
Härkönen Jaana
Minna Hökkä
Itkonen Heli
Juntunen Anitta
Juntunen Annamaija
Jääskeläinen Elina
Karjalainen Arto
Komulainen Ruey
Koponen Janne
Korhonen Tanja
Leinonen Rauni
Leinonen Sanna
Moisanen Kirsi
Pekkonen Eija
Poranen Tiina
Riekki Raija
Seppälä Marita
Vuorinen Maarit
Väisänen Mervi

Yhteystiedot:

Kajaanin Ammattikorkeakoulun kirjasto
PL 240, 87101 Kajaani
Puh. 044 7157042
Sähköposti: amkkirjasto@kamk.fi
<http://www.kamk.fi>

Kajaanin ammattikorkeakoulun julkaisusarja B 66 / 2016

ISBN-numero on 978-952-7219-02-7
ISSN-numero on 1458-915X.

Sisällys

1	Johdanto.....	1
2	Tiimissä opettajakin oppii	3
3	Näin me toteutimme tiimiopettajuutta	6
3.1	Tiimillä tehoa ja toimiva työkirja opiskelijoille.....	6
3.2	Yksi plus yksi on enemmän kuin kaksi – Case markkinointitutkimus	9
4	Työelämäprojektit yhdessä kumppanin ja tiimin kanssa	13
4.1	Hurmaavan Hossan hengessä Tiimiopettajuutta sanoista tekoihin – paperilta metsään.....	13
4.2	Matkailun kvartetti: Joulutori.....	21
5	Tiimiopettajuudella reseptejä koko osaamisalueen kehittämiseen.....	28
5.1	Tiimiopettajuus tietojärjestelmät osaamisalueella.....	28
5.2	Projektipohjainen oppiminen pelialan tiimeissä	34
6	Tiimiopettajuutta englanninkielisessä koulutuksessa.....	39
7	Asiantuntijaksi ei synnytä vaan kasvetaan yhteisöissä.....	44
8	Näin me olemme kehittäneet opinnollistamista	51
8.1	Työn opinnollistaminen ohjauksen näkökulmasta	51
8.2	Opinnollistaminen Terveiden edistämisen sisältöalueet ja ohjaaminen - opintojaksolla sairaanhoitajakoulutuksessa.....	57
8.3	Työn opinnollistaminen pelialalla.....	62
8.4	Sujuvan sutjakkaasti tekemällä konetekniikan opinnoissa.....	66
8.5	Aktiviteettia hoivakodin asukkaan arkeen.....	71
9	Sosiaali- ja terveysalan YAMK opiskelijan työn opinnollistaminen.....	76
10	InnovaPro -hankkeesta älyllä ja ilolla	82

1 Johdanto

Elinkeinoelämän keskusliiton tuottaman Oivallus-loppuraportin mukaan tulevaisuuden työ on yhä vähemmän rutiininomaista ja yhä enemmän sellaista, jossa yhteistyössä suunnitellaan ja toimitaan tavoitteen saavuttamiseksi. Tämä antaa myös selkeät tavoitteet ja puitteet korkea-asteen ammatilliselle koulutukselle. Kajaanin ammattikorkeakoulussa on määrätietoisesti kehitetty opetusta ja opiskelijoiden osaamisvalmiuksia jo vuosien ajan. KAMK'20 strategian mukaisesti korkeakoulu on Suomen tekevin. Uudistettu strategia, joka ulottuu vuoteen 2024 asettaa tavoitteeksi olla Suomen älykkäin korkeakoulu. Nämä strategiat ohjaavat korkeakoulun kaikkea toimintaa, opetusta, TKI-toimintaa ja aluekehitystyötä.

Kajaanin ammattikorkeakoulussa alkoi maaliskuussa 2015 ESR-rahoitteinen kaksivuotinen hanke InnovaPro, jonka keskeisiä tavoitteita oli kehittää opettajien tiimityötaitoja, korkeakoulun työelämäyhteyksiä, opiskelijoiden mahdollisuuksia saada opintopisteitä myös työkokemuksesta eli opinnollistaminen, liiketoimintaosaamisen kehittäminen korkeakoulun kaikilla osaamisalueilla ja pieneltä osalta myös kansainvälisen yhteistyön kehittäminen em. osa-alueilla.

Hanke on edennyt kaikkien viiden kokonaisuuden osalta hyvin niin määrällisten kuin laadullisten tavoitteiden mukaisesti. Tässä julkaisussa kuvataan hankkeen aikana toteutettuja tiimiopettajuuden esimerkkejä ja opinnollistamiscaseja. Tarkoituksena on, että nämä esimerkit toimisivat kannustimena koko korkeakouluyhteisössä jatkaa rohkeasti uusien toimintatapojen käyttöönottoa parempien oppimistulosten saavuttamiseksi.

Liiketoimintaosaamisen edistämiseksi on uudistettuihin vuonna 2017 voimaan tuleviin opetussuunnitelmiin sisällytetty kaikissa koulutuksissa pakolliset liiketoimintaosaamisen opinnot. Tarjolla on lisäksi kaikille valinnaisena noin 30 opintopisteen opintoja. Hankkeen aikana on aloitettu myös poikkialaisena toteutuksena NY Start Up-opintokokonaisuus, jonka laajuus on 10 opintopistettä. Lisäksi kaikissa koulutuksissa on runsaasti projektiopintoja, jotka tukevat luovuuden ja yritteliäisyyden kehittymistä. Työelämäyhteyksien osalta on mm. toteutettu kaksi kyselyä, joiden avulla on saatu tietoa työelämän tarvitsemista yhteistyön toiminnoista KAMKin kanssa. Kansainvälisen yhteistyön syventämiseksi on toteutettu yhteisiä opintopaketteja kumppaneiden kanssa ja sovittu yhteisten opintopakettien suunnittelusta ja toteuttamisesta.

Haluan kiittää kaikkia opiskelijoita, jotka ovat osallistuneet uudella tavalla suoritettaviin opintojaksoihin ja -kokonaisuuksiin. Antamanne palaute ja yhteistyö on ollut ratkaisevaa toimintamme kehittämisessä. Opettajia haluan kiittää rohkeudesta ja heittäytymisestä uuden luomisessa. Projektiryhmän jatkuva vuoropuhelu on edesauttanut hankkeen sujuvaa ja joustavaa toimintaa tuloksekkaasti. Kiitos Päivi Auno ja Anne Määttä ja Kimmo Nikkanen, jolta hankkeen perin. KAMKin projektihallinto ja Päivi Kyllönen ovat huolehtineet siitä, että hankkeen toiminta, raportointi ja seuranta ovat olleet säädösten mukaisia. Erityiskiitokset rahoittajalle Kainuun Ely-keskukselle ja Verna Mustoselle, jotka ovat mahdollistaneet ja tukeneet KAMKin perustoiminnan kehittämistä.

Kajaani, 12.12.2016

Heli Itkonen, KTM, lehtori, projektipäällikkö, KAMK

2 Tiimissä opettajakin oppii

Strategiasta käytäntöön

Kajaanin ammattikorkeakoulun KAMK`20 strategian mukaisesti KAMK haluaa olla tekevin ammattikorkeakoulu. Vuonna 2015 strategiaa päivitettiin ja nyt tavoitteeksi asetettiin vielä terävämpi, olla Suomen älykkäin korkeakoulu. Nämä tavoitteet haastavat korkeakoulun kaikkia toimintoja, mutta kaiken perustana on tuloksekas koulutus niin, että opiskelijat valmistuvat ja saavat työelämän kannalta relevanttia osaamista, tietoja, taitoja ja asenteita.

ESR-rahoitteen InnovaPro-hankkeen yksi keskeisiä tavoitteita oli kehittää KAMKissa tiimiopettajuutta niin, että mukaan saadaan 20 opettajaa. Hankkeen aikana tiimiopettajuutta kokeili ja kehitti 26 opettajaa KAMKin eri osaamisalueilta. Tiimi-opettajuutta on hyödynnetty teoriapainotteisten opintojaksojen, työelämälähtöisten projektiointojen ja koko osaamisalueen kehittämisessä.

Termien sekamelskasta käytännön toimintaan

Laki ammattikorkeakouluopinnoista määrittää korkeakoulun tehtävän seuraavasti:

Ammattikorkeakoulun tehtävänä on antaa työelämän ja sen kehittämisen vaatimuksiin sekä tutkimukseen, taiteellisiin ja sivistyksellisiin lähtökohtiin perustuvaa korkeakouluopetusta ammatillisiin asiantuntijatehtäviin ja tukea opiskelijan ammatillista kasvua.

Ammattikorkeakoulun tehtävänä on lisäksi harjoittaa ammattikorkeakouluopetusta palvelevaa sekä työelämää ja aluekehitystä edistävää ja alueen elinkeinorakennetta uudistavaa soveltavaa tutkimustoimintaa, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa sekä taiteellista toimintaa. Tehtäviään hoitaessaan ammattikorkeakoulun tulee edistää elinikäistä oppimista. (Laki 932/2014 4§)

Korkeakoulun kolmen perustehtävän kannalta juuri ammatillisissa tehtävissä tarvittavan osaamisen tuottaminen on keskeistä. Ammattikorkeakoulut perustettiin 1990-luvun alkupuolella nimenomaan työelämäläheisiä tutkintoja tuottaviksi. Työelämä on ollut viime vuosikymmeninä suurten muutosten kohteena. Tämä on tarkoittanut käytännössä usein sitä, että työntekijät ovat saaneet aloittaa uudet työtehtävät ja oppia uusia asioita työn edetessä. Ammattikorkeakouluopiskelussa tällaiseen toimintaan valmentaa ongelmakeskeinen- tai projektioppiminen.

KAMKin pedagoginen toimintamalli perustuu sosiokonstruktivistiseen oppimiskäsitykseen. Tällaisessa oppimisessa myös opettaja on haasteiden edessä: aina ei voi tietää, mitä oppimisprosessin edetessä tulee eteen. Tällöin opettajuuden jakaminen joko toisen opettajan tai työelämän edustajan kanssa yleensä parantaa ohjauksen laatua ja antaa opiskelijoille laajempaa asiantuntijuutta ja tukea. Tiimiopettajuus ja tiimioppiminen vastaavat mainiosti työelämän toimintatapoihin.

Pedagogisessa kirjallisuudessa ja käytännön opetusmaailmassa puhutaan useista yhteistoiminnallisista opettamisen muodoista. KyAMK:n yliopettaja Satu Peltola jaottelee opettajuuden eri muotoja hankkeelle tehdyssä videossa seuraavasti: tiimiopettajuus, yhteisopettajuus, rinnakkaisopettajuus, samanaikaisopettajuus. Olipa termi mikä tahansa, keskeistä on, että opettamisesta ja ohjaamisesta tietyllä opintojaksolla tai –kokonaisuudessa vastaa kaksi tai useampi opettaja.

Opettajuus voi olla vuorottelevaa niin, että vastuurooli vaihtuu opettajalta toiselle opetuksen eri vaiheissa. Opetus voi toteutua jaettuna tai rinnakkaisopetuksena. Opiskelijat voivat kiertää opettajan luota toiselle, jolloin voidaan puhua asema- tai pisteopetuksesta.

Korkeakouluissa on usein sovellettu eriytyvää opetusta, jossa yksi opettaja vastaa teoriaosuudesta suurryhmälle ja yksi tai useampi opettaja pienryhmille pidettävistä harjoituksista. Opetus on joustavaa, silloin kun vastuu ja roolit vaihtuvat tilanteen ja asiantuntijuuden mukaan. Kaikissa yhteistoiminnallisen tai tiimiopettajuuden muodoissa keskeistä on opettajien yhteistoiminta opintojen suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa.

Tiimiopettajuus edellyttää mukana olevilta opettajilta hyvää, jatkuvaa vuorovaikutusta, yhteissuunnittelua toteutuksesta ja arvioinnista. Se mahdollistaa vertaistuen, vastuunjaon ja yhteisöllisyyden kehittymisen. Se sopii erityisen hyvin myös silloin, kun opetus on enemmän valmentamisen kaltaista kuin perinteistä opettamista ja opiskelijoiden edellyttään ottavan enemmän vastuuta oppimisestaan.

Tiimiopettajuuden käytön esteenä voivat olla erilaiset pelot oman asiantuntijuuden riittämisestä, aikataulujen yhteensovittamisen haasteet ja resurssien jakaminen. Mukana olevien opettajien on voitava luottaa toisiinsa ja kyettävä tasavertaiseen työskentelyyn. Sopivan työparin kanssa on helppoa jakaa osaamista ja opiskelijoiden ohjaamista. Toimiva tiimiopettajuus on joustava myös silloin, kun toinen ohjaavista opettajista on pois. Opiskelijoiden työskentely voi tällöinkin jatkua suunnitelman mukaisesti. Tiimiopettajuuden aloittaminen usein edellyttää enemmän suunnittelu-aikaa, mutta paremmat tulokset palkitsevat.

Heli Itkonen, KTM, lehtori, projektipäällikkö, KAMK

Lähteet

Video Tiimiohjaus Kajaanin ammattikorkeakoulussa

<https://www.youtube.com/watch?v=uh0-TjjHXRo>

3 Näin me toteutimme tiimiopettajuutta

3.1 Tiimillä tehoa ja toimiva työkirja opiskelijoille

Yrityksen suunnittelu ja kansainvälistymien -opintojakso on laaja oppimiskokonaisuus, joka sisältää monipuolisen teoreettisen viitekehysten ja käytännön soveltamisen. Opintojakso kuuluu tradenomiopintojen toisen vuosikurssin pakollisiin opintoihin. Opintojakson tavoitteena on perehtyä yrityksen strategiseen suunnitteluun ja liiketoimintapotentiaalin kasvattamiseen älykkäiden, innovatiivisten ratkaisujen ja toimintamallien avulla.

Opintojaksolla teoreettista viitekehystä ja käytäntöä pyritään yhdistämään luontevasti. Suunniteltaessa tulevaa liiketoimintaa ajattelua ohjaa strategisen suunnittelun teoreettiset mallit, joita sovelletaan sitten omaan liiketoimintapotentiaaliin. Vastausta haetaan siihen, millaiset älykkäät ratkaisut tuovat juuri tähän liiketoimintamalliin sen tavoitellun kilpailuedun.

Tiimiopettajuuden ja tekemällä oppimisen suurimpia haasteita on kehittää sellaisia opetusmenetelmiä, joissa yhdistyvät alakohtaisen tiedon opiskelu, yleisten työelämävalmiuksien harjaannuttaminen sekä teorian ja käytännön toisiinsa liittäminen. Tekemällä oppimista voidaan toteuttaa erilaisin pedagogisin järjestelyin, mutta keskeisintä on kuitenkin opiskelijan oma motivaatio ja aktiivisuus.

Oppimista edistää sellainen opiskelumuoto, joka tukee opiskelijan tiedon konstruointia. Tiedon konstruoinnilla tarkoitetaan sitä, että uutta tietoa rakennetaan aikaisemman tiedon päälle sitä muunnellen ja korjaillen. Jokaisella opiskelijalla on oma kokemusmaailmansa, joten jokainen konstruoi tietoaan oman kokemusmaailmansa pohjalta itselleen merkittävistä näkökulmista.

Yhteisopetusta ja jaettua osaamista

Yrityksen suunnittelu ja kansainvälistyminen -opintojaksolla opettajat pitävät orientaatio-tunnit yhteisopetuksena, jolloin molemmat opettajat ovat paikalla yhtä aikaa. Orientaatio-tunneilla aihealueet käydään läpi yrityksen strategisen suunnittelun rakenteen mukaisesti. Samalla opiskelijat voivat esittää täsmentäviä kysymyksiä. Orientaatioluennon jälkeen opiskelijat jatkavat opiskelua tiimeissä, joissa he etenevät työkirjan tehtävien mukaisesti.

Luennolla varmistetaan myös se, että opiskelijat ymmärtävät annetut tehtävät ja pääsevät työskentelyssään hyvin liikkeelle.

Opettajat ovat yhdessä laatineet opintojaksolle kattavan työkirjan liiketoiminnan strategiiseen suunnitteluun liittyvistä eri osa-alueista. Työkirjan tavoitteena on asiantuntijuuden kehittämisen lisäksi teoreettisen tiedonhaun osaamisen lisääminen sekä tekemällä oppimisen ja soveltamisen kehittäminen. Se on laadittu digitaaliseen muotoon, joten opiskelijat voivat opiskella ajasta ja paikasta riippumatta.

Oppimisen tulisi tapahtua päähän pönttämisen sijasta entistä enemmän oppimisen kannalta mielekkäiden mutta riittävän haastavien tehtäväkokonaisuuksien kautta. Opettajan näkökulmasta näiden oppimistehtävien järjestäminen edistää opiskelijoiden oppimismotivaatioita. Tällaisessa toiminnassa asian ymmärrys syvenee ja samalla opitaan taitoja, joita asiantuntijatyössä tarvitaan. Kokemuksemme mukaan aktiivisia opintojaksoja käyneiden opiskelijoiden opintomenestys on ollut parempaa kuin perinteisiä opetusmenetelmiä käyttäen.

Opiskelijatkin arvioivat ja oppoivat

Opettajat määrittävät yhdessä opintojakson arviointikriteerit. Tämä opintojakso arvioidaan asteikolla 1-5. Myös arviointi tehdään yhdessä siten, että molemmat opettajat lukevat ja kommentoivat tehtävät ja näin saadaan objektiivisempi näkemys opiskelijan osaamisen tasosta.

Opettaja-arvioinnin lisäksi arviointiin sisältyy opiskelijaryhmien keskinäinen vertaisoppoointi ja vertaisarviointi. Opintojakson puolesta välissä on välitapaaminen, jossa opiskelijat esittelevät alustavat liikeideansa. Oppoijat ovat etukäteen perehtyneet alustaviin liikeideoihin ja valmistelee kehittämissuunnitelmia. Tällä tavoin syvennetään oppimista ja saadaan ideoita työn jatkokehitykseen.

Opiskelija-arviointiin on laadittu valmiit, yhtenevät arviointikriteerit, joiden perusteella oppoijat arvioivat oppoittavan ryhmän kirjallisen tuotoksen sekä suullisen esityksen. Arviointilomakkeet palautetaan opettajille ja nämä otetaan huomioon lopullista arvosanaa määriteltäessä.

Opintojakson lopussa liiketoimintasuunnitelmille on varattu n. 10 – 15 minuutin esitysajat keskeisistä strategisen suunnittelun osa-alueista. Tässä tilaisuudessa oppoijien lisäksi myös muut opiskelijat ja opettajat kommentoivat ja esittävät kysymyksiä suunnitelmasta.

Tämäkin toimii hyvänä oppimistilanteena ja opiskelijat ovat kokeneet tilaisuuden antoisaksi ja mielenkiintoiseksi.

Tuloksia ja palautetta

Yhteisessä toiminnassa opiskelijat voivat päästä korkeatasoisempaan osaamiseen kuin yksin opiskellessaan. Jotta yhteistoiminnallinen oppiminen voi olla tuloksekasta, edellyttää se opiskelijan ohjausta ja tukemista, minkä vuoksi opettajan ja opponoiijien rooli oppimisen ohjaajana on merkittävä. Oppimistehtävien ohjaamisessa on tärkeää, että opitaan soveltamaan teoriaa ja käytäntöä toisiinsa.

Lopuksi vielä opiskelijapalautetta opintojaksosta:

- Työkirjaa tehdessä täytyi oikeasti miettiä tehtäväkohtia ja etsiä itse tietoa. Työkirjaa tehdessä oppi paljon.
- Itsenäisen työskentelyn kehittäminen
- Aikatauluttaminen ja vastuun kantaminen
- Monipuoliset osa-alueet ja monipuolinen kokonaisuus
- Kattava kokonaisuus yritystoiminnan suunnitteluun

Tästä on hyvä jatkaa tiimiopettajuuden kehittämistä. Palautteen perusteella voisimme lisätä tulevina vuosina ohjattuja työpajoja. Tiimissä sekin onnistuu!

Maritta Seppälä, KTM , lehtori, KAMK

Arto Huuhtanen, KTM, lehtori, KAMK

3.2 Yksi plus yksi on enemmän kuin kaksi – Case markkinointitutkimus

Substanssiosaamisen ja menetelmäosaamisen tuloksekas yhteistyö

Liiketalouden 2. vuosikurssin tradenomiopiskelijoiden Markkinointitutkimus -opintojakso toteutettiin keväällä 2016 tiimiopettajuuden avulla. Opintojakson toteutuksessa haluttiin yhdistää tilastotieteen opettajan menetelmäosaaminen ja markkinointiopettajan markkinoinnin substanssiosaaminen. Työelämälähtöistä ammattikorkeakouluopetusta, jossa keskeisenä tavoitteena on yhdistää teoreettinen tieto ja käytännön sovellutusten vaatima taito, tiimiopettajuus ja yhteistoiminnallisuus opetuksessa ja oppimisessa palvelevat erityisen hyvin. Opetuksessa tulisi korostua tavoitteellisuus ja vuorovaikutteisuus.

Opettajan pedagoginen ajattelu näkyy siinä, miten hän toimii opetustilanteessa, sekä siinä, miten hän perustelee tekemiään opetuksellisia ratkaisuja. Esimerkkitalanteessa opintojakson suunnittelu alkoi yhteisten oppimistavoitteiden määrittelyllä. Tavoitteena oli Markkinointitutkimus -opintojakson sisältöaineksen oppiminen. Opintojakson toteutustapa palveli myös opiskelijoiden oppimista erilaisten työelämälähtöisten kehittämis- ja tutkimusprojektien toteutuksessa ja raportoinnissa.

Opetus toteutettiin pääasiallisesti vuorottelevana ja vastuuroolijakoon pohjautuvana tiimiopettajuutena, joissakin tilanteissa myös jaettuna yhteisopettajuutena. Opintojakson suunnitteluvaiheessa sovittiin opettajien välinen työnjako aihealueittain. Oppimistehtävät ja niiden toteutus suunniteltiin yhdessä, samoin niiden arviointi. Opettajien kesken materiaalin työstäminen ja jakaminen toteutettiin OneDriven avulla. Opiskelijoiden oppimisympäristönä ja tehtävien palautuspaikkana hyödynnettiin KAMK:ssa käytössä olevaa Moodle-oppimisympäristöä.

Tavoitteena oli, että opintojakso toteutetaan joustavasti niin, että opiskelijoille muodostuu yksi yhtenäinen oppimiskokonaisuus. Sisältö ja toteutukselliset ratkaisut etenevät loogisesti ilman, että sillä on suurta merkitystä, kumpi opettajista vai kenties molemmat opettajat, ovat paikalla lähiopetustunneilla. Tämä edellyttää luonnollisesti hyvää opettajien välistä yhteistyötä ja luottamusta, sekä jatkuvaa yhteissuunnittelua ja etenemisen seuranta. Työjärjestyksen suunnittelussa pitäisi myös huomioida tämä niin, että molemmille opettajille on varattu mahdollisuus osallistua joustavasti lähiopetukseen.

Opettajat suunnittelivat omilta sisältöalueiltaan opetusmateriaalia, se yhdistettiin ja jaettiin OneDrivessa. Tämän jälkeen sitä muokattiin yhdessä niin, että siitä poistettiin mahdolliset

päällekkäisyydet ja se muodosti yhtenäisen kokonaisuuden. Opintokokonaisuus toteutettiin nyt ensimmäisen kerran tiimiopettajuuden avulla, joten suunnittelua jatkettiin ja materiaalia tuotettiin myös opintojakson edetessä. Opettajat vuorottelivat luokassa sovitun työnjaon ja aiheen mukaisesti. Tilastoaineiston analysoinnissa tarvittavaa SPSS-tilasto-ohjelman hyödyntämistä opiskelijat harjoittelivat tilasto-opettajan ohjauksessa.

Tehtävät ja aktiivinen osallistuminen arvioitavana

Opintojakson suoritus muodostui kolmesta pari- tai pienryhmätyönä tehtävästä arvioitavasta harjoitustehtävästä, joista kaksi oli laajempaa kirjallista harjoitustehtävää ja yksi pienempi käytännön haastatteluharjoitus-tehtävä. Näiden lisäksi suoritukseen kuului aktiivisuus, tuntitehtävien ja –tiivistelmien tekeminen. Opettajat suunnittelivat yhdessä arvioitavat harjoitustehtävät ja arviointikohdat sekä niiden pisteytyksen.

Toteutus suunniteltiin niin, että opiskelijat palauttivat vähintään kerran arvioitavan kesken-eräisen harjoitustehtävän ja saivat palautetta ja opastusta sen työstämiseen erillisillä pienryhmäkohtaisilla ohjaustunneilla. Näillä ohjaustunneilla olivat mukana molemmat ohjaavat opettajat. Opiskelijat myös esittelivät valmiit työnsä muulle ryhmälle, ja näihin tunteihin ja niillä käytyyn palautekeskusteluun osallistuivat niin ikään molemmat opettajat. Lopuksi opiskelijoiden kanssa käytiin viimeisen palautettavan harjoitustyön jälkeen yhteinen palaute- ja arviointikeskustelu, johon osallistuivat molemmat opettajat.

Arviointivaiheessa opettajat laativat yhdessä arviointikriteeristöt kahdelle laajalle arvioitavalle tehtävälle. Kuvassa 1 on esimerkki toisen palautettavan tehtävän arviointikriteeristöstä. Molemmat opettajat arvioivat ensin itsenäisesti palautetut suoritukset. Tämän jälkeen opettajat kävivät yhteisen arviointikeskustelun, pisteyttivät ja kirjoittivat jokaiselle pienryhmälle yhteisen palautteen ko lomakkeeseen. Yhteisen palautteen pohjalta käytiin lopuksi vuorovaikutteinen palautekeskustelu pienryhmien kanssa.

Arviointikohdat (0-5p/kohta)	Huomioita / palautetta	pisteet
viitekehyksen huomioiminen		
lähteet – kirjallisuus / netti		
tutkimusongelman määrittely		
tutkimusmenetelmän valinta ja perustelut		
tutkimusongelman rajaaminen		
tutkimuslomakkeen onnistuneisuus		
raportin kieli ja selkeys		
toteutuskelpoisuus		
yhteensä		max 40 p

Kuvio 1. Palautettavan tehtävän arviointikriteeristö

Palautetta tuleviin toteutuksiin

Tradenomiopiskelijoilta kysyttiin kevään lopulla palautetta tiimiopettajuudesta. Kyselyyn saatiin 43 vastausta ja siihen vastasivat myös muut kuin vain kyseiselle Markkinointitutkimuksen –opintojaksolle osallistuneet. Vastauksissa korostui se, että tiimiopettajuus edellyttää hyvää suunnittelua ja opettajien välistä hyvää yhteistyötä, sekä sitä, että opettajilla on koko ajan hyvä tieto siitä, miten opintojakso etenee. Parhaimmillaan se lisää opiskelijoiden mielenkiintoa, opettajien opetustyyliä täydentävät toisiaan ja opetus ”elävöityy” opettajien mukana, kun keskusteluun nousee erilaisia näkökulmia. ”Asioihin saa useamman näkökulman, kun kaksi pätevää opettajaa kertoo oman näkemyksensä.” Opiskelijat myös kokivat, että apua ja neuvoa on paremmin saatavilla. Ongelmallisena opiskelijat pitivät niitä tilanteita, joissa ”opettajat eivät olleet tietoisia siitä, mitä toinen opettaja oli opettanut”, tai jos tiedonkulussa oli ollut muuten ongelmia.

Opettajan näkökulmasta tiimiopettajuus lisää työelämälähtöistä joustavuutta, edistää toiselta asiantuntijalta oppimista ja oman osaamisen kehittymistä. Se myös pakottaa opettajan uudistumaan ja refleктоimaan kriittisemmin omaa toimintaansa. Opettajien osaa- mista voidaan hyödyntää laaja-alaisesti ja tiimiopettajuus tarjoaa myös laajemmat työelämäyhteydet.

Voidaan todeta, että tiimiopettajuus hyödyttää parhaimmillaan sekä opiskelijoita että opettajia ja ainakin välillisesti myös työelämää. Sen avulla voidaan parantaa opetuksen laatua

ja lisätä opiskelijoiden mielenkiintoa sekä tehostaa oppimista. Toimintatapana se muuttaa opetusta työelämälähtöisemmäksi, joustavammaksi, tavoitteellisemmaksi ja vuorovaikutteisemmaksi. Sen onnistunut toteutus edellyttää kuitenkin opettajilta hyvää suunnittelua ja keskinäistä vuorovaikutusta.

Mervi Väisänen, KTM, lehtori, KAMK

4 Työelämäprojektit yhdessä kumppanin ja tiimin kanssa

4.1 Hurmaavan Hossan hengessä Tiimiopettajuutta sanoista tekoihin – paperilta metsään

Tiimiopettajuuden hyödyt konkretisoituivat dokumentteihin kirjatuihin tavoitteista käytännön kokemuksiin Suomussalmen jylhissä maisemissa. Kokemus yhdessä suunnittelusta, toteutuksesta ja arvioinnista on antanut paljon uutta energiaa kahdelle yhdessä tekeväälle opettajalle. Samalla hyödynnettiin tieto- ja viestintäteknikkaa työelämälähtöisessä projektissa.

Hossan hengessä - uutta ideoimassa

Kainuu on saamassa vuonna 2017 oman virallisen kansallispuistonsa, josta tulee samalla Suomen 40. kansallispuisto. Kainuussa ollaan asiasta ylpeitä ja innoissaan, mutta moni toimija tunnistaa, että kansallispuisto-statuksen myötä on ripeästi kehitettävä puiston oheispalveluja ja läheisyydessä olevien yrittäjien palveluita. 'Hossasta kansallispuistoksi' -ajattelun tavoitteena on luoda tulevaisuudessa puistosta ympärivuotinen vierailukohde. Nyt lähiajan tavoitteissa on keskeistä, että tuote- ja palvelukonseptit ovat kunnossa ennen kuin puisto virallisesti avataan kesäkuussa 2017, myös kansainvälisestikin tarkasteltuna. Lisäksi markkinointiviestinnän suunnittelu ja uudenlainen toteutus ovat keskeisessä roolissa puiston oheistoiminnan kehittämistä.

Kajaanin ammattikorkeakoulun toisen vuoden kansainvälisen liiketoiminnan tutkinto- ja vaihto-opiskelijat (BBA-ohjelma) tarttuivat tähän kehityshaasteeseen viiden opintopisteen Advanced Project of Integrated Marketing Communications -opintojaksolla. He saivat selvitystyön taustalle toimeksiantajaksi Kainuun ja Koillismaan Metsähallituksen Luontopalvelut-yksikön. Varsinaisesti toimeksiannossa yhteyshenkilönä toimi Kainuun ja Koillismaan puistoalueen asiakaspalvelupäällikkö Kerttu Härkönen.

Alkuperäinen toimeksianto puiston vetovoimatekijöiden selvittämisestä laajeni kevään aikana ja mukaan kutsuttiin myös kaksivuotisen EAKR-rahoitteisen Kansallispuistoksi Hossan hengessä -projektin projektipäällikkö Venla Karkola. Suomussalmella hallinnollista kotiaan pitävässä projektissa pyritään jatkamaan sitä kehitystyötä, mitä Suomussalmen kunnalle ja Hossan kansallispuistolle tehdyssä masterplanissa on muutama vuosi sitten esitetty.

Myös konkreettisten tuotetestausten tullessa opiskelijoiden toivomuslistalle innostui mukaan tulemaan myös Idän Taiga ry:n 'Uudet Wildlife-tuotteet' –projektin projektipäällikkö Virpi Keränen. Wild Taigan mukanaolon myötä opiskelijat saivat työliställeen konkreettisia tuotekonseptitestauksia. Opiskelijoilla oli mahdollisuus tutustua tuotteisiin, joita asiakkaat eivät aikaisemmin ole päässeet kokemaan. Opiskelijat pääsivät myös testaamaan, arvioimaan ja antamaan palautetta omakohtaisista kokemuksistaan.

Haaste oli heitetty ja pallo vastaanotettu. Niin alkoi tulevan kansallispuiston tausta-aineistoon tutustuminen, kansainvälisten kansallispuistojen markkinointiviestinnän arviointi ja vertailu, Suomussalmen masterplaniin tutustuminen, luonnonpuiston kohderyhmien määrittely, arviointikohteiden valinta sekä tutkimuksen ja sen arviointikriteerien suunnittelu. Sen lisäksi myös visualisoitiin tulevien asiakkaiden asiakaskokemuksia sekä suunniteltiin kohderyhmäkohtaista integroitua markkinointiviestintää. Teoriaa oli aikaisemmilla luennoilla opiskeltu, nyt oli tiedon soveltamisen aika.

Toimeksianto: ”Kansainväliset opiskelijat arvioivat Hossan alueen vetovoimaisuutta talven 2016 aikana. Tavoitteena on paikan vetovoiman ja yleensä sen palvelujen ja potentiaalin katsastus. Metsähallituksen luontopalvelut järjestävät opiskelijoille orientaatioluennon, perehdytyksen valmiisiin aineistoihin, vastaavat tarvittaessa kysymyksiin ja vastaanottavat raportin. Raportti toimitetaan valmistuttuaan johtoryhmälle sekä Hossa-hankkeen työryhmälle.”

Ketkä toteuttivat? Kajaanin ammattikorkeakoulun liiketoiminta ja innovaatiot –osaamisalueen International business – toisen vuosikurssin tutkinto- ja vaihto-opiskelijat.

Mikä opintojakso? Opiskelijoiden suoritus osana integroidun markkinointiviestinnän projektiopintoja (Advanced project of Integrated Marketing Communication, 5 op)

Miten toteutettu? Kokonaisuutta ohjasi yhdessä alusta loppuun kaksi markkinoinnin opettajaa (Elina Jääskeläinen ja Maarit Vuorinen). Kevään aikana opiskelijat tekivät erilaisia selvitys-, benchmarkkaus ja suunnittelutehtäviä. Varsinainen suunniteltujen tehtävien toteuttaminen ja testaaminen tapahtui Hossan kansallispuistossa ja sen lähialueella. Opettajat olivat opiskelijoiden kanssa myös opintoretellä Hossassa 25. -27.4.2016. Tuon opintoretken aikana tehtiin varsinainen kenttätyö. Työt esitettiin ja raportoitiin toimeksiantajalle 10.5.2016

Toimeksiantajina:

Metsähallitus, Kainuun ja Koillismaan puistoalue, Asiakaspalvelupäällikkö Kerttu Härkönen

Idän Taiga Oy, Uudet Wildlife tuotteet -projekti, Projektipäällikkö Virpi Keränen

Suomussalmen kunta, Kansallispuistoksi Hossan hengessä –projekti, projektipäällikkö Venla Karkola

Tiimiopettajuus innostaa, aktivoi ja haastaa

Työelämälähtöinen Hossa-projekti ei olisi voinut syntyä yhden opettajan panostuksella. Kokonaisuuden suunnittelu, hallinta ja toteutus onnistuivat kahden opettajan yhteistyönä. Hossa-projektissa tiimiopettajuus perustui opettajien aitoon vuorovaikutukseen, jossa yhteisenä tavoitteena oli molempien opettajan kokemusten ja näkemysten vaihto. Yhteistä tehtävänantoa ja erilaisia toteutusvaihtoehtoja puntaroitiin useaan otteeseen kevään aikana. Teoreettisen tiedon opiskeluun oli panostettu aikaisemmillä opintojaksoilla. Opiskelijoita kannustettiin jatkuvasti hyödyntämään sitä.

Käytännön projektin aikana opiskelijat keskittyvät enemmän tekemiseen. Asioita omakuttiin siten syvemmin. Tavoitteena oli osallistaa kaikki opiskelijat mukaan ja innostaa heitä tekemään yhteisen tavoitteen eteen töitä. Opetus ei ollut opettajälähtöistä vaan perustui työpajatyöskentelyyn, erilaisiin ideointimenetelmiin ja soveltaviin tehtäviin. Opiskelijat olivat itse aktiivisia, ideoivat paljon ja olivat kiinni työn touhussa. Heitä oli myös vastuutettu kertomaan aika ajoin etenemisestään, jolloin muut ryhmän jäsenet pystyivät antamaan kokonaisuudesta palautetta. Opintojakson jälkeen saatujen palautteiden mukaan onnistuimme tässä erinomaisesti ja saimme lopputuloksen kasaan yhdessä. Voimme olla tulksesta ylpeitä!

Toimintaperiaatteita uuden ideointiin:

- 1) Alkusuunnittelu
- 2) Jään särkeminen (taustaideointi, aktivointi, sparraus)
- 3) Tavoitteiden asettaminen Idean tuottamisprosessi
- 4) Idean arviointi ja valinta sekä sitä seuraavat vaiheet
- 5) Arviointi

(7 Secrets for supercharging Your Brainstorms. Powered by SmartStorming. Generate Bigger and Better Ideas. www.SmartStorming.com, luettu 21.2.2016)

Uusia, sovellettuja menetelmiä

Toteutus suunniteltiin alusta alkaen joustavaksi, jotta tilaa jäi mahdollisille muutoksille. Alkusuunnittelussa tehtiin vertailuselvitys ulkomaisten kansallispuistojen viestinnästä digitaalisissa kanavissa sekä palvelutarjonnasta. Kansainvälinen ryhmä takasi sen, että vertailua tehtiin hyvin erilaisista ja erikokoisista puistoista. Lopputuloksena havaittiin, että

ulkomaisten kansallispuistojen palvelutarjoama sekä kaupallinen potentiaali on hyvin esillä konseptina verrattuna kehittämiskohteen tilanteeseen. Kuitenkin kaikissa vertailukohteissa korostuivat kansallispuiston elementit; ainutlaatuinen luonto, rauhoittava ympäristö ja huikeat maisemat.

Vertailevan selvityksen jälkeen aloitettiin Hossan markkinointiin suunnattu ideointivaihe, jossa tarkoituksena oli tuottaa uusia ideoita mahdollisimman paljon lyhyessä ajassa. Ideointikohteita oli viisi perinteisistä markkinointikanavista digitaalisiin ja Hossan kohderyhmiin ja sloganlupaukseen. Aikaa ideointiin oli aiheesta riippuen kahdesta viiteen minuuttiin. Ideoista koottiin yhteenveto, joka toimi pohjana kohderyhmämäärittelylle, joka visualisoitiin käsitekarttaan.

Luokkahuoneessa tehtiin kaksi ennakkotehtävää: ensin opiskelijoiden tehtävänä oli suunnitella ja varata kenttätöön aikana toteuttava ohjelma. Tämä oli haastavaa johtuen talvi- ja kesäkauden vaihtojasta. Usea palveluntarjoaja oli sulkenut ovensa ja mahdollisuudet esimerkiksi Husky-safariin tai lumikenkäilyyn olivat rajalliset. Metsäpolkujen oletettiin olevan heikossa kunnossa aurinkoisen kevään myötä. Toisena tehtävänä oli tutustua etukäteen Hossan tämänhetkiseen markkinointiviestintään ja alueen tarjoamaan sekä luoda arviointipohja haamuasiointikohteille.

Itse tehtävänanto rakennettiin Wordpress-blogialustalle. Silentspiritofhossa.wordpress.com blogi kokosi tehtävät kenttätöön aikana. Opiskelijat jakautuivat kolmeen viiden hengen ryhmään. Ryhmillä oli käytössään koulun iPadit, joilla dokumentoitiin kokemuksia ja kohteita. Näin varmistettiin, että kuva- ja videomateriaalia tuli runsaasti. Ryhmällä oli käytössään jaettu OneDrive –kansio, johon materiaalia tallennettiin. Lisäksi ryhmät käyttivät omia tallennustilojaan.

Tehtävät koostuivat neljästä eri teemasta:

- Palvelun kehittäminen (haamuasiointi) ja sen raportointi
- Palvelukonseptin testaus, raportointi tarinankerrontamuodossa
- Kohderyhmämäärittely markkinointiviestinnän pohjaksi
- Markkinointiviestinnän kanvasuunnitelma

Työskentely Hossassa oli arvokasta. Alkusysäyksen antoi projektipäällikkö Venla Karkolan pitämä keskusteleva työpaja projektin taustoista. Hän haastoi opiskelijoita miettimään

yrittäjien näkökulmasta kansallispuiston tarjoamia mahdollisuuksia tai rajoitteita yritystoimintaan.

Lisäksi opiskelijat pääsivät testaamaan Wild Taigan täysin uusia tuotekonsepteja ja antamaan niistä palautetta. Kohteiksi määräytyivät menomatkalle osunut Hiljainen kansa sekä itse kohteessa sijaitseva Hossan poropuisto. Tämän lisäksi tuotteita ja palveluita testattiin aiemmin laaditun suunnitelman pohjalta.

silentspiritofhossa ETUSIVU LEARNING OBJECTIVES

Advanced project in Marketing Communication for BBA students

Assignments

- Service development (mystery shopping) in report format
- Service concept testing in storytelling method Hossa Kaste
- Silent nation Target audience

Groups

- Working Group 1: Kate Alexandra Tatjana Clement R
- Makson Working Group 2: Sarianna Emma Meri Ila Clement C. Sivi Working Group 3: Philip

Concept testing Hossa

Blogialusta toimi erittäin hyvin tehtävänjakajana, eikä se rajannut projektin toimintaa liikaksi. Toimeksiannossa ja etenkin kenttätyössä sukkellettiin hyvin tuntemattomaan käytännön tekemiseen. Se vaati niin opiskelijoilta kuin opettajiltakin joustavuutta ja valmiutta suhtautua muutoksiin positiivisella oppimisasenteella.

silentspiritofhossa ETUSIVU LEARNING OBJECTIVES

Program Tuesday

Photo by ELINA JÄÄSKELÄINEN on 21.4.2016 EDIT

7:30-08:30	Breakfast
09:00 - 11:30	Mystery shopping, hiking, guided tour
	Mystery shopping/Visitor Center
11:30-13:30	Outdoor Lunch
13:30-16:00	Return to cottages
	Work
16-17:00	Mystery shopping/Reindeer watching
17:30-18:30	Hossan Kaste -product concept testing
18:30 ->	Dinner at Restaurant Poropuisto
21:00-....	Work at cottages ->
	SAUNA

Occasionally, some of your visitors may see an advertisement here

Työskentely Hossassa oli monipuolista. Ulkoilun ja palvelujen testaamisen jälkeen viimeisenä päivänä tehtiin yhteinen työpaja, jossa kerättiin vielä uusia näkökulmia ja ajatuksia. Opiskelijat antoivat palautetta niin Hossa vetovoimatekijöistä, kehityskohteista kuin yleisestä tunnelmasta. Vaikka tieto- ja viestintätekniikkaa hyödynnettiin kokonaistehtävissä, viimeinen työpaja toteutettiin perinteisesti fläppitaulu - post-it –lappu tekniikalla.

Kuvio 2. Post-it tuloksia

Arvioinnissa jaettu näkemys yhdistyy

Alkuperäisen suunnitelman mukaan tarkoitus oli palauttaa tehtävät suoraan blogiin, mutta projektin aikana loppupalautuskohteeksi valittiin OneDrive –pilvipalvelu. Vaihdos tehtiin käytännön syistä, sillä ryhmän oli helpompi työstää materiaaleja samanaikaisesti pilviympäristössä ja ladata myös erittäin isoja videotiedostoja. Ei ollut myöskään tarkoituksenmukaista näyttää muille opiskelijoille tarkempia suunnitelmia ennen toimeksiantajalle esittelyä.

Tulokset esitettiin ja raportoitiin toimeksiantajan edustajalle Kerttu Härköselälle sekä Suomussalmen kunnan edustajalle Venla Kärkölälle toukokuussa 2016. Esityksen lisäksi opiskelijat kirjoittivat kirjallisen raportin, joka arvioitiin osana projektisuoritusta ja jaettiin myös toimeksiantajalle.

Projekti koettiin erittäin onnistuneeksi ja molemmat toimeksiantajat kokivat kehitysehdotukset laadukkaiksi ja monipuolisiksi.

Tiimiopettajuuden yhtenä parhaimpana antina oli arvioinnin selkeytyminen. Itsenäisesti tehty arviointi voi olla haasteellista ja etenkin käytännön projektin tarkastelu arviointikri-

teereitä vastaan on usein vaikeaa. Kollegan kanssa yhdessä arvioitu työ antaa paitsi opiskelijoille selkeämmän kuvan lopputuloksen onnistumisesta ja kehityskohteista, mutta myös opettajalle varmuutta ja uutta näkökulmaa kriteerien tulkinassa. Vaikka molemmilla opettajilla on oma kiinnostuksenalueensa, arvioinnissa koottiin molempien opettajien näkemykset.

Alkusysäys poikii uutta

Tiimiopettajina toteutettu käytännön työelämälähtöinen projekti oli vain alkusysäys uuden kansallispuiston kehittämiseksi. Kehittämiskohde tarjoaa upeat mahdollisuudet poikkialaisen yhteistyön jatkumiselle Hossan saadessa kansallispuistostatuksen vuonna 2017.

KAMK:n aktiviteettimatkailun osaamisalue on kiinnostunut jatkamaan yhteistyötä, samoin mahdollisia projektiaiheita on nähtävissä myös tietojärjestelmäalueen osajille sekä sote-alan opiskelijoille. Myös alueen palveluntarjoajat Metsähallituksen lisäksi ovat ilmaisseet halukkuutensa yhteistyöhön ja alueen mahdollisuuksien kehittämiseen. Tiimiopettajuus tarjoaa hyvän mahdollisuuden kokeilla uusia opetusmetodeja ja rohkaisee kokeilemaan myös uudenlaisia digitaalisia alustoja opetuksessa.

Kokonaisuudessaan projekti oli erittäin monipuolinen, opettava ja antoisa myös opettajille. Opiskelijapalautteissa välittyi positiivinen henki opintojakson käytännöllisyyteen ja konkreettisuuteen. Erityiskiitoksen ansaitsi mahdollisuus päästä itse kohteeseen tarkastelemaan sen autenttista ympäristöä. Erityisesti kansainvälisille opiskelijoille tämä oli ainutlaatuinen ja mieleenpainuva elämys. Myös tiimiopettajuus sai paljon hyvää palautetta – opiskelijat kokivat, että hekin saavat enemmän kun kaksi opettajaa tuovat sisältöä ja ohjausta työhön.

"No doubts, one of the brightest memories remain is our thrilling trip to Hossa, where I could not only experience the work of a real marketer and promoter, but also enjoy the breathtaking nature of Finland. Thank you for all your endeavor to make our lessons all and memorable."

Kehityskohteita mietimme seuraavasti: Suunnittelu aiemmin, toimeksianto selkeämmäksi, systemaattisuutta lisää. Kansainvälisten opiskelijoiden kohdalla on tunnistettava myös kulttuurierot. Onnistui, kivaa oli ja koko työyhteisö hyötyi, kun saimme purkaa energiaa johonkin konkreettiseen :)

Maarit Vuorinen, KTT, lehtori, KAMK

Elina Jääskeläinen, HTM, lehtori, KAMK

Lähteet

SmartStorming. 7 Secrets for supercharging Your Brainstorms. Powered by SmartStorming. Generate Bigger and Better Ideas. www.SmartStorming.com luettu 20.5.2016

Jääskeläinen & Vuorinen 2016. Silent Spirit of Hossa silenspritiofhossa.wordpress.com

4.2 Matkailun kvartetti: Joulutori

5-osainen moduuli sävelletty restonomiopiskelijoille

Alkusoitto, tavoitteet selviksi

Kajaanin ammattikorkeakoulussa siirryttiin moduuliopsiin vuonna 2013 ja opetusta on toteutettu moduuleissa kaksi vuotta. Lehtori Perttu Huusko on restonomiopiskelijoiden toisen vuoden pakollisiin opintoihin kuuluvan Matkailutuotteen suunnittelu ja toteuttaminen -moduulin moduulivastaava. Hän kutsui ensimmäisen kerran toukokuussa 2014 moduulin opettajat suunnittelemaan seuraavana syksynä toteutettavaa yhteisopetusmoduulia. Suunnittelukokouksessa sovittiin yhteisistä tavoitteista ja toimintatavoista.

Tavoitteena oli motivoida opiskelijoita suunnittelemaan ja toteuttamaan työelämäprojektina Kainuulainen Joulutori -matkailutuotetta. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi opintojaksoiden sisällöt integroitiin keskenään ja opintojaksoiden oppimistehtävät ja oppimista tukeva materiaali keskitettiin yhteisen projektin toteuttamiseen. Suunnittelukokouksessa sovittiin moduulin sisältö ja toteuttaminen karkealla tasolla, sekä jatkotyöstö elokuussa lomien jälkeen. Asioita jätettiin hautumaan kesän ajaksi.

Matkailutuotteen suunnittelu ja toteuttaminen -moduuli koostuu viidestä opintojaksosta. Opintojaksot ja vastuuopettajat jakaantuvat seuraavasti:

Opintojakso	Opintopisteet	Vastuuopettaja/-opettajat
Matkailutuotteen kehitys	4 op	Huusko Perttu
Tuotekehitysprojekti	3 op	Huusko Perttu/Annamaija Juntunen/Mika Pietarinen
Matkailumarkkinointi	5 op	Huusko Perttu
Taloushallinnon perusteet	5 op	Pekkonen Eija
Tapahtumamatkailu	3 op	Juntunen Annamaija

Ja näin se nuotitettiin

Tiimiopettajat kokoontuivat uudelleen elokuussa syyslukukauden alussa. Tapaamisessa sovittiin tarkemmin opintojaksoiden toteutukset: ajoitus, omat ja yhteiset opetusmenetelmät sekä projektin työpajatyöskentely.

Moduulin opintojaksot jaksotettiin palvelutuotteen elinkaaren mukaan prosessimaisesti. Käytännön projektityöskentely, tuotteen suunnittelu ja toteuttaminen, toteutettiin Joulutori-projektissa marraskuun lopussa. Seuraavaksi esitellään eri opintojaksojen aihealueet.

Prosessin alkuun sisältyi Tapahtumamatkailun ja Matkailutuotteen kehitys –opintoja. Matkailutuotteen kehityksen -opintojakso lähti liikkeelle asiakaslähtöisen matkailutuotteen kehittämiseen vaikuttavista taustoista, prosesseista ja toimintamalleista sekä siitä, mikä merkitys verkostoitumisen ymmärryksellä on palveluyrityksen kehittymiselle ja kasvulle.

Tapahtumamatkailu -opintojaksolla keskityttiin projektin eri vaiheiden avaamiseen ja yleisötapahtuman kokonaissuunnitteluun. Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija saa kokonaiskäsityksen siitä, mitä lupia ja viranomaisohjeita tarvitaan tapahtuman suunnittelussa, miten kestävä kehitys tulee ottaa huomioon ja mikä taloudellinen merkitys tapahtumalla on alueelle unohtamatta vetovoimatekijöiden merkitystä.

Taloushallinnon perusteet –opintojaksolla paneuduttiin tuotteen kustannuksiin ja hinnoitteluun. Tuotteen hinnan tulee kattaa kaikki tuotteen tuottamisesta aiheutuvat kustannukset ja tuottaa tavoitteen mukaista voittoa. Tuotteen tuottamisen tulee olla kannattavaa. Kannattavuuden suunnittelussa ja arvioinnissa käytettiin katetuottolaskennan ja budjetoinnin työkaluja.

Matkailumarkkinoinnin -opintojaksolla syvennyttiin markkinoinnin toimintaympäristön vaikuttavien tekijöiden tunnistamiseen ja palveluyrityksen markkinoinnin merkityksen pohdintaan sekä asiakassuuntaista markkinointia toteuttamiseen.

Joulutori –tapahtuma on liittynyt kajaanilaisen tapahtumakenttään jo 16 vuotta. Tapahtuma toteutetaan aina marras-joulukuun vaihteessa. Tapahtumaa markkinoidaan Kainuun ja Koillismaan lehdissä, somessa ja suoramarkkinointina. Tapahtuman kävijäksi on profiloitunut kajaanilainen vanhempi naishenkilö ja perheet. Joulutorilla myydään pääsääntöisesti lähialueella valmistettuja tuotteita. Kajaanin ammattikorkeakoulu on toteuttanut Joulutoria opiskelijatyönä kolme vuotta. Kävijämäärä on vakiintunut noin 8.000 henkilöön.

Tiimiopettajuuden ja projektityöskentelyn toteuttamista varten oli varattu oma projektiluokkatila, jossa opetus ja pajatyöskentely pääsääntöisesti tapahtuivat. Projektiluokkatilassa ei ole tietokoneita, joten osa työskentelystä toteutettiin mikroluokassa.

Opintokokonaisuuden materiaalit, oppimistehtävä ja työskentelyalusta olivat Moodlessa. Jokaiselle opintojaksolla oli omat työskentelyalustansa Moodlessa, jonne opettajat toimitivat opintojakson materiaalia ja jonka kautta jaettiin opintojaksoihin liittyviä tehtäviä. Moduulin alussa opiskelijat jaettiin 4-5 hengen pienryhmiin. Pienryhmät oli ryhmitelty Joulutorin osa-alueiden mukaisesti osastoihin (markkinointi, turvallisuus- ja liikenteenohjaus, ulko- ja sisäkahvilat, sisähalli, ohjelma ja päälliköt). Opiskelijat toimivat tiimeissä ja harjaannuttivat näin omia ryhmä-/tiimityötaitojaan.

Pajatyöskentelylle oli varattu viikossa yksi iltapäivä. Tällöin työtä tehtiin tiimeissä asiantuntijaopettajan johdolla. Pajatyöskentelyssä oli myös vaihtelevia teemoja, joissa asiantuntijaopettajat tai muut asiantuntijat edistivät työskentelyprosessin etenemistä niin, että opiskelijat osasivat soveltaa teoriatietoa käytännössä.

Orkesterissa työelämäkumppanit

Tässä opintokokonaisuudessa toimii vakituisena yhteistyökumppanina Kajaanin kaupunki ja muut yhteistyökumppanit vaihtelevat vuosittain projektin etenemisen mukaan. Yhteistyökumppaneiden hankinta ja verkostoituminen on yksi osa oppimista ja se liittyy jokaisen pienryhmän toteutusvaiheeseen. Yhteistyökumppaneita ovat olleet muiden muassa Kajaanin vapaapalokunta, Kainuun palolaitos, Poliisi, Kainuun ammattiopisto, Mannerheimin lastensuojeluliiton Kainuun piiri ry, Leipomo Pekka Heikkinen & kumpp., sekä tietysti koko joukko Joulutorilla olleita näytteilleasettajia. Kainuun palolaitos ja Poliisi sekä Kainuun ammattiopisto ovat jo Kajaanin kaupungin rinnalla vakiintuneita yhteistyökumppaneita. Vapaapalokunta on avustanut liikenteenvalvonnassa ja koulutuksessa ja vuonna 2015 Leipomo Pekka Heikkinen toimitti osan kahvilan tuotteista Joulutorille.

Näkökulmia tuotekehityksen ja laskentatoimen kannalta

Tässä casessa yhdistyivät tiimiopettajuus ja projektityöskentely, joten opintojakson suunnittelussa ja toteutuksessa tuli huomioida tiimin opettajien opetukset/ohjaukset ja projektityöskentely.

Taloushallinnon perusteet -opintojakson teemat jaksotettiin moduulin opiskeluprosessiin yhteistyössä tiimin opettajien kanssa. Opetuksen/ohjauksen ja oppimistehtävien ns. punaisena lankana käytettiin tuotekehitysprosessin vaiheita teoriassa ja käytännössä Joulutori –tapahtuman suunnittelu- ja toteutusvaiheita. Opetus/ohjaus tapahtui projektiluokkatilassa ja mikroluokassa. Kaikki laskelmat laadittiin Excelillä.

Opiskeluprosessin alkuvaiheessa opiskelijat tutustuivat yrityksen liiketoimintaprosesseihin ja näissä tarvittaviin resursseihin sekä resurssien aiheuttamiin kustannuksiin. Liiketoiminnan tulee olla kannattavaa, joten opiskeluun sisältyi kannattavuuden suunnittelua katuottolaskentamenetelmällä. Ensimmäisenä oppimistehtävänä opiskelijoiden tuli määrittellä ja laskea oman kehitettävän tuotteen muuttuvat ja kiinteät kustannukset hinnoittelua varten. Seuraavana opiskeluprosessissa opiskeltiin, miten tuote hinnoitellaan kustannus- ja markkinaperusteisesti. Toisena oppimistehtävänä oli hinnoitella tuotekehitysprojektin tuotteet.

Tuotekehitysprojektin seuraavassa vaiheessa projektille tuli laatia budjetti, joten luennoilla opiskeltiin budjetointia. Oppimistehtävänä opiskelijat laativat suunniteltavien tuotteiden osabudjetit, joista projektipäälliköt kokosivat tulosbudjetin.

Kainuulainen Joulutori -projektin kokonaissuunnittelu tapahtui Tapahtumamatkailu –opintojakson Moodle-alustalla, jonne jokaiselle pienryhmälle oli luotu oma Wiki-alusta. Suunnittelun avuksi alustoille oli laadittu työskentelyä ohjaavia kysymyksiä tapahtuman suunnittelusta, toteutuksesta ja jälkihoidosta. Wiki-alustojen toimintaa koordinoi, yhdessä vastuopettajien kanssa projektin alussa valitut, opiskelija-projektipäälliköt. Projektipäälliköt vastasivat tapahtuman vuosikellosta, kokonaisbudjetista, asiakaskyselyiden suunnittelusta, tapahtuman kehittämisideoiden koonnista. He valvoivat ryhmien toimintaa pitäen säännöllisesti kokouksia projektin edetessä. Tapahtumamatkailun tunnit oli jaettu teorian, harjoitustöiden ja ryhmien työskentelyn kesken.

Tapahtumamatkailun ja tuotekehitystyöpajan tunnit nivoutuivat välillä yhteen, sillä tapahtuman suunnittelua jatkettiin työpajoissa asiantuntijaopettajien johdolla. Tapahtumamatkailun pienryhmätyöskentelyssä Wiki-alustan tehtävät kytkeytyivät luontevasti myös taloushallinnon tehtäviin. Kerätyn opiskelijapalautteen perusteella työskentelymalli koettiin hyväksi.

”Monipuolinen kurssi, kun yhdistää projektiopinnot, tapahtumamatkailun ja tuotekehityksen kurssin yhdeksi isoksi kokonaisuudeksi, luennot, ryhmätehtävät, yksilötehtävät ja projektityöskentely toimivat hyvin yhteen.”

”Opettavainen kurssi, monipuolinen kokonaisuudeltaan, hyvin työelämälähtöinen, tekemispainotteinen kurssi, tehtävät tukivat oppimista. Teoria tuki taustalla käytäntöä hyvin.”

Loppusoitto

Tiimiohjaajuuksien ja projektityöskentelyn yhdistäminen vaatii paljon ennakkosuunnittelua, koska kokonaisuudessa on useita ohjaajia, opintokoksoja, opiskelijoita ja yhteistyökumppaneita. Suunnitelmien taustalle tulee tehdä varasuunnitelmia. Haasteena tässä on resurssit, aikaa ei vain ole riittävästi, joten jostain on tingittävä omassa työssä ja ajan käytössä.

Opintokoksojen toteuttamisen haasteena oli se, että useat opintokoksojen teemoista tulisi käsitellä tuotesuunnittelun ja projektityöskentelyn alkuvaiheessa. Esimerkiksi kustannukset tulisi määrittellä ja laskea hinnoittelun pohjaksi. Samaan aikaan pitää jo laatia osabudjetit ja tulobudjetti, jotta tiedetään, onko projekti kannattava. Tapahtuman markkinoinnin tulee käynnistyä jo alkuvaiheessa. Tapahtuman markkinointiosasto aloittaa toimintansa ensimmäisenä, jolloin sitä ennen on käsiteltävä muun muassa erilaisia markkinointikeinoja.

Moduulipalautteissa opiskelijat toivat esille, että tekeminen ei saisi keskittyä liikaa yhteen projektiin. Teorialuennoilla toivottiin käsiteltävän enemmän muitakin oppimistehtäviä kuin Joulutori –projektiin liittyviä tehtäviä.

Koska jokaisella ohjaajalla oli oma alusta Moodlella, oli opiskelijoiden vaikea hahmottaa, minkä alustan alta löytyy käsiteltävään aiheeseen liittyvää materiaalia ja mitä tehtäviä liittyy mihinkin opintokoksoon. Todettiin, että opiskelijan kannalta moduuli esittäytyisi yhtenäisempänä, jos opintokokso löytyisivät saman Moodle –alustan alta.

Tapahtuma, joka toteutuu joka vuosi samaan aikaan, mahdollistaa myös muiden vuosikurssien ja opintokoksojen kytkemisen mukaan tapahtuman suunnitteluun ja toteuttamiseen. Tämä mahdollistaisi esimerkiksi tässä tapauksessa edellisen vuoden toteuttajien toimimisen mentoreina seuraavana vuonna. Vanhempi ja kokeneempi opiskelija voisi siirtää omaa tietoaan (hiljainen tieto) toiselle juuri aloittelevalle. Mentorilla, tässä tapauksessa kolmannen vuoden opiskelijalla, olisi riittävästi ammatillista kokemusta tapahtuman järjestämisestä. Hänen tulisi olla kuitenkin sitoutunut tehtäväänsä, valmis jakamaan osaamistaan sekä omata vuorovaikutustaitoja. Tämä nousi esille opiskelijoiden kanssa käydyssä palautekeskustelussa ja opiskelijoilla olikin halukkuutta tällaisen mallin kehittämiseen.

Ison tapahtuman toteuttaminen vaatii paljon ennakkosuunnittelua ja vastuunottoa. Oli hienoa havaita, miten syksyn aikana opiskelijoiden varmuus kasvoi ja ensimmäisen vuoden havainnoitsijasta ja peruskäsitteiden hallitsijasta kehittyi matkailupalveluiden toteuttaja ja

osaaja. Palautekeskustelussa nousikin esille se, että opiskelijat haluaisivat toteuttaa tulevaisuudessa vastaavanlaisen tapahtumakonseptin itsenäisesti ilman ohjausta. Tämä on nykyisin mahdollista toteuttaa vapaasti valittavalla NY Start Up – opintojaksolla, joka on 10 opintopistettä. Kyseinen opintojakso on toteutettu Kajaanin ammattikorkeakoulussa ensimmäisen kerran lukuvuotena 2015–2016.

Kun Joulutorin tuotekehitysprosessin aikana ideoitiin erilaisia tuotteita ja kohderyhmiä, yhtenä oivalluksena nousi esille Joulutorikonseptin laajentaminen Keski-Euroopan joulu-markkinoille. Kiinnostusta tähän on ollut uuden yhteistyökumppanin kanssa.

Yhteisöllisyys lisääntyy

Tämän hetken ajankohtaisena ilmiönä koulumaailmassa voidaan pitää yhteisöllisyyden korostamista, yhdessä tekemisen kulttuuria, joka näkyy kaikilla tasoilla opiskelijoista työyhteisöön. Tämä näkyy myös Kajaanin ammattikorkeakoulun pedagogisessa toimintamallissa, johon on kirjattu opettajan roolin muuttuminen opettajasta ohjaajaksi. Yhdessä tekemisen kulttuuri ja tiimityö korostuvat entistä enemmän tulevaisuudessa ja OPS 2017 -työssä keskiöön ovat nousseet opiskelijat, joita opettajavalmentajat yhdessä luotsaavat eteenpäin tiedon etsinnässä ja tuottamisessa. Tiimiopettamisessa tämä tehdään näkyväksi.

Toimivan yhteisopettajuuden toimintakulttuuri yhteisopettajien kokemana –tutkimuksessa todetaan toimivan yhteisopettajuuden kulttuurin edistävän ja tukevan opiskelijan oppimista. Se tukee myös opettajaa, joka tekee tiivistä yhteistyötä toisen opettajan kanssa sekä edistää opettajan työssäjaksamista että ammatillista kehittymistä (Mäki, 2015).

Kymen ammattikorkeakoulussa tehdyn tutkimuksen mukaan yhteisopettajuus tuottaa parhaimmillaan erilaisia opetustyyliä ja vaihtelua opetukseen. Se tukee erilaisia oppimistyyliä omaavia opiskelijoita (Peltola 2012, 40).

Peltola toteaa, että oppiminen ei ole aina kiinni opiskelijoista. Usein opettajina toteamme ”massan olevan vain niin huonoa”. Syy voi yhtä hyvin olla myös se, että oppijan tapa oppia on toisenlainen kuin opettajan tapa opettaa asiaa. (Peltola 2012, 39.) Tiimiopettaminen voi siis olla ratkaisu tähän haasteeseen, sillä tiimiopettaminen sisältää useanlaisia opetustyyliä. Opettajilla on erilaisia menetelmiä ja tapoja opettaa.

Tältä se meistä tuntui

Tässä casessa tiimiopettajuus lähti liikkeelle luontevalla tavalla. Tähän vaikutti todennäköisesti henkilökemiat ja motivaatio tehdä töitä yhdessä. Pidämme tärkeänä, että tiimiopettaminen on tasavertaista yhdessä tekemistä toisten opettajien ja opiskelijoiden kanssa. Siinä toteutuu valmentaminen, ohjaus ja työtoveruus. On päästävä samalle aaltopituudelle toisten opettajien kanssa ja yhteistyön on toimittava. Tiimiopettamisessa korostuu joustavuus ja toisen osapuolen roolin kunnioitus. On uskallettava luopua omista vakiintuneista tavoista tehdä asioita ja on pystyttävä jakamaan omaa osaamistaan ja tietoaan myös muille. Tiimiopettajan on oltava rohkea ja uskaltaa hypätä uuteen.

Annamaija Juntunen, KM, lehtori, KAMK

Eija Pekkonen, KTM, lehtori, KAMK

5 Tiimiopettajuudella reseptejä koko osaamisalueen kehittämiseen

5.1 Tiimiopettajuus tietojärjestelmät osaamisalueella

Opettajuuden muutos ja tiimiopettajuus ovat laajasti esillä suomalaisessa koulutuksessa ja niin myös meillä Kajaanin ammattikorkeakoulussa. Opettajuus nähdään jatkossa yhä enemmän ohjaajana kuin perinteisenä opettajana. Tiimiopettajuus puolestaan nähdään useimmiten opettajien välisen yhteisenä opettajuutena jonkin opintojakson toteutuksessa. Tiimiopettajuuden katsotaan parhaimmillaan tuovan laatua, tehokkuutta ja yhteishenkeä. Opiskelijan näkökulmasta opintojaksolla on useampi opettaja, jotka pystyvät suorittamaan opetuksen ja ohjauksen entistä laadukkaammin, kun erilaista osaamista on enemmän tarjolla ohjaukseen.

Tietojärjestelmät (datacenter, pelit ja älykkäät järjestelmät) osaamisalueella on useita tiimiopettajuuteen liittyviä toteutuksia. Kielten opettajat ovat mukana substanssiaineiden opetuksessa. He ohjaavat ja tarkistavat esimerkiksi raporttien tekemistä. Pelialan projektipinnoissa opiskelijatiimit koostuvat moniosaajista (ohjelmoijat, graafikot, suunnittelijat ja tuottajat). Samoin projektiointoja ohjaavat useammat opettaja-asiantuntijat. Insinööriopetuksessa useiden opintojaksojen toteutus on jaettu opettajan ja laboratorioinsinöörien kesken. Teorian tarjoaa opettaja ja käytännön harjoituksia ohjaa laboratorioinsinööri.

Tiimiopettajuuden käsitteen laajentaminen

Tiimiopettajuus voidaan mielestäni nähdä laajempanakin kokonaisuutena kuin opettajien välisenä yhteistyönä. Kun tavoitteena on laadukkaampi opetus, opettajan työn mielekkyyden lisääminen ja ehkäpä jopa opettajan työkuorman keventäminen, niin tiimi käsitettä voidaan laajentaa. Asiantuntijat yrityksistä voidaan ottaa osaksi tiimiä. Yritykset ovat jo nykyisin mukana asiantuntijaluennoitsijoina, projektiointojen aiheiden tuottajina ja asiakkaan roolissa. Yleensä nämä toteutukset ovat kuitenkin kertaluonteisia. Jos tällaiset toteutukset ovat opetussuunnitelmassa, niin jatkuvuus olisi parempi ja yritysyhteistyö kehittyisi suunnitelmallisemmin.

Myös opiskelijat voivat olla osana opettajatiimiä. Varsinkin projektipinnoissa opiskelijat ovat pääroolissa. Opiskelijat joutuvat ratkaisemaan pääosan eteen tulevista ongelmista itsenäisesti. Opettajat ovat ohjaavassa roolissa. Opettajat eivät ole paikalla kuin osan

ajasta, joten opiskelijoiden itsenäisen oppimisen osuus kasvaa merkittävästi. Tiimiä voidaan edelleen kasvattaa ottamalla mukaan vanhempia opiskelijoita ohjaajan rooliin. He suorittavat omaa erillistä opintojaksoa, johon kuuluu nuorempien opiskelijoiden ohjaus.

Jos vielä laajennetaan tätä vanhempien opiskelijoiden "opettajan" roolia, niin projektitiimit muodostetaan eri vuosikurssien opiskelijoista. Nuoremmat opiskelijat ovat uuden työn parissa ja tekevät pienempiä selvempiä kokonaisuuksia. Vanhemmilla opiskelijoilla on jo osaaminen työskentelytavoista ja työkaluista. He ohjaavat nuorempia näissä asioissa.

Oppimisympäristöllä on merkittävä rooli tiimiopettajuuden toteutuksessa ja toteutuksen onnistumisessa. Jos oppimisympäristö tukee opiskelija- ja opettajatiimien työtä, on tiimityöskentely luontevaa ja laatu paranee. Perinteinen pulpettiluokka tai tietokoneiluokka, jossa tietokoneet ovat rivissä, ei anna hyviä edellytyksiä tiimien työskentelylle. Tilojen tulisi tarjota myös välineet ja ohjelmistot, jotka ovat mahdollisimman autenttiset työelämän kanssa. Tietojärjestelmät osaamisalueella tähän on viimeisten vuosien aikana kiinnitetty erityistä huomiota. Pelialan opiskelijoille tarjotaan kotiluokat, joissa työskentely tapahtuu neljän hengen ryhmissä. Ohjelmistot ja tietokoneet ovat hyvällä tasolla. Datacenter opinnoissa on rakennettu konesali, jota opiskelijat kehittävät ja ylläpitävät. Laitteet ja ohjelmistot ovat nykyaikaiset. Myös älykkäät järjestelmät koulutuksessa otettiin viime vuonna käyttöön uusi oppimisympäristö, joka mahdollistaa uusien innovaatioiden ja sovellusten tekemisen ryhmissä mielekkäässä ympäristössä.

Kun tiimi muodostuu opettajista, yrityksiä edustajista ja eri vuosikurssin opiskelijoista, haasteet luonnollisesti kasvavat. Tiimin jäsenet ovat taustaltaan hyvin erilaiset. Tiimityön mahdollistaminen opetussuunnitelman rakenteissa on helppoa. Sitoutuneen ja motivoituneen tiimin muodostaminen sen sijaan ei ole itsestään selvää vaikka edellytykset olisivat tiimityölle otolliset. Tiimityön haasteet ovat edessä, vaikka kaikki tiimin jäsenet olisivat huippuasiantuntijoita. Tiimi koostuu kuitenkin yksilöistä ja jokaisen tiimin jäsenen oma asenne muodostuu avaintekijäksi tiimihengen rakentamisessa. Jos kaikki jäsenet ovat aidosti tekemässä asiaa yhdessä ja luottavat toisiin, niin tiimi toimii ja tulokset tulevat olemaan hyvät. Mutta tällaisen tiimin kasvattaminen ei ole itsestään selvää. Kannattaa tutustua tiimin rakentamisen vaiheisiin, niin tämä ongelmakenttä aukeaa.

Seuraavana esitellään vielä muutama case, joita tämän InnovaPro- projektin aikana on tietojärjestelmät osaamisalueella suunniteltu ja osittain jo viety käytäntöön.

Case1: Pelitiimien markkinointiosaamisen lisääminen

Lähtötilanne: Pelialan tiimit tekevät erinomaisia pelejä ja heidän tavoitteena on pelin kaupallistaminen. Pelitiimin jäsenten koulutus ja osaaminen eivät kuitenkaan painotu markkinointiin vaan pelien kehitykseen. Asetimme tavoitteeksi, että tiimiin on saatava lisää markkinointiosaamista, jotta pelien mahdollisuudet globaaleilla markkinoilla olisivat paremmat. Pohdintojen ja keskustelujen jälkeen tarkemmaksi tavoitteeksi muodostui liiketalouden opettajan ja kansainvälisten opiskelijoiden mukaan saaminen pelialan projektitiimeihin.

Ratkaisu löytyi, kun asiasta keskusteltiin markkinoinnin opettajan kanssa. Tavoitetila oli yhteinen. Pelialasta kiinnostuneille markkinoinnin opiskelijoille pyritään tarjoamaan mahdollisuus osallistua mielenkiintoisiin peliprojektein markkinoinnin näkökulmasta. Konkreettiseksi toimenpiteiksi sovittiin, että pelialan tuottajien/suunnittelijoiden yksi opintojakso integroidaan osittain markkinoinnin kv -opiskelijoiden opintojaksoon. Näin saadaan pelitiimin jäsenet tutustumaan kv –opiskelijoihin ja luotua edellytykset yhteistyölle.

Seuraavassa vaiheessa mahdollistetaan markkinoinnin ja pelialan projektiointojen yhteistyö. Halukkaat markkinoinnin opiskelijat osallistuvat pelitiimien projekteihin ja tuovat omaa näkökulmaa pelien kehitykseen ja tekevät markkinointitoimenpiteitä pelien esille saamiseksi. Pelialan projektiointojen ohjaustiimiin tulee tällöin uusi opettaja-asiantuntija tuomaan uudenlaista substanssiosaamista.

Case 2: Datacenter koulutus klo 8-16 työaikaan

Datacenter koulutus on vuosien saatossa kehittänyt oppimisympäristöstään Suomen parhaan. Opiskelu on erittäin työelämälähtöistä ja sitä arvostetaan yritysten keskuudessa. Tavoitteena jatkossa on, että työelämälähtöisyyttä kehitetään edelleen ja opiskelijoiden työelämävalmiuksien kehittymistä nopeutetaan. Kokemukset harjoittelun vaikutuksesta opiskelijan kasvussa on huomattu merkittäväksi. Harjoittelun, joka tehdään työelämässä, ominaispiirteitä siirretään siis jo opiskelun alkuvaiheeseen.

Yhtenä vaihtoehtona on pohdittu, että opiskelijat siirtyvät klo 8-16 työaikaan. Työ olisi projektiluonteista ja kohteena mahdollisimman paljon työelämäprojektit. Nykyisten opintojaksojen tilalle tulisi suurempia opintokokonaisuuksia. Oppimistavoitteet tulisivat osittain entisistä opintojaksoista, mutta vapaata opiskelun kohdentumista suosittaisiin aikaisempaa enemmän. Pakolliset oppimistavoitteet tulisi listata ja jokaisella oppimistavoitteella olisi vastuupettaja. Vastuupettajat siis muodostaisivat tiimin, jonka tehtävänä olisi katsoa,

että oppimistavoitteisiin päästäisiin. Opettajatiimiin kuuluisi esimerkiksi datacenter substanssiopettajia sekä vieraan kielen ja viestinnän opettaja. Tiimiä voitaisiin laajentaa siten, että vanhemmilla opiskelijoilla olisi oma roolinsa. Yritykset antaisivat projektiaiheita ja toisivat oman edustuksensa tiimiin.

Suunnitelma on hyvä ja vastaavaa mallia voidaan soveltaa pelipuolelle. Ensimmäiset ajatukset kiinteästä työajasta ja kokoaikaisista yritysprojekteista on jo olemassa myös pelipuolelle.

Case 3: Älykkäät järjestelmät opetusmateriaalin kehittämisessä yhteistyössä yritysten kanssa

Älykkäät järjestelmät on uusin avaus tietojärjestelmien osaamisalueen opetuksessa. Opetuksen tavoitteena on kouluttaa tulevaisuuden insinöörejä kehittämään innovatiivisia laitteita, joissa sensorit, sensoridatan käsittely, pilvipalvelut ja käyttöliittymät ovat toimiva kokonaisuus. Sovelluskohteina ovat mm. liikunta, terveys, asuinympäristö ja teollisuus. Koulutus on uusi ja sisältää sen vuoksi paljon uusia opintojaksoja. Koulutuskokonaisuus on suunniteltu opettajatiimissä ja suunnittelua tarkennetaan puolivuositain.

Opettajien aika, joka on käytettävissä opetuksen suunnitteluun ja kehittämiseen, on pienentynyt vuosien saatossa. Uusien laadukkaiden opetusmateriaalien, tehtävien ja laboratoriotehtävien suunnitteluun ei jää paljon aikaa Keskustelujen tuloksena on syntynyt ajatus kehittää yritys yhteistyön avulla koulutusmateriaaleja. Yritys voisi tehdä muutamia kokonaisia demonstraatioita, jotka sisältävät kokonaisratkaisun anturista, datan käsittelystä, käyttöliittymästä ja tiedon tallennuksesta pilveen. Kokonaisratkaisussa saadaan ammattimaisesti dokumentoidut koodit sekä määrittelyyn ja suunnitteluun liittyvät dokumentaatiot. Myös esitysmateriaali ja oheismateriaali voidaan sisällyttää hankintaan. Lisäksi yrityksen edustaja toimisi osana opettajatiimiä koulutuksen aika. Näin saataisiin tehtyä osaamisen siirtoa yrityksistä suoraan opettajille ja tuleviin opintojaksojen toteutuksiin. Uusi yhteistyö poikisi todennäköisesti myös projektiaihoita yrityksiltä.

Case 4: Hajautetut projektit pelialan kesäkoulussa

Tietojärjestelmät osaamisalue on järjestänyt pelialan koulutusta kesäkoulussa jo vuosia. Opintojaksot ovat olleet Kaupallisen pelisovelluksen kehittäminen I ja II. Ne on toteutettu tiimiopettajuutta hyödyntäen. Asiantuntijaopettaja on koordinoinut ja ohjannut kesäkoulua.

Lisäksi ohjaajina ovat toimineet muut opettajat ja valmistumisvaiheessa olevat opiskelijat. Osallistujamäärä on kasvanut vuosittain ja viime vuosina se on ollut yli 120 opiskelijaa.

Kesäkoulu on nähty erittäin potentiaalisen kehityskohteenä. Tietokonehuoneiden tullessa pullonkaulaksi päädyttiin kesäkoulun hajauttamiseen. Tavoitteeksi asetettiin, että kesäkoulun peliprojekteja voisi jatkossa tehdä Kajaanin ammattikorkeakoulun kampuksen ulkopuolellakin. Ohjaus- ja opiskelijatiimien yhteistyö muodostuu hajautetussa mallissa haasteelliseksi. Ratkaisuksi nousseeseen ongelmaan päätettiin kehittää hajautetun projektin toimintamalli. Malli kuvataan kurssina oppimisolustalle. Alustalta löytyvät taustatiedot peliprojektien tekemiseen, työkalut ohjeineen ja pelisäännöt kesäkoulun peliprojektin toteutukseen. Ohjeet ovat siis opettajaohjaajien ja opiskelijoiden käytössä. Ohjaajien vaihtuminen ei näin ollen ole myöskään riski, koska ohjaus ja työkalut ovat dokumentoitu hyvin. Uudella mallilla voimme kasvattaa kesäkouluun osallistuvien määrää merkittävästi ja kansainvälisiä osanottajia saamme mukaan entistä enemmän.

Case 5: Hanketulosten esittely opintojaksoilla

TKI-työn ja opetuksen integrointi on ollut tavoitteena jo vuosia. Hankkeita ja opetusta on ollut vaikea integroida siten, että opetus hyötyisi ammattikorkeakoulussa tehtävistä hankkeista. Paras tilanne olisi, jos opiskelijat olisivat hankkeissa mukana tekemässä hankkeen tehtäviä. Hankkeiden aikataulut ja opetusjaksojen yhdistäminen on kuitenkin vaikeaa tai jopa mahdotonta. Minimitavoite tulisi olla, että hankkeet esitellään opiskelijoille. Tämänkin toteutuminen on ollut puutteellista. Yhteistyö on ollut yksittäisten opettajien ja hanketyöntekijöiden varassa. Pysyväksi käytännöksi hankkeiden esittely saadaan vain, jos hankkeiden esittely on määrätty opintojaksokuvauksessa. Muuten se on muistinvarassa ja vain osa opettajista saattaa sitä toteuttaa.

Yhteenvetona voisi todeta, että opettajat ja opiskelijat ovat erittäin motivoituneita tiimien hyödyntämiseen opetuksessa. Tiimien moninaisuus nähdään vahvuutena. Opettaja ja vanhempi opiskelija ohjaajana sekä yritykset asiantuntijoina on hyvä tavoitetila. Paljon on tehty asiaan liittyen ja paljon on ajatuksia edelleen kehittämistä. Suurin haaste on aikapula ja yhteisen ajan löytäminen suunnitelmien tekemiseksi ja käytänteisiin viemiseksi. Suunta on kuitenkin selkeä ja kehitysaskelaita tapahtuu.

Arto Karjalainen, FL, yliopettaja, KAMK

Lähteet

Mäkelä-Marttinen, L. ja Taimela, S. 2012. Jaettu ymmärrys LCCE® -toimintamallin haasteena. Teoksessa Ruohonen, S. ja Pekkalin. Haasteista Mahdollisuuksia LCCE®-opettajuudessa. Kymenlaakson ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja A. Nro 38.

Mäki, A. Toimivan yhteisopettajuuden toimintakulttuuri yhteisopettajien kokemana. 2015. Itä-Suomen yliopisto. <http://www.uef.fi/documents/134006/0/Armi.pdf/84ec21a5-5f6d-4699-ac76-8797f327a5e5> Luettu 30.5.2016

Peltola, S. 2012. Yhteisopettajuus ammattikorkeakoulussa. Kumppanuuden onni vai yhden yön hairahdus? Teoksessa Ruohonen, S. ja Pekkalin. Haasteista Mahdollisuuksia LCCE®-opettajuudessa. Kymenlaakson ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja A. Nro 38.

5.2 Projektipohjainen oppiminen pelialan tiimeissä

Kajaanin ammattikorkeakoulun pelialan opetus järjestettiin hyödyntämään projektipohjaista oppimista jo vuonna 2010. Opiskelijoille järjestettiin mahdollisuus toteuttaa omia projektejaan muutamana päivänä viikossa. Samalla vähennettiin perinteisen luokkaopetuksen määrää ja perustettiin Kajak Games -osuuskunta helpottamaan opiskelijaprojektien taloushallinnon hoidossa.

Pelialan työpaikat ovat moninaisia, joten KAMK:ssa koulutetaan pelialan tuottaja-suunnittelijoita, graafikoita sekä peliohjelmoijia. Näiden lisäksi koulutetaan peliteknologian insinöörejä. Käytännön työelämässä näiden ryhmien välisen yhteistyön täytyy olla sujuvaa ja tämän harjoitteluun peliprojektit tarjoavat hyvän mahdollisuuden. Toisaalta käytännön työtehtävien tekeminen jo opiskeluaikana parantaa vastavalmistuneiden osaamistasoa siirryttäessä työelämään. Näin toteutuu siis vanha viisaus tekemällä oppimisesta.

Pitchauksesta valmiiksi peliksi

Tietojenkäsittelyn koulutuksessa opiskelijat tekevät opintojensa aikana yhteensä kuusi projektio-pintojaksoa. Ne on jaksotettu siten, että ensimmäinen peliprojekti tehdään ensimmäisen vuoden keväänä ja sen jälkeen projektio-pintoja on jokaisena lukukautena. Projektio-pinnoille on varattu 2-3 kokonaista päivää viikossa ja muiden aineiden oppitunnit järjestetään yleensä alkuvuokosta. Toisen vuoden projektio-pinnoissa on mukana myös vaihto-opiskelijoita.

Opetussuunnitelmassa projektio-pintojen sisältö on melko löyhästi määritelty. Talon tavaksi on muotoutunut, että projektio-pinnot aloitetaan 2D-pelillä, josta siirrytään 2D-mobiilipelin kautta 3D-peleihin. Viimeinen projektijakso suoritetaan tekemällä peliprojekti ulkopuoliselle toimeksiantajalle.

Vaikka projektien aiheet, ainakin periaatteessa, on annettu opetussuunnitelmassa, on niiden tulkinta muodostunut käytännössä suhteellisen väljäksi. Esimerkiksi toisen vuoden opiskelijaprojektien teknisenä vaatimuksena on C++-ohjelmointikielen käyttäminen, mutta käytännössä tämä ei aina toteudu. Oleellisempaa on pidetty sitä, että opiskelijat oppivat uusia taitoja projektien avulla. Tietojenkäsittelyn alalla teknologia kuitenkin kehittyy koko ajan. Käytännön valmiuksista tärkeimpien joukossa on sopeutuminen jatkuvaan muutokseen ja uuden oppimiseen.

Vuosien varrella projektiopintojen läpiviemiseen on kehittynyt toimiva järjestely. Kukin projektijakso aloitetaan yhteisellä tilaisuudella, jossa projektin ohjaamisesta päävastuussa oleva opettaja kertoo projektijakson tavoitteet ja aikataulun.

Opiskelijat muodostavat projektiryhmänsä itse. Usein tähän tarvitaan myös hieman opettajien ohjausta, jotta esimerkiksi vaihto-opiskelijat saadaan mukaan ryhmiin. Ylempien vuosikurssien opiskelijat myös levittävät tehokkaasti tietoa projektiopinnoista ja usein opiskelijat suunnittelevat ryhmänsä valmiiksi jo ennen aloitustilaisuutta. On myös mahdollista, että sama projektiryhmä kehittää yhtä peliä useamman projektiopintojakson ajan.

Ryhmien muodostamisen jälkeen opiskelijoilla on noin kaksi viikkoa aikaa hahmotella oma peli-idea ja valmistautua esittelemään se koko ryhmälle. Parin ensimmäisen viikon aikana pelistä tehdään mock-up –kuvia, mahdollisesti prototyyppi ja peli-idean toimivuutta testataan mahdollisimman paljon. Peli-ideoiden pitchauksessa jokaisella ryhmällä on noin viisi minuuttia aikaa esitellä pelinsä lyhyesti ja lennokkaasti. Esityksen jälkeen ohjaajien vastuulla on määritellä, onko peli-idea liian laaja tai hankala toteuttaa annetussa aikataulussa.

Vaikka opettajat ohjaavat projektien aiheita jo ennen niiden aloittamista ja projektien kulkua tarvittaessa, on opiskelijoilla suhteellisen vapaat kädet käytännön järjestelyissä. Tämä antaa opiskelijoille tilaisuuden tutustua erilaisiin työkaluihin ja menetelmiin projektin toteuttamisessa. Opiskelijoille luodaan turvallinen ympäristö testata ennestään tuntemattomia menetelmiä ja työkaluja. Tällaiseen kokeiluun liittyy aina riski projektin venymisestä tai muunlaisesta epäonnistumisesta. Opiskelijoita on kannustettu ottamaan pieniä riskejä ja kokeilemaan uusia asioita ja epäonnistumisia hyödynnetään oppimiskokemuksena. Myöhemmin, työelämässä vastaava testaaminen on harvoin mahdollista taloudellisista tai aikataulullisista syistä.

Tuottajaopiskelija kantaa suurimman vastuun projektin seurannasta. Hänen tehtävänä on työtuntien seuraaminen, tiimipalavereiden vetäminen ja työtehtävien jakaminen. Tuottajaopiskelijat kokoontuvat viikoittain myös ohjaavan opettajan kanssa. Viikkopalaverissa korostuu seurannan merkitys; mahdollisista ongelmista on keskusteltava aikaisessa vaiheessa, jotta ne eivät vaikuttaisi projektin aikatauluun.

Tiimit esittelevät oman projektinsa tuloksen yhteisessä loppuesittelyssä. On ollut tapana vastuuttaa yksi tuottajaopiskelija hoitamaan loppuesittelyjen aikataulutus. Loppuesittelyn vetovastuu on tuottajaopiskelijalla, mutta myös jokaisen tiimin jäsenen pitää kertoa omasta osuudestaan ja oppimiskokemuksistaan. Hienoa peliä tärkeämpää on keskittyä kertomaan, mikä projektissa onnistui ja mitä voisi ensi kerralla tehdä paremmin.

Tiimiopettajuutta ja integrointia

Projektiopinnot on integroitu mahdollisimman moneen opintojaksoon. Ammattiaineiden suhteen integrointi on luontevaa; esimerkiksi ohjelmoinnin opintojaksolla ei tehdä erillisiä harjoitustöitä, vaan harjoitukset korvataan projektien parissa saadulla oppimisella. Jatkossa tavoitteena on myös integroida kieliopinnot kiinteämmin projekteihin. Tästä on jo saatu insinööripuolella hyviä kokemuksia.

Projekteilla on useita ohjaajia, yleensä yksi tai useampi kutakin erikoisalaa (ohjelmointi, grafiikka, tuottaminen) kohti. Tämä ei tarkoita sitä, että jokaisen alan opettaja olisi saatavilla koko ajan. Ohjaavat opettajat järjestelivät ohjaustunnit työjärjestykseen siten, että opiskelijat saavat apua mahdollisimman nopeasti. Lisäksi tuottajaopiskelijat tapaavat viikoittain yhteispalaverissa heitä ohjaavan opettajan.

Ohjaavan opettajan rooli projekteissa vaihtelee teknisestä neuvonantajasta ja ohjaajasta aina erilaisiin käytännön järjestelyihin, esimerkiksi tilojen jakamiseen projektiryhmien kesken. Näiden lisäksi, varsinkin kun saman peliprojektin parissa työskentelee opiskelijoita useammasta ryhmästä, opettajan roolina on usein myös ohjata ja kehittää opiskelijoiden välistä kommunikointia. Tätä kommunikoinnin avustamista tarvitaan varsinkin kun saman projektin eri osien parissa työskentelee sekä tradenomi- että insinööriopiskelijoita.

Opettajan näkökulmasta tällainen tehtäväkirjon muuttuminen, verrattuna perinteiseen luokkaopetukseen, tarkoittaa myös työn sisällön muuttumista. Enää ei luennoida samoja asioita koko ryhmälle pitkiä aikoja, vaan keskitytään yhteen tai maksimissaan muutamaan opiskelijaan ja heidän ongelmiinsa lyhyeksi ajaksi kerrallaan. Opetustilannetta ei voida valmistella etukäteen, vaan opettajalla on oltava valmius, niin substanssiosaamisen puolesta kuin pedagogisestikin, heittäytyä spontaaniin opetustilanteeseen. Aina tämä ei tietenkään ole mahdollista ja opettajankin on uskallettava tunnustaa omien tietojensa rajallisuus ja johdatella opiskelija oikeaan suuntaan ongelmanratkaisun vaatimassa tiedonhaussa.

Vertaisarviointi

Peliprojektin arvioinnissa on useamman vuoden ajan käytetty apuna opintojakson lopussa tehtävää vertaisarviointia. Jokainen opiskelija arvioi tiimin muut jäsenet lyhyiden perustelujen kera. Vertaisarvioinnit ovat luottamuksellisia ja vain ohjaavien opettajien luettavissa. Vertaisarviointi antaa ohjaaville opettajille hyvän kuvan siitä, miten ryhmän sisäinen toiminta on onnistunut ja helpottaa yksilöiden suoritusten arviointia projektin lopussa. Tämä

onkin osoittautunut verrattomaksi apuvälineeksi, koska kunkin yksilön panosta projektissa olisi opettajan muutoin lähes mahdoton arvioida. Näin koko ryhmälle ei enää tarvitse antaa samaa arviointia projektista, vaan voidaan arvioida opiskelijan onnistuminen hänen tekemistensä mukaan.

Vaikka (kirjallinen) vertaisarviointi onkin hyvä apuväline lopullisessa arvioinnissa, niin ohjaava opettaja saa palautetta ryhmien sisältä myös suullisesti opintojakson aikana. Opettaja huomioi palautteet lopullista arviointia tehdessään. Lisäksi arviointiin vaikuttaa myös ryhmän aikaansaama projektin lopputulos.

Kokonaisuutena projektipohjaisten opintojen arviointi onkin haasteellisempaa kuin perinteisessä luokkaopetuksessa. Käytössä ei ole enää opintojakson välikokeita tai loppukoetta, jonka avulla saadaan, ainakin suuntaa-antavasti, opiskelijan arvosana. Projektipohjaisten opintojen arvioinnissa on oltava erityisen huolellinen, jotta arviointi tulisi tehtyä mahdollisimman objektiivisesti.

Opiskelijoiden palaute

Opiskelijoiden palaute projektimuotoisista opinnoista on lähes poikkeuksetta positiivista. Tähän lienee syynä se, että uuden asian opiskelulle on projekteissa aina jokin käytännöstä kumpuava vaatimus ja asiaa pääsee heti soveltamaan käytäntöön.

Opiskelijat pitävät myös tietynlaisesta vapaudesta suunnitella ja toteuttaa omaa projektiään ilman, että pelin vaatimuksia asetetaan tiukasti ulkoapäin. Toisaalta, joskus opiskelijoiden peliprojektit ovat hyvin kunnianhimoisia ja tiettyyn projektiin sitoutuessaan muutammat opiskelijat ovat joskus kokeneet urautumisen tunnetta.

Opiskelijoilta on tullut negatiivista palautetta myös kommunikaation hankaluudesta ohjaajiin päin. Tähän voi olla syynä se, että kuten aiemmin kerrottiin, kaikki opettajat eivät ole tavoitettavissa jatkuvasti, ja osaksi se, että ohjaavat opettajat kommunikoivat pääosin ryhmien vetäjien kanssa.

Pohdinta

Peliprojektit ovat tärkeä osa pelialan koulutusta ja vuosien varrella käytänteet ovat hioutuneet sujuviksi. Parannettavaa löytyy silti edelleen. Yksi kehityskohteista on ohjaajien välisen kommunikaation parantaminen. Sujuvampaa kommunikaatiota on kaivattu myös sellaisiin opiskelijaprojekteihin, joita toteutetaan yhteistyössä insinööriopiskelijoiden

kanssa. Myös ohjaajien ja opiskelijoiden välinen kommunikointi voisi ajoittain olla sujuvampaa.

Lopuksi, on hyvä huomata, että tietotekniikan alalla perinteisin menetelmin koulutettu vastavalmistunut ei ole ollut alan töissä kuin korkeintaan muutaman kuukauden kesälomien aikaan. Projektipohjaiset opinnot tarjoavat pelialan opiskelijoille mahdollisuuden tehdä alan töitä jo ensimmäisestä opiskeluvuodesta alkaen alan asiantuntijoiden ohjauksessa. Näin valmistuvilla opiskelijoilla on yli vuoden työkokemus jo valmistuessaan, joka tuo heille uskottavuutta kilpailussa työpaikoista.

Projektiopinnot ovat vakiinnuttaneet asemansa pelialan opinnoissa ja paluusta entiseen luokkaopetukseen perustuvaan malliin ei ole edes keskusteltu. Päinvastoin, halua lisätä projektiopintojen määrää olisi, mutta uusien opintojaksojen integroiminen projekteihin vaatii aikaa ja pohdintaa.

Leena Heikkinen, FM, lehtori, KAMK

Janne Koponen, FM, lehtori, KAMK

6 Tiimiopettajuutta englanninkielisessä koulutuksessa

Combining Teachers' Competencies and Experiences to Integrate Diversity for Students from Different Programs

At Kajaani University of Applied Sciences the concept of team teaching (collaborative teaching) has been explored and tested by two teachers who combined a part of their courses to create a joint task for their students. Ms Jaana Härkönen is an English teacher for Bachelor degree students in Sports and Leisure Management, and Ms Ruey Komulainen is a marketing and management teacher for Bachelor degree students in International Business. The students involved in the joint task were 3rd-year BBA students from Ms Ruey's International Marketing and 3rd-year adult Finnish sports students from Ms Jaana's English for Sports Instruction course.

The objectives for the joint task were to provide international and Finnish students from two degree programs to interact and work together through common tasks and lessons, to promote multidisciplinary collaboration and team working, to produce a market analysis for KAMK, and to provide opportunities for Finnish students to practice English in authentic situations. Students' and teachers' timetables were adjusted to organize six joint lessons: a double lesson in the beginning, in the middle and in the end of a six-week work period.

Students were to perform a SWOT-based market analysis of KAMK and present their results after a six-week period during which they were to collaborate independently online or face-to-face. The students met each other at the beginning of the semester, and some team-building tasks were instructed to break the ice between students from two different degree programs. After that, teams were formed with a fair distribution of marketing and sports students.

Ice breaking activities planned and implemented by the sports students

In the beginning of the independent work period, the students were given a few pre-recorded video lectures on SWOT analyses to set the background of the topic. With the preliminary information, the teams had to conduct a research to complete a SWOT analysis of KAMK based on a guided checklist. The task aimed to create opportunities for Finnish sports students to discuss in English with international marketing students, while the latter should tap into the experiences of the adult students and their knowledge of Finnish culture and KAMK.

During the six-week period, students were expected to work mainly independently through emails and social media. Some teams were able to organize face-to-face meetings. Before the final presentation date students and teachers met once to discuss interim reports and facilitate face-to-face team working. Students also had the possibility to contact the teachers if necessary.

Since the sports students are adults living away from the campus other parts of Finland, the teams had to utilize technology and social media channels to support their teamwork, which was also a way to motivate the students to learn how to work remotely and to apply technology to facilitate their group work. They also needed to develop effective communication and time management skills to work together since they had different schedules, timetable, and locations. Last but not least, as the students study in different fields and

have different cultural backgrounds, they learned to work in multidisciplinary and intercultural teams. Also, they had to use English as the common language for the groupwork and presentation of the results of their SWOT analysis, which was relatively stretching for many.

On the presentation day, Ms. Jaana invited her 1st-year English sports students to participate in the evaluation of the presentations. The teams presented their findings with 15-minute presentations; most students participated in presentations. Based on the feedback received from the students from both degree programs, the teachers believe that the objectives of the common tasks were achieved. The main challenges commented by the students were the 'time' factor due to the participants' locations and their work and differences in their knowledge-bases (marketing vs. sports). On the other side, the students were appreciative of the diversity created by the combined groups because as marketers they realized they must work with teams which may have members with non-marketing background. Thus this task was a good simulation in a safe environment.

A presentation of a SWOT analysis

The winning team

Overall, the teachers believe that team teaching is a good approach that allows teachers and students to have opportunities to interact across different degree programs (disciplines) and professions. The team-teaching method also encouraged the teachers and students to use new approaches including technology to achieve the set learning goals. The emphasis is on students developing effective communications skills through active interaction and common goals. The method combines fun, analytical skills, critical thinking and practical applications into one package that activates students to learn more effectively.

The biggest challenge is to adjust curricula and students' and teachers' schedules so that the courses can be taught during the same semester. Also, joint lessons and tasks require more time than regular lessons for planning and organizing than merely fitting them into timetables. As a result, innovative and creative solutions are needed to plan and develop curricula in order to ensure that the contents in both courses are not compromised.

Once the collaborative team-teaching model is established, ongoing maintenance efforts will be lower. In addition, when teachers gain more experience from working together, teacher-teacher collaboration will become smoother, and common learning objectives and outcomes will be achieved. It is a steep learning curve at the beginning, but both students and teacher will experience the pay-offs and benefits in the future.

The teachers involved in this team-teaching project firmly believe that such type of collaborative teaching should continue in our courses in the future, and we hope our experiences can help encourage other teachers to use similar approaches in their courses.

Jaana Härkönen, MA, Senior Lecturer, KAMK

Ruey Komulainen, MBA, Senior Lecturer, KAMK

7 Asiantuntijaksi ei synnytä vaan kasvetaan yhteisöissä

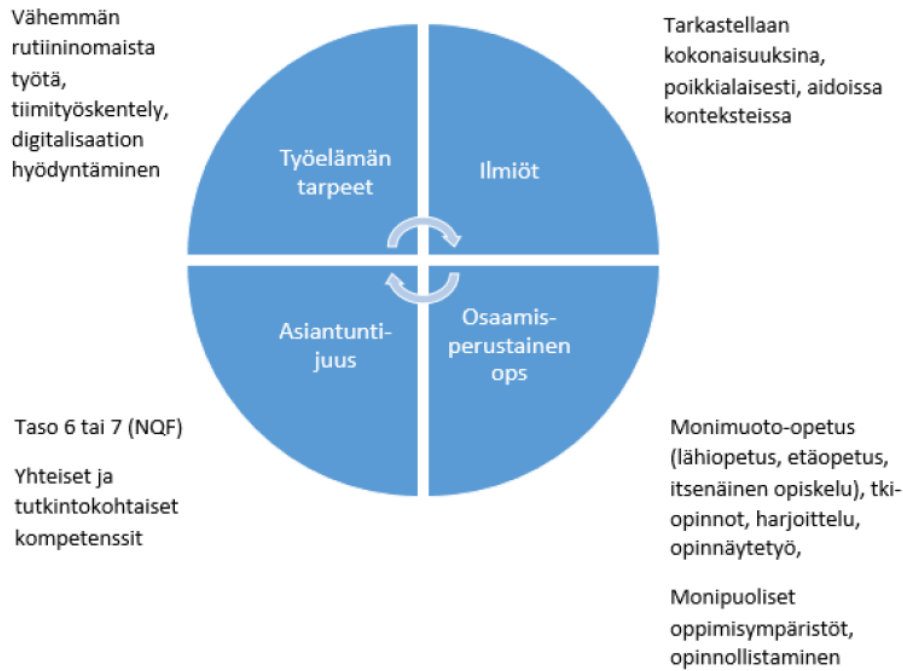
Aito tiedollinen, taidollinen ja asenteellinen osaaminen syntyy autenttisissa tilanteissa. Kokeilemalla, virheitä tehden, luovalla otteella ilmiötä käsittelevä ihminen oppii. Tosin kannattaa katsoa teoriataustasta, miten joku muu on samaa ilmiötä jäsentänyt.

Kajaanin ammattikorkeakoulussa on kehitetty vuosien 2015 – 2016 aikana opinnollistamisen käytänteitä. Opinnollistamisen taustalla ovat käsitteet työssäoppiminen, oppiminen työssä, oppiminen projekteissa jne. Opinnollistamisen käsite on viime vuosina vakiintunut tarkoittamaan ammattikorkeakoulun opiskelijan sopimukseen pohjautuvaa oppimista omassa työssään tai harrastuksissa. Käsittelen artikkelissa myös oppimista projekteissa.

Älykästä osaamista opintoihin

Aiemman ”Tekevin ammattikorkeakoulu” (2010 – 2015) strategian aikana kehitimme voimakkaasti erilaisia projekteissa oppimisen muotoja. Vuonna 2015 loimme uuden strategian ”Älykkäin ammattikorkeakoulu” KAMK’24, joka tarkoittaa sitä, että teemme oikeita asioita oikein.

Myös pedagoginen toimintamalli uudistettiin strategiatyön rinnalla –”älyllä ja ilolla osajaksi”. Toimintamallissa keskeistä on, että opiskeltavia kokonaisvaltaisia ilmiötä tarkastellaan aidoissa konteksteissa, työelämän toimeksiantoina. Työelämälähtöisyys vahvistuu entistä enemmän ja uuden luominen, innovaatiopolkujen rakentaminen on keskiössä. Opinnollistaminen nostettiin uutena asiana mukaan ilmiöpohjaiseen oppimiseen.

Kuvio 3: Ilmiöpohjainen oppiminen KAMK:ssa

Toimintamalliin kuvattiin työelämän tulevaisuuden tarpeita. Tosin on sanottu, että 10 vuoden päähän katsottuna 60 % töistä on sellaisia, että niitä ei ole vielä tänään olemassa. Kajaanin amk:n pedagoginen toimintamalli korostaa sitä, että opiskelussa ja tulevaisuuden työtehtävissä vaaditaan innovatiivista ja luovaa toimintaa uusien tehtävien ja haasteiden ratkaisemiseksi.

Kajaanin ammattikorkeakoulun pedagogisessa toimintamallissa määritellään yhteisenä kompetenssina älykkäät ratkaisut osaamisen kehittyminen seuraavasti: ”Opiskelija osaa soveltaa tietojaan ja taitojaan oman ammattialansa teknologisissa ratkaisuissa sekä uusien liiketoimintamallien ja palveluiden kehittämisessä. Hän osaa arvioida ja kehittää erilaisissa työelämän konteksteissa uusiin ratkaisuihin tähtäävää toimintaa monialaisissa tiimeissä.”

Opinnollistaminen ja projekteissa oppiminen on meillä tunnustettu, tunnustettu ja arvostettu osa oppimisympäristöä. Opiskelijaprojekteja markkinoidaan työelämälle aktiivisesti sekä netin kautta että erilaisissa tapaamisissa organisaatioiden henkilöiden kanssa.

Etusivu > Palvelut työelämälle > Opiskelijat voimavarana > Opiskelijaprojektit

Opiskelijavoimaa hyödyksesi

Kajaanin ammattikorkeakoulussa koulutetaan tradenomeja, restonomeja, insinöörejä, liikunnanohjaajia sekä sairaan- ja terveydenhoitajia. Opiskelijat oppivat paitsi teoriassa myös tekemällä ja jokainen opiskelija toteuttaakin opintojensa aikana useita työelämälähtöisiä projekteja. Projektien laajuus vaihtelee ensimmäisen vuoden pienemmistä projekteista laajamittaisiin kehittämistehtäviin.

Mikäli yritykselläsi on idea, jonka toteuttamisessa voisi opiskelijoistamme olla apua, ota rohkeasti yhteyttä alla olevan Ehdota aihetta-linkin kautta.

Mietimme yhdessä toimeksiannollenne sopivan toteutustavan ja toteuttajat!

Ehdota aihetta!

Kuvio 4. Näkymä yhteydenottosivusta www.kamk.fi

Selkeää osaamistavoitteiden kuvausta

Kajaanin ammattikorkeakoulussa uudistettiin Suomen Älykkäin ammattikorkeakoulu strategian mukaiset opetussuunnitelmat keväällä 2016. Opetussuunnitelmissamme painottuu työelämälähtöisyys. Opintojaksoja liitetään aitoihin työelämäprojekteihin, kehittämistehtäviin ja mahdollistetaan opinnollistaminen. Tavoitteena on, että jokaisella opiskelijalla on 70 opintopistettä tutkimus- ja kehittämisopintoja yhteistyössä toimeksiantajien kanssa.

Opintokokonaisuuksien osaamistavoitteet kirjoitettiin työelämässä tarvittavan osaamisen kautta. Osaamistavoitteiden selkeys on edellytys opinnollistamiselle. Ne helpottavat myös aiemmin hankitun osaamisen tunnistamista ja tunnustamista.

Esimerkki opetussuunnitelmasta 2008: ”Johtaminen” Opiskelija saa perustiedot johtamisesta ja oppii ymmärtämään organisaatiossa työskentelevien ihmisten toimintaa. Opiskelija oppii arvioimaan omaa toimintaansa suhteessa muihin.

OPS 2017 ”Työyhteisöosaaminen ja HRM”: Opiskelija tietää yksilön ja ryhmän käyttäytymiseen vaikuttavia tekijöitä, joiden tunteminen on perustana pyrittäessä parantamaan työskentelyn tehokkuutta, tuloksellista toimintaa ja työelämän laatua organisaatiossa.

”Opiskelija saa perustiedot” –tyyliin kirjoitettuja osaamistavoitteita ei enää ole. Työyhteisöosaamisen kasvua voi mielestäni nyt selkeämmin opinnollistaa esim. työtehtävissä,

jossa opiskelija todella kehittää noita osaamistavoitteiden osa-alueita. Ilmiön jäsentämiseksi opiskelija reflektoi osaamistaan tietoperustan avulla.

Luontevaa opinnollistamista

Opinnollistaminen on luonteva osa opiskelua silloin, kun työyhteisöstä on mahdollisuus löytää tehtäviä, projekteja ja verkostoja, joissa osaaminen kasvaa.

”Case tilitoimisto”: monimuoto-opiskelijan tilitoimiston käytänteet ja prosessit muutettiin sähköisen tilitoimiston prosesseiksi yhdessä asiakkaan kanssa. Opiskelija oli mukana muutoksessa ja uuden luomisessa. Tietopohjana käytettiin mm. Digitaalinen taloushallinto kirjaa ja ohjelmistotoimittajan koulutuksia. Näyttö oli autenttinen näyttö tilitoimistossa muuttuneista prosesseista ja raportti.”

”Case osuuskunta”: opiskelija oli toiminut pitkään opiskelijoiden osuuskunta Kajaabilityn toimitusjohtajana. Vuoden 2017 hän oli perustamassa omaa yritystään osuuskuntamuotoisena ja oli konsultoimassa perustettavaa sosiaalista osuuskuntayritystä. KAMK:n opintojaksoissa ei ollut osuuskuntaosaamiseen liittyvää opintojaksoa. Opintojakson osaamistavoitteet räätälöitiin Aalto-yliopiston Co-op Network Studies opintojaksoista. Näyttö oli autenttista ja tiedollinen osaaminen osoitettiin näyttökeskustelussa.”

Monimuotototeutuksessa liiketalouden tradenomiryhmässä oppimistehtävät tehtiin opinnollistamista ajatellen.

”Case Asiakaspalvelun palvelukulttuuri”: monimuoto-opiskelijat ovat usein töissä asiakaspalvelun työtehtävissä. Opettaja teki heille erilaisen oppimistehtävän, jossa he reflektoivat ja kehittävät omaa ja yrityksen asiakaspalveluprosesseja.

Oppiminen projekteissa tarkoittaa sitä, että oppimistehtävät tehdään toimeksiantajalle. Opiskelija toimii itse suhteessa toimeksiantajaan ja asiakkaaseen ja on vastuussa tuotoksista ja tuloksista. Opiskelija toimii työntekijän ja asiantuntijan roolissa.

Tehokkaita prosesseja

Opinnollistaminen on yksi vaihtoehtoisista suoritustavoista. Opinnollistamisen prosessi haluttiin pitää mahdollisimman selkeänä ja yksinkertaisena. Opiskelijan täytettäväksi tehtiin kaksi lomaketta. Tosin osa opettajista on sitä mieltä, että niitä on kaksi liikaa.

Ensimmäisessä lomakkeessa, joka on keskustelun pohjaksi opiskelijan ja opintojaksosta vastaavan opettajan välillä, on seuraavat osiot:

- opiskelija on tutustunut opetussuunnitelmaansa ja osaamistavoitteisiin
- hän miettii työtään tai harrasteitaan ja siellä kertyvää osaamista osaamistavoitteisiin
- hän miettii itse, millä tavalla hän voi näyttää osaamisensa

Tavallisesti tässä vaiheessa käydään kolmikantakeskustelu opiskelijan, opettajan ja työpaikan vastuuhenkilön kanssa.

Toinen lomake on sähköinen sopimuslomake opiskelijan, työnantajan ja vastuuopettajan kanssa. Sopimuksessa sovitaan ylläolevat asiat. Tiedot tallentuvat tietokantaan, jolloin opettajat voivat katsoa, millaisia asioita eri organisaatioiden kanssa on tehty.

Sopimus opinnollistamisesta - Teitt...	9.9.2016 14:48	KAT13S	15.9.2016 16:00	Tarkistettu
Sopimus opinnollistamisesta - Kall...	18.9.2016 21:5...	KAT13S	21.9.2016 11:27	Tarkistettu
Sopimus opinnollistamisesta - S...	19.9.2016 11:07	TTV14SP	20.9.2016 13:14	Tarkistettu
Sopimus opinnollistamisesta - Lie...	19.9.2016 12:42	ALK15S	19.9.2016 12:49	Tarkistettu
Sopimus opinnollistamisesta - Kä...	29.9.2016 16:49	AMA15S	29.9.2016 17:21	Tarkistettu
Sopimus opinnollistamisesta - Hu...	15.10.2016 17:22	KIL13I	18.10.2016 11:15	Tarkistettu
Sopimus opinnollistamisesta - Niem...	15.10.2016 17:36	TTV14SP	17.10.2016 10:15	Tarkistettu
Sopimus opinnollistamisesta - ...	6.12.2016 14:26	SHS15K	12.12.2016 13:04	Tarkistettu

Lisää uusi kohde

Kuvio 5. Näkymä opinnollistamisen tietokantaan

Arvokasta yhteistyötä

Opinnollistaminen on luonut uuden mahdollisuuden opettajille tehdä yhteistyötä, kehittää ja kehittyä työelämän organisaatioiden kanssa. Autenttisten näyttöjen kautta työprosessien todellisuus näyttäytyy opettajille eri tavalla kuin oppilaitosympäristössä.

Työelämän organisaatioille osaamisen kehittämisen prosessi luo myös mahdollisuuden miettiä omia henkilöstön kehittämisen prosesseja. Miten asettaa henkilöstölle osaamisen tavoitteet, millä tavalla osaaminen kasvu varmistetaan ja miten osaamista arvioidaan?

Opiskelija toimii aidossa työyhteisössä työtekijän, asiantuntijuuteen kasvajan roolissa. Ammattikorkeakoulu yhteisönä auttaa jäsentämään työyhteisön prosesseja ja luomaan teoreettisen pohjan toiminnalle. Työyhteisöt saavat uusia ja erilaisia ratkaisuja yhteisön ja liiketoiminnan kehittämiseen. Ammattikorkeakoulun kaikkien oppimistilanteiden tulee perustua luovaan otteeseen ongelmien ratkaisussa.

Arvokasta yhteistyötä opinnollistamisen kehittämiseksi ollaan tehty myös valtakunnallisen Verkkovirta-hankkeen kanssa. Kouluttajani ovat Verkkovirta-hankkeen yliopettajat Anu Moisio ja Kimmo Mäki Haaga-Heliasta sekä yliopettaja Irma Kunnari HAMK:sta.

Opinnollistamisen koulutuspäivässä 26.11.2015 liikunnanohjaajaopiskelijoiden järjestämä taukojumppa

Opinnollistaminen voi olla ensinnäkin opiskelijalähtöistä, jolloin päivä-, ilta- tai viikonlopputyössä käyvä opiskelija esittää työssä hankkimansa osaamisen tunnistamista ja tunnustamista tai opintojaksojen suorittamista työtä tekemällä ("duunista opintopisteiksi").

Opinnollistaminen voi olla myös työpaikkalähtöistä, jolloin organisaatio haluaa saada tutkintoon johtavaa koulutusta työntekijöilleen. He ovat hankkineet osaamista pitkän työkokemuksen ja henkilöstökoulutuksen kautta ja voivat näin virallistaa osaamisensa. Tämä koskee yksittäistä työntekijää tai samantasoisien osaamisen hankkinutta työntekijäryhmää.

Kolmanneksi opinnollistaminen voi olla korkeakoululähtöistä, jolloin korkeakoulu tarjoaa mahdollisuuden suorittaa osan opintojaksoista esimerkiksi hankkeistetuissa työelämäprojekteissa. (Verkkovirta Ratkaisuja työn opinnollistamiseen)

Opinnollistamisen artikkeleissa sitä käsitellään opinto-ohjauksen näkökulmasta sekä eri koulutusten käytäntöjen näkökulmista.

Päivi Auno, YTM, lehtori, KAMK

Lähteet

Aaltonen, K., Moisio, A., Mäki, K. (2015). Ratkaisuja työn opinnollistamiseen. Haaga-Helia Ammatillinen opettajakorkeakoulu. Saatavilla http://www.amkverkkovirta.fi/sites/amkverkkovirta.fi/files/HH_Verkkovirta_esite_verkkoon.pdf

Ahoniemi, P., Haverinen, T., Heikkinen, E., Kemppainen, J., Keränen, M., Kilpeläinen, T., Kähkönen, J., Malinen, P., Manninen, V., Meriläinen, A., Mäkinen, M., Nikkanen, K., Ottavainen-Nurkkala, K., Ponnikas, J., Räisänen, A., Sievänen, T., Siipola, H., Takala, K., (2016). Teemme nyt, eikä myöhemmin: KAMK '24 strategia – Suomen älykkäin ammattikorkeakoulu. Keränen, M., Mursula, T. (Eds.), Kajaanin ammattikorkeakoulu Oy. Saatavilla URN:ISBN:978-952-9853-94-6

Auno, P., Heikkinen, E., Itkonen, H., Karhu, A., Karjalainen, R-L., Korkealehto, K., Määttä, A., Rajander, T., Ravelin, T., Ruotsalainen, M., Takala, K. (2016). Pedagoginen toimintamalli 2016: älyllä ja ilolla osaajaksi. Kajaanin Ammattikorkeakoulu Oy. Saatavilla <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-9853-90-8>

Videot opinnollistamisesta:

<https://www.youtube.com/watch?v=5tYS3sASOH0&list=PLI32BDf2KCgOAusTcR1OAoch8MTeJ10Gm>

8 Näin me olemme kehittäneet opinnollistamista

8.1 Työn opinnollistaminen ohjauksen näkökulmasta

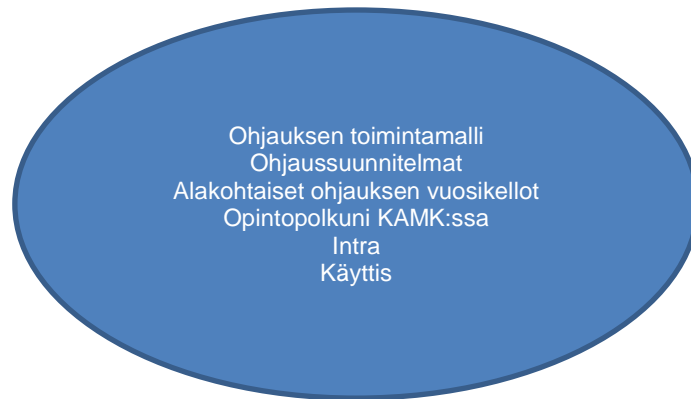
Työn opinnollistamisella tarkoitetaan opintojen aikaisen työssäkäynnin tuottaman osaamisen tunnistamista, arvioimista ja tunnustamista opintopisteinä. Tämä vaihtoehtoinen opintojen suoritustapa otettiin käyttöön Kajaanin ammattikorkeakoulussa keväällä 2016 InnovaPro –hankkeen myötä. Tässä artikkelissa on tarkoituksena tuoda esille opinnollistamiseen liittyvä ohjauksellinen näkökulma. Miten työn opinnollistamisen ohjaus on käytännössä toteutunut? Mitä asioita ohjauksessa olisi hyvä huomioida opiskelijan, substanssiopettajan, työelämän ja koko ammattikorkeakoulun ohjausjärjestelmän näkökulmasta?

Artikkelia varten olen kerännyt tietoa Kajaanin ammattikorkeakoulun opinto-ohjaajilta, opinnollistamiseen osallistuneilta substanssiopettajilta ja opiskelijoilta. Lisäksi olen selvittänyt, miten opinnollistaminen näkyy KAMK:in kirjallisissa ohjausaineistoissa marraskuussa 2016. Omaa käytännön kokemusta opinnollistamisesta olen saanut substanssiopettajan, opettajatuutorin sekä restonomikoulutuksen opinto-ohjaajan roolissa. Artikkelin sisältö kohdistuu pääosin opiskelijälähtöiseen opinnollistamiseen ammattikorkeakoulun perustutkinnoissa.

Ohjausaineisto tukee prosessia?

Kajaanin ammattikorkeakoulussa opintojen ohjausta tarkastellaan opintopolkumallin mukaan eri toimijoiden välisenä yhteistyönä. Ohjauksen keskiössä on opiskelija ja ympärillä opiskelijan oppimista ja opiskelutaitoja, henkilökohtaista kehittymistä ja urasuunnittelua tukevia ohjauksen toimijoita.

Ohjaustyön kokonaisuutta, eri toimijoiden ohjaustehtäviä ja ohjauksen sisältöjä kuvataan KAMK:in ohjauksen toimintamallissa sekä päivä- ja monimuotototeutuksien ohjaussuunnitelmissa. Näiden pohjalta laaditaan koulutusalakohdaiset ohjauksen vuosikellot, jossa eri vuosikurssien ohjaustoimenpiteet on ajoitettu ja vastuuhenkilöt nimetty. Opiskelijoiden ja opettajatuutoreiden käytössä on myös ”Opintopolkuni KAMK:ssa” -moodlekurssi. Siellä on opiskelijalle tärkeää tietoa opintojen suunnittelusta sekä tulo- ja kehityskeskustelulomakkeet. Tämän lisäksi opintojen suunnitteluun ja suorittamiseen liittyviä ohjeita löytyy Kajaanin ammattikorkeakoulun Intrasta ja painetusta lukuvuosioppaasta eli Käyttiksestä

Kuvio 6: KAMK:in kirjalliset ohjausaineistot

Opinnollistaminen vaihtoehtoisena opintojen suoritustapana tulisi näkyä kirjallisissa ohjausaineistoissa. Sillä varmistetaan, että opinnollistamiseen liittyvälle ohjaukselle on nimetty vastuuhenkilöt ja opiskelijoilla on mahdollisuus saada tasapuolisesti asiaan liittyvää ohjausta ja neuvontaa.

Ohjauksen toimintamallissa opinnollistaminen mainitaan opinto-ohjaajan, opettajatuutorin ja opettajan tehtävissä. KAMK:in ohjaussuunnitelmissa opinnollistaminen on mainittu sekä päivä- että monimuotototeutuksen yhtenä ohjauksen aiheena. Alakohtaisiin ohjauksen vuosikelloihin opinnollistaminen on kuitenkin viety vain yhdellä koulutusosalalla marraskuussa 2016. Opintopolkuni KAMK:ssa -moodleopintojaksolla opinnollistamiseen liittyvää tietoa ei vielä löytynyt. Lukuvuosioppaassa (Käyttis) työn se oli otettu esille hyväksilukemiseen liittyvien ohjeiden alla. KAMK:in Intrassa opiskeluun liittyvissä ohjeissa oli oma otsikko opinnollistamisesta ja sen alla tarvittavat ohjeet yhteen paikkaan koottuna.

Työn opinnollistamisen mahdollisuudesta pitää tiedottaa kaikille opiskelijaryhmille esimerkiksi tuutorituntien yhteydessä tai ottaa asia puheeksi viimeistään tulo- tai kehityskeskusteluissa. Opinnollistamisesta ovat tiedottaneet joko opettajatuutorit tai InnovaPro-hankkeen projektihenkilöt.

Hankerahoituksen päättymisen jälkeen on tärkeää, että opinnollistamiseen liittyvä tiedotus ja ohjaus huomioidaan ohjauksen vuosikelloissa. Näin varmistetaan, että kaikkien alojen opiskelijoilla on mahdollisuus saada tähän liittyvää ohjausta. Opinnollistaminen on liisättävä myös Opintopolkuni KAMK:ssa -opintojaksolle ja tulo- ja kehityskeskustelukysymyksiin.

Opiskelija keskiössä

Kajaanin ammattikorkeakoulun ohjaustoiminnan kokonaisuudessa opiskelija nähdään ohjauksen keskiössä, missä hänelle tarjotaan laadukasta opetusta ja ohjausta. Opiskelija ei kuitenkaan ole pelkästään passiivinen opetus- ja ohjaustoimien kohde. Opiskelijan odotetaan olevan aktiivinen toimija, joka ottaa vastuun omasta oppimisesta, ammatillisesta kehitymisestä ja urasuunnittelusta.

On kuitenkin hyvä muistaa opiskelijaryhmien moninaisuus. Se näkyy siten, että ryhmässä voi olla ammatillisen perustutkinnon tai korkeakoulututkinnon suorittaneita, eri-ikäisiä, eri puolelta Suomea ja maailmaa tulevia. Opinnot ovat saattaneet jäädä kesken ja useamman vuoden työssäkäynnin jälkeen opintoja jatketaan. Opiskelijat saattavat käydä opintojen ohessa työssä. Osa haluaa nopeuttaa opintojaan eri syistä. Opiskelijoilla voi olla erilaisia oppimisen vaikeuksia jne.

Erilaisia taustoista johtuen myös opiskelijan valmiudet aktiiviseen toimintaan ja vastuun ottamiseen omasta oppimisesta vaihtelevat. Opiskelijat tarvitsevat näidenkin taitojen kehittämiseen aikaa ja ohjausta.

Opinto-ohjaajat ja opinnollistamisessa mukana olleet opettajat korostivat opiskelijan omaa aktiivisuutta opiskelijälähtöisen opinnollistamisprosessin käynnistämisessä ja loppuun viemisessä. Opiskelijalta edellytettiin hyviä opiskelutaitoja, ajankäytön hallintaa, hyvää kirjallista ja suullista viestintätaitoa ja kykyä ottaa vastuuta omista opinnoista. Työn opinnollistaminen vaatii opiskelijalta myös oman opetussuunnitelman ja opintojaksojen tavoitteiden ja sisällön ymmärrystä suhteessa omaan työhön.

Hyvällä opiskelujen aikaisella ohjauksella voidaan tukea opinnollistamisessa vaadittavia valmiuksia. Hyvällä ohjauksella voidaan lisäksi varmistaa, että opiskelija ymmärtää, mistä opinnollistamisessa on kysymys ja ennen kaikkea sisäistää oman vastuunsa opinnollistamisprosessissa.

Substanssiopettajan rooli

Substanssiopettaja on avainroolissa työn opinnollistamiseen liittyvässä suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa. Hänellä on paras asiantuntemus opintojakson vaatimustasosta, tavoitteista, sisällöstä ja arviointikriteereistä. Opettaja ottaa kantaa siihen, onko opintojakson opinnollistaminen opiskelijan ehdottamassa työpaikassa ylipäätään mahdollista ja missä laajuudessa.

Työn opinnollistaminen on verraten uusi käytäntö korkea-asteella. Opettajat ovat saaneet opetella toimintatapoja sitä mukaan, kun uusia tilanteita on tullut vastaan. Moni substanssiopettaja on pyytänyt apua sopimusten tekemiseen alalle nimetyltä vastuuhenkilöltä tai opinto-ohjaajalta. Alkuvaiheen ohjaus ja tuki opettajalle on ollut tarpeen, koska vain osa opettajista pääsi osallistumaan opinnollistamista käsitteleviin koulutuksiin.

Myös jatkossa opettajien ohjaus ja perehdyttäminen opinnollistamisen käytänteisiin on hyvä varmistaa. Aloilla tapahtuu aina jonkin verran henkilöstömuutoksia ja opettajien vastualueiden vaihdoksia. Erityisesti hankerahoituksen päättymisen jälkeen on hyvä huolehtia siitä, että koulutusaloilla olisi sovittuna henkilö, jonka puoleen opinnollistamiseen liittyvissä kysymyksissä voi kääntyä.

Opinnollistamisen käytännön toteuttamiseen on liittynyt myös aikataulullisia haasteita. Opettajalle on voinut tulla toiveita opintojakson opinnollistamiseen, vaikka kyseistä opintojaksoa ei ole resursoitu opettajan työaikaan kyseiselle lukukaudelle tai opinnollistaminen halutaan ajoittaa kesäajalle. Opettajilta on tullut myös palautetta, ettei työn opinnollistaminen välttämättä toteudu alun perin suunnitellussa aikataulussa tai opiskelija ei pysty työtehtäviensä avulla saavuttamaan oppimistavoitteita. Kaikkien edellä mainittujen kysymysten ratkaisemiseksi substanssiopettajat tarvitsevat selkeitä yhteisiä ohjeita. Samalla on hyvä varmistaa, että myös opiskelija saa näissä tilanteissa tarpeellisen tiedon ja ohjauksen.

Työelämäkumppanien tukeminen

Työn opinnollistaminen suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan kolmikantaisena yhteistyönä opiskelijan, opintojakson opettajan ja työelämän kanssa. Suurimalle osalle työnantajia ammattikorkeakouluopintojen opinnollistaminen on uusi käsite ja se saatetaan epähuomiossa sekoittaa myös ammatillisen toisen asteen työssäoppimiseen ja näyttöihin. Jotta opinnollistamisesta saadaan toimiva käytäntö ammattikorkeakouluopintojen suorittamiseen, pitää myös työnantajan edustajan ohjaaminen ja perehdyttäminen varmistaa.

Opinnollistamisprosesseihin osallistuneilta opettajilta saadun tiedon mukaan työelämän edustajan ohjaaminen on toteutettu hieman eri tavoilla. Joissakin tapauksissa opettaja on käynyt työpaikalla, jossa opinnollistaminen tapahtuu. Hän on opastanut ja ohjannut työnantajaa käytänteisiin sekä mahdollisiin työpaikalla tehtävien näyttöjen arviointiin. Tässä yhteydessä on varmistettu, että työpaikalla tehtävän näytön vastaanottavalla henkilöllä on siihen riittävä koulutus ja kokemus ja että hän tietää tutkintojen osaamistasovaatimukset.

Joillakin aloilla opinto-ohjaaja on osallistunut opiskelijan, opettajan ja työnantajan väliseen neuvotteluun. Samalla hän on ohjannut kaikkia sopijapuolia opinnollistamisen käytänteisiin. Jos opinnollistaminen on liittynyt kokonaisen moduulin suorittamiseen, on suunnitelma tehty opiskelijan ja kaikkien moduulin opettajien yhteistyönä. Tällöin opiskelija on itse toiminut yhteyshenkilönä työelämän suuntaan ja varmistanut, että sovittujen näyttöjen tekeminen työelämässä on mahdollista.

Jos samalla kertaa voidaan sopia useamman opiskelijan tai vaihtoehtoisesti saman opiskelijan useamman opintojakson opinnollistamisesta, säästetään aikaa. Ajankäytön tehostamiseksi neuvotteluissa voidaan hyödyntää myös videopuheluita. Tällöin esimerkiksi kaukana oppilaitoksesta sijaitseva työelämän edustaja saadaan mukaan suunnittelupalaveriin ilman matkustamiseen kuluva aikaa. Videopuheluita voidaan hyödyntää myöhemmin myös esim. näytöissä tai arviointikeskusteluissa.

Tulevaisuuden haasteet ja mahdollisuudet

Kajaanin ammattikorkeakoulun ohjauksen kehittämisestä vastaa ohjauksen tiimi ja sovittujen ohjaustoimenpiteiden aloille viemisen suunnittelee kunkin koulutusalan opinto-ohjaaja. KAMK:in opinto-ohjaajien kanssa käydyissä keskusteluissa ilmeni, että opinto-ohjaajien rooli työn opinnollistamiseen liittyvässä ohjauksessa on ollut melko vähäinen. Opiskelija ja substanssiopettaja tai alan vastuhenkilö ovat tehneet sopimukset.

Opinnollistaminen on voinut tulla esille opinto-ohjaajan työssä ns. erityistapauksien kuten opintojaan nopeuttavien, siirto-opiskelijoiden tai erillisellä opiskeluoikeudella opiskelevien ohjauksessa. Joissakin tapauksissa substanssiopettajat ovat voineet myös pyytää opinto-ohjaajan mielipidettä opinnollistamissuunnitelmaan. Opinto-ohjaajien mielestä päivä- ja monimuotoryhmien opettajatuutorit ovat osanneet ohjata opinnollistamisessa osana omaa työkuvaansa.

Opinto-ohjaajilla ei ollut tarkkaa kokonais käsitystä opinnollistamisesta tehdyistä sopimuksista tai niiden toteutumisesta käytännössä. Osittain tähän on voinut vaikuttaa se, että sähköinen sopimuslomake saatiin käyttöön vasta syksyllä 2016.

Opinto-ohjaajien mukaan osallistuneiden opiskelijoiden määrä on vielä melko pieni. Kaikki opiskelijat eivät opinnollista opintojaan opintopolkunsa aikana. Myös eri koulutuksissa on eroa siinä, kuinka paljon luontevia työssä oppimisen paikkoja löytyy. Hyvin suunniteltu työn opinnollistaminen tarjoaa opiskelijaa motivoivan ja hänen elämäntilanteeseensa sopivan vaihtoehtoisen suoritustavan ja varmistaa opintojen edistymisen.

Jotta työn opinnollistamisesta saadaan toimiva käytäntö opiskelijan, opettajan, työelämän ja koko oppilaitoksen näkökulmasta, on hyvä tarkistaa että

- Opinnollistamiseen liittyvät tehtävät ja vastuut on kirjattu yhdenmukaisesti ohjauksen toimintamalliin ja muihin ohjauksen sähköisiin tietolähteisiin -> kukin ohjauksen toimija tietää omat vastuunsa ja vältetään päällekkäisen työn tekeminen.
- Opinnollistaminen kirjataan kaikkien alojen ohjauksen vuosikelloihin yhtenä ohjauksen aiheena, myös monimuoto- ja vieraskielisissä ryhmissä.
- Opinto-ohjaaja perehdyttää ryhmien opettajatuutorit vuosikellon aiheisiin -> kaikilla opiskelijoilla on mahdollisuus tasapuoliseen tiedonsaantiin.
- Opinnollistamisen prosessi pyritään pitämään mahdollisimman vähän kuormittavana -> edellytetään opiskelijan aktiivisuutta ja vastuunottoa, hyödynnetään aikaisempaa osaamista.
- Sovitaan opinnollistamisen resursoinnista.

Teija Vainikka, ETM, opinto-ohjaaja, lehtori, KAMK

Lähteet

Duunista opintopisteiksi Opas työn opinnollistamisesta. Saatavilla http://blogit.haaga-helia.fi/osataan/files/2013/09/Osataan_verkkoon1.pdf

Lukuvuosiopas 2016 – 2017. Käyttis. Kajaanin Ammattikorkeakoulu Oy. Saatavilla <http://www.kamk.fi/loader.aspx?id=97633f45-91bb-4ad8-8be4-e4cd6452ab2b>

Opintojen ohjaus Kajaanin ammattikorkeakoulussa Ohjauksen toimintamalli. (2015). Ohjauksen tiimi. Kajaanin Ammattikorkeakoulu Oy.

8.2 Opinnollistaminen Terveiden edistämisen sisältöalueet ja ohjaaminen -opintojaksolla sairaanhoitajakoulutuksessa

Suomalaisen koulutuspolitiikan yhtenä tavoitteena on ollut viime vuosina lyhentää opintoaikoja korkea-asteen koulutuksessa. Yhtenä keskeisenä syynä opintojen pitkittymiseen on pidetty opiskelijoiden runsasta opiskelunaikaista työssäkäyntiä. (Vanttaja 2012.) Työn opinnollistaminen on yksi keino joustavoittaa ja tätä kautta myös nopeuttaa opiskelijoiden opintoja sovittamalla työ ja opinnot yhteen. (Duunista opintopisteiksi.)

Sairaanhoitajakoulutus Kuusamossa käynnistyi syksyllä 2015 monimuotoryhmänä. Ryhmän 24 opiskelijasta 22 henkilöä tekee työtä opiskelun ohella. Tämän ryhmän opinnollistamisprosessi käynnistyi oppilaitoksen aloitteesta, koska kyseessä on ensimmäinen pilotointi Kajaanin ammattikorkeakoulun sairaanhoitajakoulutuksessa.

Keväällä 2016 Kuusamon sairaanhoitajaopiskelijoille tarjottiin mahdollisuutta opinnollistaa 4 opintopistettä Terveiden edistämisen sisältöalueet ja ohjaaminen -opintojaksosta. Kaksi opintopistettä on rokotusosaamista, jonka opiskelijat suorittavat erillisinä verkko-opintoina.

Opinnollistamisen haasteen otti vastaan viisi opiskelijaa, joista lopulta kolme opiskelijaa suoritti kyseisen opintojakson opinnollistamisena kesällä 2016. Opinnollistamisen työpaikat olivat Kuusamon ikäihmisten vuorohoitoyksikkö Niittyvilla ja Katrinkoti sekä Suomensalmen terveyskeskuksen akuuttiosasto. Kaikilla kolmella opiskelijalla oli lähihoitajan tutkinto ja muutaman vuoden työkokemus alalta lähihoitajana.

Osaamistavoitteet opinnollistamisen lähtökohtina

Työyhteisöjen ja Kajaanin ammattikorkeakoulun sairaanhoitajakoulutuksen yhtenä tehtävänä on tuottaa osaavaa työvoimaa työelämän tarpeisiin. Sairaanhoitajakoulutus on kiinteä osa yhteiskunnan kehitystä. Tulevaisuuden sairaanhoitajien osaaminen varmistetaan hyvällä ennakkointityöllä ja valtakunnallisesti yhteisesti määritellyillä osaamisvaatimuksilla. Osaamisvaatimukset kuvaavat sairaanhoitajan työtä erilaisissa toimintaympäristöissä, joissa hänen tulee toteuttaa ja kehittää hoitotyötä huomioiden muun muassa terveyden edistäminen. (Eriksson, Korhonen, Merasto & Moisio 2015, 11.)

Terveiden edistämisen sisältöalueet ja ohjaaminen (6 op) –opintojakso toteutetaan Kajaanin ammattikorkeakoulussa sairaanhoitajakoulutuksessa 2. – 3. –lukuvuonna. Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija tunnistaa suomalaisen väestön keskeiset terveyttä

edistävät voimavarat ja kansanterveydelliset uhkat. Opiskelija perehtyy terveyden edistämisen keskeisiin sisältöalueisiin ja terveyden edistämisen ohjausmenetelmiin. Opiskelija osaa ohjata yksilöä, ryhmää ja erilaisia yhteisöjä hyödyntäen erilaisia terveyden edistämisen menetelmiä terveysneuvontatapahtumassa. Opintojakso muodostuu teoreettisista opinnoista, harjoituksista ja työyhteisössä toteutettavista ohjaustapahtumista.

Osaamistavoitteiden avulla tuodaan esille se osaaminen, jonka katsotaan oleva työelämän näkökulmasta tarpeellista. Jotta opinnollistaminen saataisiin yhdeksi vaihtoehtoiseksi tavaksi suorittaa ammattikorkeakouluopintoja, opetussuunnitelma osaamistavoitteet ja arviointikriteerit tulee tehdä tunnetuiksi. Ne ovat yhdistävä tekijä työyhteisöjen ja ammattikorkeakoulujen välille. (Juntunen 2013, 8.)

Opinnollistamisprosessin aluksi touko- kesäkuussa 2016 järjestettiin neljä informaatiotilaisuutta: Kuusamon kaupungin ikäihmisten vuorohoitoyksiköissä Niittyvillassa ja Katrikodissa, Taivalkoskella ryhmäkoti Tuikussa sekä Suomussalmen terveyskeskuksen akuuttiosastolla. Tilaisuuksiin osallistuivat työyksiköiden esimiehet, opinnollistamisen ohjaajat ja opiskelijat sekä Kajaanin ammattikorkeakoulusta pilotoinnista vastuussa olevat kaksi opettajaa ja projektipäällikkö.

Tilaisuuksissa kerrottiin opinnollistamisprosessista, terveyden edistämisen opintojakson sisällöistä, tavoitteista ja arviointikriteereistä sekä opiskelijan ja ohjaajan vastuista ja tehtävistä. Infotilaisuudessa käsiteltiin opinnollistamisprosessissa tarvittavat lomakkeet. Sopimuslomake tehtiin infotilaisuuden jälkeen. Allekirjoitukset vahvistivat ja nopeuttivat opinnollistamisprosessin aloittamista. Kaikissa työyksiköissä sekä esimiehet että ohjaajat suhtautuivat opinnollistamiseen yhtenä mielekkäänä oppimistapana suorittaa opintojakso.

Opinnollistamisen ideana on, että opiskelija tutustuu opetussuunnitelmassa oleviin osaamistavoitteisiin ja -kriteereihin. Tavoitteet ja arviointikriteerit auttavat opiskelijaa muodostamaan käsityksen, millaista osaamista häneltä odotetaan. Tämän perusteella hän kykenee etsimään työstään kokonaisuuksia, joita voi ehdottaa opinnollistettavaksi joko osa- tai kokonaissuorituksina. Hän myös määrittää työpaikansa kokonaiskuvan, oman toimenkuvansa ja työtehtävänsä. Oleellista on, että hän osaa kertoa omin sanoin työtehtäviensä taitovaatimukset. (Duunista opintopisteiksi.)

Opiskelijoiden omien osaamistavoitteiden konkretisointi työtehtäviksi ja arviointikohteiksi -lomakkeen työstäminen jäi opiskelijoille tehtäväksi infotilaisuuden jälkeen. Tämän lomakkeen työstäminen tuotti opiskelijoille vaikeuksia, sillä infotilaisuudessa ei jäänyt riittävästi aikaa ohjeistaa heitä lomakkeen täytössä. Heidän oman osaamisen kuvaaminen ei

onnistunut heti ensimmäisellä kerralla. Mahdollisesti yhtenä vaikeutena lomakkeen täyttämässä oli se, etteivät opiskelijat olleet riittävästi paneutuneet opintojakson tavoitteisiin ja osaamisen sisältöalueisiin.

Osaamisen kehittyminen opinnollistamisen kautta

Opinnollistamissopimukset laadittiin opiskelijoiden, työyksiköiden ja Kajaanin ammattikorkeakoulun hoitoalan koulutuksen välille kesäkuun alussa. Terveiden edistämisen sisältöalueet ja ohjaamisen -opintojakson opiskelijat suorittivat 1.6.- 30.7.2016 välisenä aikana. Sopimuksissa opiskelijat kuvasivat omaa osaamista suhteessa tavoitteisiin ja sisältöalueisiin.

Terveiden edistämisen sisältöalueet ja ohjaaminen- opintokokonaisuus koostuu sekä teoriaopinnoista että ohjaamisen ja opettamisen harjoittelusta. Teoreettisen osuuden kuvaaminen onnistui opiskelijoilta hyvin. He pystyivät tuomaan sopimusvaiheessa hyvin esille, millaista teoreettista osaamista heiltä edellytetään, jotta opintojakson tavoitteet tulevat saavutetuiksi. Näiltä osin osaamistavoitteiden konkretisointi työtehtäväksi oli kuvattu selkeästi. Kuvauksissa ilmeni, millaista sisällöllistä osaamista he tarvitsevat esimerkiksi ikäihmisten seksuaalisuudesta ja mistä he voivat kyseistä tietoa hankkia.

Ohjaamisen osalta osaamistavoitteiden konkretisointi työtehtäväksi tuotti heille vaikeuksia, koska työyksiköiden asiakkaat ja potilaat olivat ikääntyneitä monisairaita ihmisiä. Useimmilla oli muistisairauksia ja osalla heistä on myös psykogeriatria ongelmia. Opiskelijat joutuivat miettimään erilaisia ratkaisumalleja toteuttaa ohjausta. Heidän tuli huomioida henkilöiden voimavarat ja toimintakyky. Osa henkilöistä kykeni toimimaan itsenäisesti, osa avustettuna. Opiskelijat kokivat hankalina jotkin aihealueet, kuten seksuaalisuus, ravitsemus tai hyvinvointi mielenterveyden edistämässä, mitkä piti ottaa huomioon ohjauksessa.

Opiskelijat osoittivat työssä hankkimansa osaamisensa näytöillä. Näytöt olivat suunniteltuja ohjaustapahtumia terveyden edistämisen sisältöalueista. Ennen näyttöä opiskelijat kokosivat teoreettista tietoa ohjaamisesta ja terveyden edistämisestä. Teoreettisesta tiedosta ja varsinaisesta ohjaustapahtumista opiskelijat kokosivat itselleen portfolion, jonka avulla he osoittivat oman osaamisensa kehittymistä.

Ohjaustapahtumat olivat opiskelijoiden näyttöjä. Niiden vastaanottajina toimivat työyksikön valitsevat sairaanhoitajat, jotka oli nimetty sopimuspapereihin. Opiskelijat kävivät tä-

män lisäksi arviointikeskustelun vastuuopettajan kanssa myöhemmin. Tätä varten opiskelijat olivat palauttaneet portfoliokansionsa opettajalle arvioitavaksi. Arviointikeskustelu käytiin tämän pohjalta. Kaksi arviointikeskustelua tapahtui Kajaanin ammattikorkeakoululla ja yksi toteutettiin puhelimitse.

Opiskelijoiden ja opettajien kokemuksia

Lokakuun alussa 2016 opiskelijoilta ja työyksiköiden ohjaajilta pyydettiin palautetta opinnollistamisesta. Kaikki kolme opiskelijaa vastasivat heille lähetettyihin kysymyksiin, mutta valitettavasti ohjaajilta emme saaneet palautetta. Opiskelijoiden palautteiden mukaan työnantaja suhtautui opinnollistamiseen myönteisesti ja kannustavasti ja he antoivat tähän kokeiluun hyvin mahdollisuuksia. Opiskelijoiden mukaan työnantajat näkivät opinnollistamisen hyvänä keinona lisätä työntekijän ammattitaitoa ja tukea opiskelijaa opinnoissaan ja ammatissa kehittämisessään.

Opiskelijat kokivat opinnollistamisen hyvänä menetelmänä oppia uusia asioita. Heidän mielestään aidoissa asiakastilanteissa teorian ja käytännön yhdistäminen tapahtui luontevasti ja teoratieto konkretisoitui tekemällä oppiessa. Erityisesti teoratiedon opiskelu itsenäisesti, omaan tahtiin, nähtiin positiivisena asiana. Opiskelijat kokivat, että motivaatiota opiskeluun paransi nimenomaan se, että oman opiskelun sai suunnitella oman oppimisrytminsä ja –tapansa mukaisesti. Toisaalta opiskelijat kokivat, että opinnollistaminen oli aikaa vievää ja vaativaa, sillä se vaatii opiskelijalta itseohjautuvuutta, järjestelmällisyyttä ja hyvää ajankäytön hallintaa.

Opiskelijoiden opinnollistaminen ajoittui tässä pilottikokeilussa kesäajalle, jolloin opettajat olivat vapaajaksolla ja työyhteisöissä oli lomista johtuen sijaisia. Tämä saattoi heijastua osaltaan opiskelijoiden ohjaukseen. Opinnollistaminen edellyttää kuitenkin opiskelijan osaamisen kehittymisen seuraamista koko prosessin ajan. Opettajan ja työyhteisön näkökulmasta opinnollistamisen ajankohta voisi olla parempi, jos se tapahtuisi opetuksellisenä aikana.

Opiskelijat toivat esille, että heidän oppimistaan edesauttoi työyhteisöltä saatu tuki, vaikkakin opinnollistamisesta ei ollut aikaisempaa kokemusta yhdessäkään työyhteisössä. Tästä syystä työyhteisössä oltiin uteliaan kiinnostuneita prosessista ja opiskelijat joutuivat kertomaan siitä työpaikalla useaan kertaan ja tämä vei paljon aikaa. Opiskelijoiden mukaan työyhteisössä opinnollistamiseen suhtauduttiin kuitenkin kannustavasti ja se nähtiin hyvänä tapana osoittaa osaamista.

Toiveena esitettiin, että koululla olisi jatkossa enemmän asiaan perehtyneitä yhteistyökumppaneita, jolloin opiskelijat voisivat suorittaa opiskeluaan entistä enemmän työnohella. Uskommekin, että uusien kokemusten ja kokeilujen myötä tieto opinnollistamisesta lisääntyy työpaikoilla ja tulevaisuudessa opinnollistaminen on mahdollista myös muiden opintojaksojen osalta.

Mikkonen Kaisa, THM, lehtori, KAMK

Poranen Tiina, TtM, lehtori, KAMK

Lähteet

Duunista opintopisteiksi. Opas työn opinnollistamiseen. Saatavilla http://blogit.haaga-helia.fi/osataan/files/2013/09/Osataan_verkkoon1.pdf

Eriksson, E., Korhonen, T., Merasto, M., Moisio, E-L. (2015). Sairaanhoidajan ammatillinen osaaminen – sairaanhoitajakoulutuksen tulevaisuus –hanke. Bookwell Oy, Porvoo.

Juntunen, S. (2013). Opinnollistaminen työpajaympäristössä.

Vanttaja, M. (2012). Opiskelijoiden työssäkäynti ja opintojen pitkittymisen ongelma. Kasvatus 3/2012, 291-297.

8.3 Työn opinnollistaminen pelialalla

Kajaanin ammattikorkeakoulun (KAMK) InnovaPro-hankkeessa on lähdetty edistämään työn opinnollistamisen mahdollisuuksia eri koulutuksissa. Pelialan opetus KAMK:ssa perustuu luontevasti tekemällä oppimiseen ja autenttinen työssä tapahtuva oppiminen on ollut aiemminkin osa KAMK:n toimintamallia. InnovaPro-hankkeen avulla tähän on saatu nyt uusia työkaluja ja selkeä prosessi, miten edetä. Työn opinnollistaminen on yksinkertaistettuna työssä tapahtuvan oppimisen tunnustamista osaksi opintoja siten, että osaamisen kasvamisen myötä opiskelijalle kertyy myös opintopisteitä. Pelialan opiskelijoiden opinnollistamisen tapauksia on ollut kahdenlaista: opiskelijalähtöisiä, jolloin prosessi lähtee liikkeelle opiskelijan omasta aloitteesta ja korkeakoululähtöisiä, jolloin kokonaisen ryhmän tietty opintojakso on opinnollistettu.

”Kun teet jonkun homman töissä, se voi olla oppimistilanne ja opit siinä samalla. Raportoit opettajalle ja hyväksynnän jälkeen saat pisteet siitä.”

”Työn opinnollistaminen on kurssin tai muun suorituksen toteuttamista käytännössä työpaikalla. Toisin sanoen, pääsee tekemään opittuja asioita ja samalla oppimaan tekemällä.”

”Työn opinnollistamisen tarkoituksena on työnteon kautta ikään kuin ”hyväksi lukea” kursseja. Eli työn teosta yritetään ottaa sama hyöty irti kuin kursseista ja täyttää kurssien oppimistavoitteet töissä ollessa.”

(Tradenomi- ja insinööriopiskelijat kuvaavat näin työn opinnollistamista opiskelukaverilleen.)

Opiskelijalähtöistä työn opinnollistamista voidaan käyttää vaihtoehtoisena suoritustapana. Siinä opiskelija itse huomaa työnsä ja opintojensa yhteyden, lähtee määrittelemään osaamistavoitteet tietylle ajanjaksolle ja sopii asiasta kirjallisesti opettajan sekä työnantajansa kanssa. Työssä kertynyt osaaminen dokumentoidaan ja lopulta arvioidaan kolmikantaisesti osaamistavoitteiden saavuttamista: opiskelija tekee itsearvioinnin, työnantaja antaa palautteen ja opettaja tarkistaa kokonaisuutena, miten lopputilanne vastaa sovittua ja kuinka prosessi on sujunut.

Korkeakoululähtöisessä työn opinnollistamisessa lähdetään liikkeelle opintokokonaisuuden suorittamisesta esimerkiksi työelämäprojekteina. Tässä mallissa opettajalla tulee olla innostus asiaan, sillä opettaja pääsee toimimaan eräänlaisena operaattorina ja prosessinohjaajana enemmän kuin sisällön asiantuntijana. Toimeksiantojen kerääminen ja niihin

sopivien tekijöiden löytäminen ottaa oman aikansa. Samalla tulee hoidettua tärkeitä yhteyksiä työelämään ja uudet tilanteet toimivat myös opettajan oppimisen paikkana.

”Työn opinnollistaminen hyödytti ainakin omalla kohdallani, sillä olen todella huono oppimaan lukemalla ja tunneilla istumalla. Opin paljon paremmin tehdessä vaikka ovathan siinä riskitkin korkeampia kun tekee oikeita töitä. Opin paljon enemmän isojen projektien vetämisestä ja ihmisten hallinnasta kuin kursseilla. Pääsin myös verkostoitumaan paremmin, koska ei tarvinnut mennä tapahtumiin pelkällä ”opiskelija” tittelillä. Olen jo sen verran vanhakin, että merkintä CV:ssä tuntuu hyvältä.”

Tradenomiopiskelijan vastaus työn opinnollistamisen hyödyistä

Case 1: Omassa työssä oppien (Tietojenkäsittely, peligrafiikan opiskelija)

Pelialan graafikko-opiskelija Ninni on lähtenyt kesken opintojen päätoimiseksi työntekijäksi paikalliseen pelialan yritykseen. Työ vie pääosan ajasta ja energiasta, joten Ninni ei ehdi paikan päälle oppitunneille ja opintopaksoja alkaa jäädä rästiin. Hän haluaisi suorittaa tradenomitutkinnon loppuun, mutta opintojen uudelleen aloittaminen tuntuu hankalalta.

Ninni kuulee työn opinnollistamisen mahdollisuudesta omalta esimieheltään, joka on vierailut KAMK:lla, ja päättää ottaa yhteyttä oman alan vastuupettajaan. Palaverissa Ninni, pelialan opettaja ja opinnollistamisen asiantuntijaopettaja käyvät läpi työn opinnollistamisen käytännön toimenpiteet. He miettivät yhdessä, mitä opintopaksoja hänen työssään voisi opinnollistaa. Opinnollistamisesta tehdään sopimus työnantajan kanssa ja oppimisen tavoitteet sekä aikataulu määritellään tarkemmin vastuupettajan kanssa. Ninnistä alkaa tuntua siltä, että tämä voisi olla hänelle sopiva tapa edetä opinnoissa!

Ninni on suorittanut ensimmäiset kaksi opintopaksoa kesän aikana tehden sekä entisiä, tuttuja töitä, että menen hieman oman osaamisalueensa ulkopuolelle ja ottaen haltuun uusia asioita. On tuntunut mukavalta päästä tekemään erilaisia tehtäviä ja dokumentoida tekemistään. Syksyn alussa tapaamisessa vastuupettajan kanssa Ninni esittelee sovittusti sekä osaamistaan portfolion muodossa, että itsearvioiden. Opintopaksojen osaamistavoitteet katsotaan yhdessä saavutetuiksi ja sovitaan seuraavat opintopaksoet suoritettavaksi. Tässä vaiheessa toimintatapa on jo tuttu ja on helppoa tehdä tarvittavat dokumentit. Työnantaja on tyytyväinen yhteistyöhön ammattikorkeakoulun kanssa ja haluaa myös kannustaa työntekijäänsä tähän toimintamalliin. Ninni on iloinen, kun opintokortille alkaa tulla jälleen arvosanoja.

Case 2: Kesätöitä opinnollistaen (Insinööriopiskelija, peliteknologia)

Ville on toiminut jo ennen ammattikorkeakoulun insinööriopintoihin tuloaan peliohjelmoijan tehtävissä ja hänellä on tavoitteena saada oman alan kesätyöpaikka heti ensimmäisen opiskeluvuoden jälkeen. Huolimatta lukuisista hakemuksista paikkaa ei löydy, mutta eräässä pelialan yrityksessä mainitaan työn opinnollistamisen mahdollisuus. Projektiopintojen vastuuohjaaja laittaa sähköpostia opiskelijoille samasta mahdollisuudesta ja Ville ottaa heti yhteyttä sekä opettajaan että yritykseen.

KAMK:n pelialan ja peliteknologian opinnoissa on laajasti projektiopintoja, joista mm. 6-7 op laajuinen asiakasprojekti on mahdollista suorittaa milloin tahansa opintojen aikana työtä opinnollistaen.

Villen kesäajan opintoihin sovitetaan 7 op laajuinen, pakollinen asiakasprojekti. Koska Villellä on jo taustaa vastaavista tehtävistä, osaamistavoitteissa korostetaan asiakasrajapinnassa toimimista sekä yrityskäytänteiden arviointia ja kehittämistä. Lisäksi sovitaan vielä vapaasti valittaviin opintoihin tehtävästä 3 op laajuisesta Projektiopinnot – opintojaksosta, jossa tavoitteena on kehittää ohjelmointiin liittyvää dokumentointiosaamista.

Ville toimii kesä-heinäkuun ajan yrityksessä osana peliohjelmoinnin tiimiä tehden monipuolisesti osaamistaan kehittäviä tehtäviä. Elokuussa pidetään arviointikeskustelu, johon osallistuvat Ville, projektiopintojen vastuuohjaaja ja työnantajan edustaja. Ville kokee toimineensa yrityksessä tasavertaisena henkilöstön jäsenenä ja päässeensä näyttämään oman osaamisensa. Sovitut opintokokonaisuudet arvioidaan kolmikantaisesti palaverissa (opettaja, opiskelija, työnantaja) ja Ville esittelee laatimansa raportin. Villen työskentelyyn yrityksessä ollaan erittäin tyytyväisiä ja työnantaja haluaa sopia jatkosta sekä palkallisena, osa-aikaisena työnä että mahdollisuutena jatkaa opinnollistamista. Opinnollistaminen on näin toiminut ”jalka oven väliin” – periaatteella mahdollistaen jopa tulevan työpaikan!

”Työkulttuuri, parempi käsitys yrittäjyydestä / työllisyydestä, sisäpiiri tieto, parempi käsitys omasta osaamisesta ja oman osaamisen erikoistaminen yrityksen tarpeisiin (Yleisesti parantaa työllistymistä). ”

Insinööriopiskelijan vastaus työn opinnollistamisen hyödyistä

Tulokset

Lähtökohtana työn opinnollistamisessa on opiskelijan substanssiosaamisen kehittyminen, jolloin korostuu osaamistavoitteista etukäteen sopiminen ja toisaalta tavoitteiden saavuttamisen arviointi. Opettajan rooli on ohjaava tai valmentava ja keskeistä on toimiminen prosessin ohjaajana sekä osaamisen kehittymisen arvioijana. Työn opinnollistaminen on korkeakoululle luonteva tapa olla aktiivisessa yhteistyössä yritysten kanssa. Se toimii hyvin vaihtoehtoisena suoritustapana, työssä olevien opiskelijoiden opintojen edistäjänä ja luoden uusia työllistymisen mahdollisuuksia.

Tanja Korhonen, FM, lehtori, KAMK

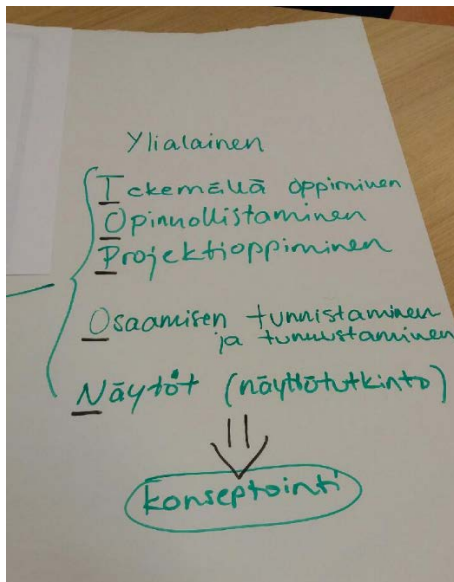
8.4 Sujuvan sutjakkaasti tekemällä konetekniikan opinnoissa

Opinnollistaminen projektien kautta

Nykypäivän työelämä vaatii ammattitaitoisia, monialaisia, itseohjautuvia ja sitoutuneita työntekijöitä. Nämä vaatimukset ovat todellisuutta myös konetekniikan insinöörien, näiden tekniikan moniottelijoiden työssä ja toimenkuvassa. Kajaanin ammattikorkeakoulun konetekniikan insinööriopintoja on kehitetty pitkäjänteisesti vastaamaan työelämän muuttuviin tarpeisiin tärkeää substanssiosaamista unohtamatta. Harkituilla opintokokonaisuuksilla on pystytty vastaamaan työelämän vaatimuksiin ja tarjoamaan opiskelijoille sitä osaamista, jota alueen yritykset tarvitsevat.

Lehtorit Pekka Juntunen ja Sanna Leinonen kehittämässä insinöörikoulutuksen opinnollistamisprosessia 3.11.2016. Valmentajana toimi yliopettaja Irma Kunari HAMK:sta Verkkovirta-hankkeesta.

Tuloksena oli TOP-ON ajattelumalli.

Insinöörikoulutuksen opinnollistamistyöpaja

Opintojen rakenne, ajoitus ja laajuus

Opetussuunnitelmissa ja niiden laadinnassa on otettu huomioon erilaiset opintokokonaisuudet ja substanssiosaaminen. Myös opiskelijoiden motivaation ylläpito, opintojen etenemisen tärkeys sekä suunnitelmien käytännön toteutuskelpoisuus ovat tärkeitä. Opintokokonaisuudet on jaoteltu eri substanssien mukaisesti, mutta yksittäisten opintojaksojen koko on pyritty pitämään pääosin kolmessa opintopisteessä. Näin opiskelijoille kertyy tasaisesti opintosuorituksia, motivaatio säilyy ja opintojen sijoittelu esimerkiksi lukujärjestykseen on yksinkertaisempaa. Yhden lukuvuoden mittaisia moduuleja on vain suuntaavissa opinnoissa, jotka sijoittuvat konetekniikassa kolmannelle lukuvuodelle. Näin esimerkiksi automaatiotekniikan opintokokonaisuudessa kursseja voidaan sijoitella useammalle lukuvuodelle. Opiskelijoiden osaamista voidaan kerryttää pidemmällä aikajänteellä ja mukaan voidaan ottaa myös konetekniikkaa tukevia opintoja muilta aloilta.

Kolmannen vuoden aikana opiskelijat syventävät konetekniikan opintojaan suuntaavilla opinnoilla. Jokaiseen vaihtoehtoiseen opintokokonaisuuteen kuuluu kolmen opintopisteen laajuisia projektiopintoja, joiden aiheet opiskelijat itse hakevat yrityksistä ympäri Suomea. Projektien tekemistä on jo harjoiteltu kahtena aiempana vuotena pääosin koulun omissa laboratorioissa, mutta myös yritysten antamien toimeksiantojen parissa.

Konetekniikan opinnoissa viiden kuukauden mittainen harjoittelu on sijoitettu neljännen vuoden syyslukukaudelle, jolloin lähes kaikki muut opinnot opinnäytetyötä lukuun ottamatta on jo suoritettu. Käytännössä opiskelijalla on, etukäteen sopien, mahdollisuus aloittaa työharjoittelunsa jo edellisenä keväänä ja jatkaa harjoittelun jälkeen suoraan opinnäytetyön tekemisellä. Tämä mahdollistaa opintojen suorittamisen kolmessa ja puolessa vuodessa. Myös yrityksiltä on saatu järjestelystä positiivista palautetta, koska nyt työnantajilla on mahdollisuus antaa harjoittelijoille vaativampia työtehtäviä ja näin myös testata potentiaalista työntekijää. Moni opiskelija tekeekin opinnäytetyönsä harjoittelupaikkaansa ja myös työllistyy.

Projektiopinnot yhteistyössä työelämän kanssa

Ajoitus projektikursseille perusteltua, koska suurin osa teoriasta jo opiskeltu ja valmiudet vastata asiakkaiden tarpeisiin ja odotuksiin paremmat. Lähes kaikki projektiopinnot suuntaavien opintojen aikana tehdään suoraan yrityksiin. Alueen yritykset osaavat hyödyntää opiskelijapotentiaalin ja viime vuosina yritystoimeksiantoja on enenevässä määrin myös Kainuun ulkopuolelta. Vakiintuneita yrityksiä, jotka tarjoavat opiskelijoille paljon aiheita

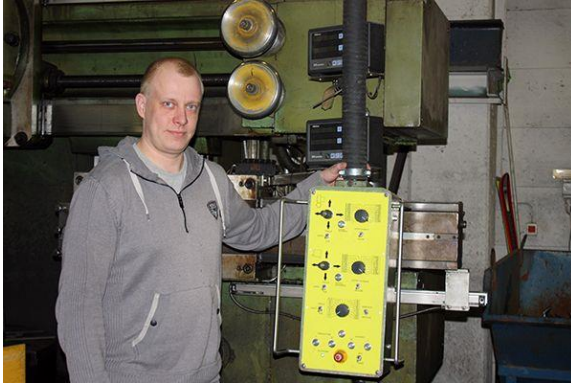
ovat mm. Katera Steel Oy, Sartorius Biohit Liquid Handling Oy Kajaanin-tehdas, Valtavalo Oy ja Transtech Oy sekä Prometec Oy ja Terrafame Oy (ent Talvivaara Sotkamo Oy). Opiskelijat rakentavat kontakteja yrityksiin jo kesätöissään ja saavat sitä kautta heitä itseään kiinnostavia projektien aiheita, mutta yhteydenottoja tulee myös suoraan opettajille. Lisäksi tarjolla on koulun omia, tarpeeseen tulevia kehitysprojekteja.

Miten tämä toimii käytännössä - Käytännön järjestelyt

Jotta opiskelijat osaisivat jo etukäteen miettiä ja etsiä sopivia projektitöiden aiheita, heille pidetään toisen lukuvuoden aikana yleinen infotilaisuus yhdessä kolmannen vuosikurssin kanssa. Tässä infotilaisuudessa esitellään joitakin toteutuneita projekteja kolmannen vuoden opiskelijoiden esittelemänä sekä kerrotaan yleiset ohjeet projektiopintojaksojen sisällöistä, suorittamisesta ja tekemisestä. Samassa tilaisuudessa informoidaan kolmannen vuosikurssin opiskelijoita opinnäytetyöprosessin eri vaiheista. Infotilaisuuteen on myös kutsuttu yritysedustajia kertomaan omasta työstään sekä yrityksestä.

Syventävissä projektiopinnoissa opettajan rooli on ohjaava ja ongelmassa auttava sparraaja. Opiskelijat työskentelevät hyvin itsenäisesti ja etsivät ratkaisuja eteen tuleviin ongelmiin aiheen etsimisestä aina valmiiseen tuotokseen saakka. Yrityksen kanssa tehdään toimeksiantosopimus ja projektia viedään eteenpäin toimeksiantajan tarpeiden mukaan. Projektin etenemisestä raportoidaan sovitusti ja tuotokset esitellään kurssin lopussa sovitulla tavalla.

Projektityöt tehdään usein parin – kolmen hengen ryhmissä ja jopa siten, että useampi ryhmä tekee samaa isompaa kokonaisuutta, jossa kokonaisuus on jaoteltu pienempiin loogisiin osakokonaisuuksiin. Esimerkiksi Transtechille on tehty layout-suunnittelu, jossa koko vuosikurssi teki samaa projektia. Myös pitkäkestoiset kehitysprojektit voidaan toteuttaa siten, että projektia tulee jatkamaan seuraava, vuotta nuorempi opiskelijaryhmä. Näin tehtiin esimerkiksi sorvin automatisointiprojektia paikalliselle konepajalle.

Kuvassa suunnitteluinsinööri Pasi Mård.

Ja alussa oli venäläinen karusellisorvi, jonka tekniset ominaisuudet ja varsinkin älypuoli oli jo aikansa elänyt.

Kajaanin amk opiskelijoiden ja Teräsra-kennus Mankinen Oy:n yhteisprojektilla sorvi modernisoitiin. Sorvi oli täysin uniikki ja ilman opiskelijoiden taitoa ja tahtoa sorvi olisi jäänyt uudistamatta. Kone- ja tuotantotekniikan insinööriopiskelijoita oli mukana kymmenkunta.

Projekti tehtiin "käsityönä". Venäläinen perustekniikka oli edelleen käyttökelpoista, mutta tarvittiin ohjelmointia ja testausta. Käytännössä projektia ei olisi voitu tehdä, ellei mukana olisi ollut venäjänkieltä taitavaa opiskelijaa. Venäjänkielisiä ohjeita voitiin siten käyttää ja suunnittelu onnistui. Osaprojekteina oli uuden logiikkaohjauksen teko ja testi/simulointipöydän tekeminen ja testaus.

Opetussuunnitelma mahdollistaa myös useamman projektiopintojakson nivomisen yhteen siten, että myös laajemmat tarjolla olevat toimeksiannot voidaan viedä läpi ja toteuttaa. Tarvittaessa myös vapaasti valittavien kurssien tarjonta voidaan ottaa käyttöön ja näin opinnollistaa tekeminen täysimääräisesti. Tällöin eri opintojaksoille nimetyt vastuuopettajat tekevät yhteistyötä, ohjaavat ryhmää ja arvioivat tuotosta yhdessä.

Koska opiskelijat valitsevat vähintään kaksi, mutta usein kolme suuntaava opintokokonaisuutta, samaan aikaan käynnissä voi olla useitakin projekteja. Tämä omalta osaltaan valmentaa opiskelijoita tuleviin työtehtäviin, joissa usein on paljon erilaisia, eri vaiheissa olevia projekteja samanaikaisesti työn alla. Käytännön toteutuksen kannalta on ollut tärkeää järjestää projektiopinnot siten, että opiskelijoilla on mahdollisuus työskennellä useamman toimeksiannon kanssa samanaikaisesti ja järjestää tapaamisia ja palavereja tarvittaessa jopa toiselle puolelle Suomea. Niinpä kolmannen vuoden kevätlukukaudelle on järjestetty lukujärjestykseen kaikki projektikurssit loppuviikkoon siten, että aikataulujen suunnittelu on mahdollista. Myös opettajalle nämä tunnit on varattu lukujärjestykseen loppuviikkoon, jolloin opettajan tavoitettavuus, ohjauksen saatavuus ja resursointi on varmistettu. Periaatteessa tämä mahdollistaa myös monialaisten projektien toteuttamisen sekä aikataulujen laadinnan yritysten tarpeet edellä.

Saadun palautteen perusteella opiskelijat pitävät kolmatta vuotta ja etenkin kevätlukukautta hyvin työläänä, mutta antoisana ja opettavaisena. Projektiopintojaksot ja todelliset

toimeksiannot nähdään opintojen parhaana antina. Myös palaute työelämästä on ollut positiivista, koska opiskelijat jo osaavat oman alansa asioita ja heille voi antaa todellisia ongelmia ratkottaviksi.

Kehitys jatkuu

Näillä toimilla on saavutettu hyvä taso opiskelijoiden TKI-opintopisteissä ja opiskelijat ovat jo hyvin rutinoituneita itsenäisiä toimijoita valmistuessaan. Myös työnantajat ovat olleet tyytyväisiä. Kuitenkin juna jatkaa kulkuaan ja paineet opintojen nopeuttamisesta sekä korkeakouluille asetetut rahoitusmittarit ajavat kehitystä eteenpäin. Tällä hetkellä suunnitelmissa on kehittää kesäajan opintoja siten, että kesällä tehty työ on mahdollista opinnollistaa esimerkiksi vapaasti valittaviin opintoihin. Moni konetekniikan opiskelija on töissä kesäisin omalla alallaan esimerkiksi työnjohtajana, eikä varsinaisia opintoja juurikaan suoriteta. Tämä mahdollistaisi myös entistä yksilöllisemmät opintopolut ja erikoistumisen kaavamalle osaamisalueelle, koska resursseja ei ole järjestää opintopaksoja vain muutamalle opiskelijalle.

Kehityksessä tulee kuitenkin pitää mielessä opintojen ja opintokokonaisuuksien mielekkyys, järkevä ajoitus sekä toteutettavuus - monialaisuuden, ylläpitävyyden, yhteistyön, sidosryhmien, digitalisaation ja valmentajuuden ristitulessa. Sujuvan sutjakkaasti tekemällä.

Sanna Leinonen, Insinööri (Ylempi AMK), lehtori, KAMK

8.5 Aktiviteettia hoivakodin asukkaan arkeen

Johdanto

Ammattikorkeakoulun keskeinen tehtävä on ammattikorkeakoululain (932/2014, 4. §) mukaan kouluttaa asiantuntijoita työelämään sekä harjoittaa työelämää edistävää soveltavaa kehittämis- ja innovaatiotoimintaa. Näiden tehtävien toteuttaminen edellyttää tiivistä yhteistyötä työelämän kanssa. Kajaanin ammattikorkeakoulun pedagoginen lähtökohta on sosiokonstruktivismi. Pedagogisia kulmakiviä ovat ilmiöpohjaisuus ja aidoissa työelämäverkostoissa oppiminen (Auno ym. 2016). Lähdimme yhdessä Kajaanin hoivayksikön kanssa gerontologisen hoitotyön opintojaksolla suunnittelemaan ja kartoittamaan ilmiötä. Tavoitteena oli pilotoida ilmiöpohjaista TKI toimintaa, kehittämällä samanaikaisesti työyhteisöä ja opiskelijoiden oppimista työelämässä. Kajaanin hoivayksikkö on 47-paikkainen kansanterveyslain alainen laitoshoidon hoitopaikka, jossa hoidetaan sairaalamaista hoitoa ja hoivaa vaativia potilaita.

Kehittämishankkeessamme työelämän ja opetuksen tarpeet kohtasivat toisensa erinomaisesti. Kajaanin hoivayksikön haasteena on kehittää asiakaslähtöisesti asiakkaiden voimavaroja tukevaa aktiivista arkea. Henkilöstö halusi saada näyttöön perustuvaa tietoa aktivointimenetelmistä, joita voisi toteuttaa asiakkaan hoitamisen yhteydessä. Gerontologian opintojaksolla oli tarve löytää aito työelämän ilmiö, jossa opiskelijoiden osaaminen ikääntyneen voimavarojen ja toimintakyvyn tukemisessa paranee. Samalla heidän kykynsä soveltaa näyttöön perustuvaa tietoa gerontologisessa hoitotyössä lisääntyy. Opettajien tavoitteena oli kehittää tiimiohjausta, joka tarkoittaa opetusmuotoa, jossa useampi opettaja yhdessä osallistuu opetustapahtuman suunnitteluun ja toteuttamiseen (Leavitt 2006).

Suunnittelimme yhdessä Kajaanin hoivakodin esimiehen kanssa kuusi viikkoa kestävästä kehittämisprosessista, jossa opiskelijoiden tehtävänä oli etsiä näyttöön perustuvia ikäihmisten voimavaroja tukevia menetelmiä. Opiskelijoiden tuli jakaa niistä tietoa henkilökunnalle, soveltaa ja testata niitä käytännössä ja arvioida niiden käytettävyyttä ja vaikuttavuutta asiakkaille. Yhteinen tavoitteemme oli luoda opiskelijoille mahdollisuus oppia menetelmiä, joiden avulla voidaan kehittää vanhusten hoitotyötä ja samalla lisätä aktiivisuutta hoivakodin asiakkaiden arkeen. Hoivayksikössä oli ympärivuorokautisessa hoidossa 47 potilasta, joista useat ovat monisairaita ja joiden hoidon tarve on huomattava; useilla on muistisairaus, käytös- ja kommunikaatio-ongelmia.

Toteutus

Sosiokonstruktivistinen oppimiskäsitys korostaa oppimisen yhteisöllisyyttä ja sosiaalista luonnetta jolloin tieto rakentuu yhdessä muiden kanssa. (Lindblom-Ylänne & Nevgi 2007.) Toteutus perustui yhteistoiminnalliseen oppimiseen, jonka tavoitteena on sitouttaa opiskelijat oppimisprosessiin, parantaa opiskelijoiden oppimistuloksia ja itsetuntoa sekä opettaa oppilaille yhteistoiminnan taitoja ja vastuuta omasta ja toisten oppilaiden oppimisesta. Yhteistoiminnallisessa oppimisessä on pääpaino yhteisellä tuotoksella.

Suunnittelimme toteutukset yhteisissä suunnittelupalavereissa Kajaanin hoivakodin esimiehen kanssa. Ensimmäisessä suunnittelupalaverissa vaihdoin tietoa, jonka pohjalta laadimme alustavan toteutussuunnitelman. Toisessa palaverissa suunnitelmaa tarkennettiin ja sovittiin toteutukseen liittyvistä yksityiskohdista, aikataulusta ja työnjaosta, kuten omaisten kutsumisesta kehittämisprojektin lopussa järjestettävään asukaskokoukseen.

Opiskelijoiden ensimmäinen tehtävä oli etsiä tietoa näyttöön perustuvista aktivoivista menetelmistä ja valita niistä jokin testattavaksi. Toteutussuunnitelman mukaisesti opiskelijat (16 henkilöä) toteuttivat kaksi yhteistoiminnallista osastokokousta henkilökunnalle. Kummassakin osastokokouksissa opiskelijat esittelevät pareittain valitsemiaan erilaisia näyttöön perustuvia, ikäihmisten voimavaroja tukevia menetelmiä, joiden soveltuvuutta ja hyödynnettävyyttä ja käyttöönottoa ideoitin yhdessä henkilöstön kanssa. Ennen osastokokousta opiskelijat olivat toimittaneet Moodleen powerpoint-esityksen aktivointimenetelmästä ja laatineet siitä lyhyen (A4) kuvauksen hoitohenkilökunnan kanslian seinälle.

Osastokokouksen vetovuorossa olleet opiskelijat suunnittelivat ja toteuttivat osastokokouksen, toimivat kirjureina ja tekivät yhteenvedon osastokokouksesta ja sen tuloksista. Opiskelijat jakaantuivat kahteen ryhmään: kun toinen ryhmä toteutti osastokokouksen, toinen ryhmä hoiti potilaita jotta mahdollisimman moni henkilökunnan jäsen pääsi osallistumaan kokoukseen. Samalla he tutustuivat potilaisiin ja hoitoympäristöön. Toinen osastokokous toteutettiin viikon kuluttua ja ryhmät vaihtoivat tehtäviä. Osastokokousten jälkeen opiskelijat testasivat neljän viikon ajan näyttöön perustuvia aktivoivia menetelmiä (4 x 2 h). Lisäksi opiskelijat arvioivat menetelmän käytettävyyttä ja vaikuttavuutta havainnoimalla ja kyselemällä palautetta potilailta ja henkilökunnalta.

Lopuksi opiskelijat yhdessä toteuttivat hoivaosaston aulaassa asukaskokouksen, johon osallistui hoitohenkilöstöä, potilaita ja heidän omaisiaan. Tilaisuudessa esiteltiin osasto-

kokouksien yhteenvedot ja kukin opiskelijapari jakoi omat kokemuksensa aktivoivien menetelmien testaamisesta. Hoivaosasto tarjosi pullakahvit ja loppuhuipentumana esiintyi lapsikuoro, jonka opiskelijat olivat kutsuneet paikalle.

Aulan asukaskokous

Arviointi

Opiskelijat toteuttivat alkuperäisen suunnitelman mukaisesti asukaskokoukset ja kehittivät aktiivisesti omaa toimintaansa aktiviteettien toteutuksessa koko prosessin ajan. Kunkin tapahtuman ja testauskerran jälkeen pidimme reflektiotuokion, jossa mietimme yhdessä onnistumiset ja kehittämisen kohteet. Opiskelijat totesivat kahden ensimmäisen menetelmien testauskerran jälkeen, että prosessi kaipaa hiontaa, koska heitä on liian paljon paikalla samaan aikaan. Kahdella viimeisellä testauskerralla opiskelijat jakaantuivat pienempiin ryhmiin, jolloin huomattu haaste ratkaistiin.

Opiskelijoilla itsellään oli vastuu osastokokousten toteutuksessa, näyttöön perustuvien menetelmien löytämisestä ja testaamisesta sekä niiden arvioimisesta. Opettajina toimimme ohjaajina ja tukihenkilöinä opiskelijoille. Opettajan näkökulmasta opiskelijat olivat sitoutuneita ja toimivat vastuullisesti ikäihmisten ja työyhteisön kanssa. Yhteistoiminnalli-

suus mahdollisti yhdessä oppimisen ja yhdessä toteutettavien osastokokousten järjestäminen edisti työelämävalmiuksien oppimista. Opettajan näkökulmasta opiskelijoiden kypsä itsearvointi kehittyi prosessin aikana.

Opiskelijat arvioivat itse omaa oppimistaan kehittämisprosessin jälkeen. He kaikki totesivat oman osaamisensa näyttöön perustuvista aktivointimenetelmistä lisääntyneen ja voimavarojen sekä toimintakyvyn tukemisen ja arvioimisen osaamisen parantuneen prosessin aikana. Konkreettinen menetelmien testaaminen erilaisten asiakkaiden kanssa edisti asiakaslähtöisyyden oppimista. Opiskelijat kokivat kehittämis- ja päätöksenteko-osaamisen lisääntyneen, kun vastuu toiminnasta oli heillä itsellään. He arvioivat, että työelämäyhteistyönä toteutettava oppiminen lisää hyvin osaamista, mutta on opiskelijaa kuormittavaa.

Työelämän palaute oli, että prosessi oli riittävän pitkä ja aktivoivia menetelmiä kehitettiin yhdessä henkilökunnan kanssa, jolloin prosessin aikana syntyneet oivallukset jäivät elämään. Opiskelijoiden näyttöön perustuvista menetelmistä ja niiden arvioinneista jäi osastolle kirjallinen materiaalikansioon. Tämä kansio on työelämän palautteen mukaan edelleen käytössä.

Pohdinta

Kehittämisprosessimme oli arvokas kokemus työelämälle ja meille opettajille. Yhdessä toteutettujen hankkeiden avulla voidaan vastata työelämän kehittämistarpeisiin ja mahdollistaa opiskelijoille työelämäverkostossa toteutettavia oppimistilanteita. Kehittämissuunnitelman aikana kehittyivät myös opettajien taidot ohjata työelämlähtöistä oppimista.

Työelämltä saadun palautteen pohjalta kehittämishankkeemme tapaisia tavoitteellisia kehittämisprosesseja tulisi lisätä. Opiskelijoilta saimme kehittämissuunnitelmia tulevia kehittämisprosesseja ajatellen, mm. tiedottamisesta, menetelmien testaamisen aikataulusta ja muusta käytännön toteutuksesta. Työelämlähtöisten kehittämisprosessien jatkokehittämishaasteeksi nouseekin prosessin tarkempi suunnittelu ja opiskelijoiden kuormittavuuden huomioiminen.

Opettajina meillä oli tämän prosessin aikana hyvä harjoitella ja syventää tiimiopettajuuden osaamistamme. Suunnittelimme, toteutimme ja arvioimme prosessin yhdessä. Molemmat pystyivät hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja oppimaan samalla toiselta. Työelämlähtöisyys toteutui prosessissa hyvin koska tasavertaisena tiimin jäsenenä oli koko prosessin

ajan myös hoivaosaston esimies. Yhteistyö on jatkunut hoivaosaston kanssa, sillä opiskelijat ovat käyneet aktivoimassa ikäihmisiä Paro-robotin kanssa.

Minna Hökkä, TtM, lehtori, KAMK

Anitta Juntunen, TtT, yliopettaja, KAMK

Raija Rieki, TtM, palveluesimies Kajaanin hoivaosasto

Lähteet

Ammattikorkeakoululaki (932/2014), Suomen Laki

Auno P., Heikkinen E., Itkonen H., Karhu A., Karjalainen R-L., Korkealehto K., Määttä A., Oikarinen A., Rajander T., Ravelin T., Ruotsalainen M., Takala K. 2016. Pedagoginen malli 2016- älyllä ja ilolla osaajaksi. Kajaanin ammattikorkeakoulun julkaisusarja B. Raportteja ja selvityksiä 54.

Leavitt M. 2006. Team Teaching: Benefits and challenges. FALL 16, (1), 1-4.

Lindblom-Yläne, S & Nevgi, A. 2007. Yliopisto- ja korkeakouluopettajan käsikirja. 1-4 painos. WSOY Oppimateriaalit, Helsinki.

9 Sosiaali- ja terveysalan YAMK opiskelijan työn opinnollistaminen

Case Sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksikön talous -opintojakso

Opinnollistaminen - Työ - Opiskelu

Keskeinen haaste opinnollistamisessa on, miten osaaminen todennetaan korkeakoulun, opiskelijan ja työelämän yhteistyössä. Tavoitteena on opiskelun ja työn tekemisen yhdistäminen. Opinnollistamisella tarkoitetaan YAMK-opiskelijan opintojen aikaisen työssäkäynnin tuottaman osaamisen tunnistamista, arvioimista ja tunnustamista opintopisteinä. Tärkeintä on siis opiskelijan oman osaamisen kehittyminen ja sen tunnustaminen. YAMK-opintoihin hakeutuessaan opiskelijalla on vähintään kolmen vuoden työkokemus ja useimilla terveysalan opiskelijoilla on koulutukseen hakeutuessaan työpaikka. Esimerkiksi Hyttisen (2016, 37-38) opinnäytetyön tulosten mukaan noin 80 % YAMK-opiskelijoista käy työssä opintojen aikana. Saman suuntainen on tilanne myös Kajaanin ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalan (jatkossa sote) ylemmässä ammattikorkeakoulussa opiskelevilla.

InnovaPro hankkeen aikana ideoitiin opinnollistamisen toimintamallia sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksikön talous -opintojakson avulla. Tämä opintojakso valittiin opinnollistamisen case:ksi, koska siinä kiteytyy sosiaali- ja terveysalan lähijohtajan työn kokonaisuus. Tavoitteena on siis kehittää ratkaisumalleja opiskelun aikaisen työssä käymisen hyödyntämiseksi osaksi YAMK-opintoja.

Opinnollistaminen haastaa ylemmän ammattikorkeakoulutuksen kehittämisen

YAMK-tutkinnon suorittaneita oli Suomessa noin 11 000 vuoden 2015 lopussa. Noin joka viides opintonsa aloittaneista saa YAMK-tutkinnon. Syyt alhaiseen valmistumismäärään ovat moninaiset (Penttilä 2011; Vänttinen, Aalto & Neuvonen-Rauhala 2015). Ammattikorkeakoulujen rahoitus perustuu mm. suoritettujen tutkintojen määrään. (Lampinen & Turunen 2015, 6; Vänttinen ym. 2015, 8.)

YAMK-koulutus mahdollistaa opiskelijan opiskelun työn ohessa ja on jopa toivottavaa, että opiskelijat työskentelevät opintojen aikana, jolloin säilyy yhteys työelämään ja sen kehittämiseen. Kuitenkin YAMK-opiskelun ja opiskelijan työssä käynnin yhteensovittaminen on

Jämsän (2014) tutkimuksen mukaan haasteellista. Opiskelijalle tuottaa ongelmia ajankäyttö, työyhteisönsä sitoutumattomuus yhdessä kehittämiseen, teoriaopintojen, työn ja kehittämisen integroiminen sekä oma jaksaminen. YAMK-koulutuksen haasteena on alati muuttuva ja kehittyvä työelämä. Työelämän muutosten yhdistäminen pitkäkestoiseen opiskeluun tuo opinnollistamiseen omat haasteensa.

YAMK-koulutuksessa suurin osa opiskeluajasta, esimerkiksi sotella noin 75 %, on itsestä opiskelua. Tämä tuo myös haasteita opiskelijan ajanhallinnalle. Hyttinen (2016, 12) toteaa, että aikaansaamattomuus on 80–95 %:lla yliopisto-opiskelijoista tavallinen ilmiö ja heistä puolet kokevat ajankäytön hallinnan olevan ongelma opiskelussa. Lisäksi koulutuksessa on ollut vähän valinnaisuutta niin opintojen kuin opiskelun toteutustavan suhteen. Valinnaisuuden vähäisyys on eräs syy opiskelijan heikkoon opiskelumotivaatioon ja opintojen viivästymiseen.

Tavoitteena on kehittää sote YAMK-opiskelijan opinnollistamisen toimintamalli, jonka avulla pyrimme motivoimaan ja innostamaan opiskelijaa moninaisin eri menetelmin oppimaan työssään opintojensa aikana. Työn opinnollistaminen on vaihtoehtoinen tapa opiskella. Hallitusohjelmassa (2015) korostetaan koulutuksen uudistamista ottamalla huomioon työelämän osaamisen tarpeet sekä lähentämällä koulutusta ja työelämää. Lisäksi hallitusohjelmassa korostetaan uuden pedagogiikan mahdollisuuksien hyödyntämistä oppimisessa. Tavoitteisiin pääseminen edellyttää muun muassa opiskelijalle joustavia opintopolkuja, jotka helpottavat työnteon ja opiskelun yhteensovittamista sekä opintojen loppuun saattamista. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää esimerkiksi opintojen opinnollistamista. Myös KAMK:n strategian mukainen digitalisoituminen, kansainvälistyminen ja työelämän sekä koulutuksen yhteistyön kehittäminen edellyttävät opinnollistamisen kehittämistä.

Opinnollistamisen toimintamalli - ideointi

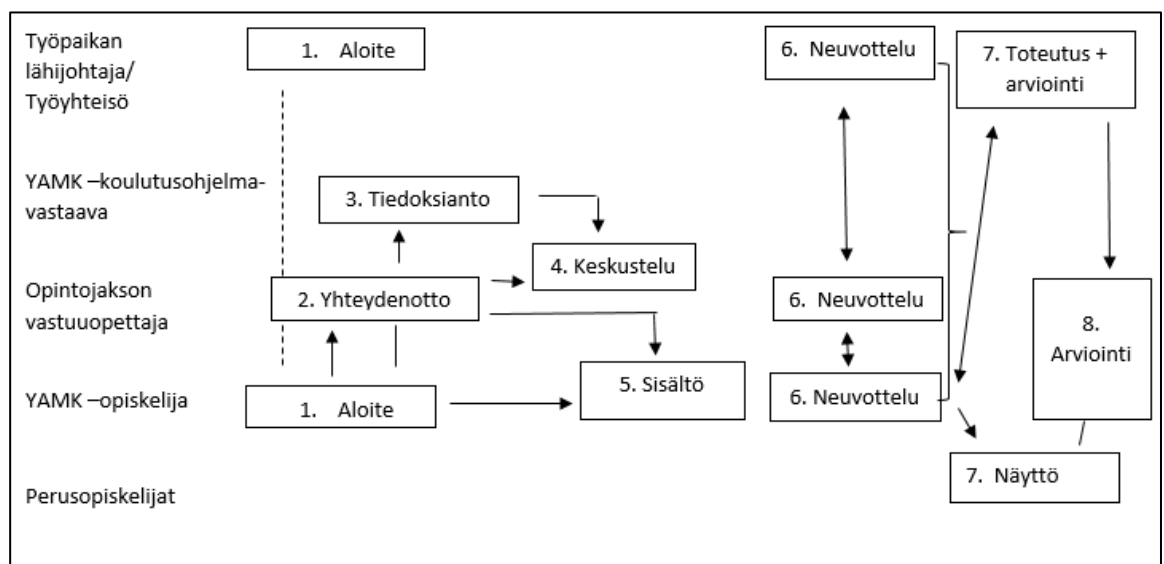
Sosiaali- ja terveysalan YAMK:n opetussuunnitelma on suunniteltu viiden opintopisteen laajuisiin opintojaksoihin. Opinnollistamisen kohteena on pääsääntöisesti opintopakso, mutta myös opintopaketin sisällä olevia tätä pienempiä kokonaisuuksia voidaan opinnollistaa.

Soten YAMK-koulutuksessa olemme miettineet opinnollistamisen avulla avautuvia oppimisen mahdollisuuksia. Olemme kehittäneet toimintatapoja YAMK-opiskelijan opintojen sujuvoittamiseksi ja valmistumisen vauhdittamiseksi. Olemme suunnitelleet opinnollistamista yhden yksittäisen opintopaketin avulla. Lähtökohta on, että opiskelija itse esittää

opinnollistamista (opiskelijalähtöinen). Aloitteen voi tehdä myös opiskelijan lähijohtaja tai opettaja, kun käydään opiskelijan opintoihin liittyvää kehityskeskustelua tai kun mietitään yamk-opiskelijan mahdollisuutta opiskella KAMK:n tai oman organisaation hankkeissa (korkeakoululähtöinen).

Opintojen opinnollistaminen on kuvattu prosessina (kuvio 1). Opiskelija ilmaisee halukkuutensa opintojakson tai sen osien opinnollistamisesta keskustelemalla asiasta opintojaksosta vastaavan opettajan kanssa ja lähettämällä tiedon asiasta YAMK:n koulutusohjelmavastaavalle. Tämän jälkeen koulutusohjelmavastaava ja opintojaksosta vastuunopettaja keskustelevat alustavasti opinnollistamisen edellytyksistä. Opintojaksosta vastuunopettajan ja opiskelijan välisessä neuvottelussa keskustellaan opintojaksosta tavoitteista, sisällöistä ja arviointikriteereistä.

Opiskelija määrittelee, mitä hän osaamisen käsitteellä ymmärtää ja kuvaa omaa osaamistaan. Osaamisen käsitteellä viitataan perinteisesti näkemykseen, jossa osaamiseen sisältyy tiedot, taidot ja asenteet (Paloniemi 2004, 20; Laine 2015, 33). Opiskelija analysoi työnsä sisältöjä ja reflektoi omaa osaamistaan tavoitteiden suuntaisesti. Opiskelija kuvaa, missä työn sisällöissä opintojaksosta tavoitteiden mukainen osaaminen mahdollistuu ja tulee esille. Opiskelija reflektoi osaamistaan suhteessa työkuvaansa, mutta myös alan tulevaisuuden osaamisen vaatimuksiin.

Kuvio 7: Opinnollistamisen prosessi KAMK YAMK Sote opinnoissa (versio 1)

Opiskelijan ja opintojaksosta vastuunopettajan keskustelun jälkeen sovitaan kolmikantaneuvottelu, johon osallistuvat edellisten lisäksi työelämän edustajana lähijohtaja tai vastaava. Opiskelija laatii kolmikantaneuvotteluun suunnitelman, jota yhteistyössä päivitetään ja

täsmennetään. Suunnitelmasta tulee ilmetä, mitkä ovat opiskelijan opinnollistamisen tavoitteet (perustuvat opintojakson tavoitteisiin) ja millä tavoin tai menetelmillä hän täydentää osaamistaan tavoitteidensa mukaiseksi. Kolmikantaneuvottelussa nimetään työelämän ohjaaja opiskelijan osaamisen kehittymisen tukemiseksi ja varmistetaan työyhteisön sopivuus opiskelijan oppimistavoitteiden saavuttamiseksi (ilmapiiri, kehitysmuotoisuus ja moninaiset oppimista tukevat innovaatiot).

Opiskelija toteuttaa opintojakson opinnollistamisen suunnitelman mukaisesti. Opiskelija sisällyttää toteutukseensa esimerkiksi työelämään tai Kajaanin ammattikorkeakoulun perusopiskelijoiden hoitotyön johtamisen opintojaksolle suunnatun koulutustilaisuuden, luennon tai muun vastaavan, joka on hänen näyttönsä osaamisen kehittymisestä. Opinnollistamisen prosessi päättyy vastuuopettajan ja opiskelijan käymään arviointikeskusteluun, jossa opiskelija kuvaa oman osaamisensa kehittymistään. Arviointi koostuu opiskelijan itsearviointista, näytöistä opintojen aikana ja opintojen lopussa sekä työelämän arvioinnista. Arvioinnissa hyödynnetään opintojakson arviointikriteereitä.

Opinnollistamisen jatkokehittäminen

InnovaPro -hankkeen aikana laadittua opinnollistamisen prosessia on tarkoitus pilotoida ensimmäisen kerran syksyllä 2017 KAMK:ssa aloittavien ylemmän ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveydenhuollon opiskelijoiden kanssa. Tärkeää on, että kehitämme opinnollistamisen toimintamallin rinnalla myös YAMK-opiskelijan ohjausta. Prosessimallia voidaan hyödyntää myös muiden opintojaksojen tai muiden alojen opiskelijoiden opintojen opinnollistamisessa.

YAMK -koulutuksen (EQF 7) tavoitteet haastavat opiskelijan monimuotoiseen ja laaja-alaiseen osaamisen kehittymiseen. Opiskelijan osaamista voidaan kehittää uudella pedagogisilla ratkaisuilla, joissa korostuu yhteisöllisyys ja jaettu asiantuntijuus (Leinonen & Moisanen 2015, 233). Opinnollistaminen voi olla yksi pedagoginen menetelmä, jossa hyödynnetään yhteisöllistä oppimista työelämässä. Toisaalta työ YAMK-opiskelijan oppimisympäristönä voi olla opetuksen pedagoginen haaste. On mietittävä minkälaiset oppimistehtävät tukevat opiskelijan osaamisen kehittymistä kulloisessa työympäristössä. Myös tiedon käsitysten ja oppikäsitysten pohdinnat tulevat entistä ajankohtaisemmiksi.

On tärkeää, että selvitämme YAMK-opiskelijan opinnollistamista tukevaa työelämäverkostoa. Verkostoa selvitetään jo keväällä 2017, kun eMentorointi -hankkeesta ”valmistuu” eMentoreita, jotka ovat YAMK:sta valmistuvia tai jo valmistuneita opiskelijoita eli alum-

neja. Alumnit ovat avainhenkilöitä työn opinnollistamisen kehittämisessä ja vakiinnuttamisessa työelämään, koska heillä on työkokemuksen lisäksi omakohtainen kokemus YAMK-opinnoista.

Leinonen Rauni, KT, TtM, yliopettaja, KAMK

Moisanen Kirsi, SH ylempi AMK, lehtori, KAMK, sosiaalihallintotieteen jatko-opiskelija

Lähteet

Hallitusohjelma. 2015. Ratkaisujen Suomi, Pääministeri Juha Sipilän hallituksen strateginen ohjelma 29.5.2015. Hallituksen julkaisusarja 10. Helsinki: Edita Prima.

Hyttinen, P. 2016. Opiskelukyky Lapin ammattikorkeakoulussa. Ylempää AMK-tutkintoa suorittavien opiskelijoiden kokemuksia. Opinnäytetyö. Matkailuala. Restonomi (ylempi AMK).

Jämsä, U. 2014. Kuntoutuksen muutosagentit. Tutkimus työelämälähtöisestä oppimisesta ylemmässä ammattikorkeakoulutuksessa. Acta Universitatis Ouluensis D Medica 1252. Oulun yliopisto. Lääketieteellinen tiedekunta, Terveystieteiden laitos, Hoitotiede. Juvenes Print: Tampere. Viitattu 21.10.2016 <http://urn.fi/urn:isbn:9789526204987>

Laine, P. 2015. Oppimismahdollisuudet, osaaminen ja työhyvinvointi. Aikuiskasvatus 35 (1), 30-46.

Lampinen M. & Turunen H. 2015. YAMK -koulutus vahvaksi TKI –vaikuttajaksi. Teoksessa M. Lampinen & H. Turunen H. (toim.) YAMK -koulutus vahvaksi TKI –vaikuttajaksi. 6-8. Viitattu 20.10.2016 https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/101028/HAMK_YAMK_TKI_2015_ekirja.pdf?sequence=1.

Leinonen, R. & Moisanen, K. 2015. Ylemmän ammattikorkeakoulun opiskelija työelämän tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan kehittäjänä. Teoksessa L. Timonen, J. Mäkelä, A-M. Raivio (toim.) Moninaisuus on hyvä työyhteisön ominaisuus. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 213. Juvenes Print: Jyväskylä. 217-237.

Paloniemi, S. 2004. Ikä, kokemus ja osaaminen työelämässä. Työntekijöiden käsityksiä iän ja kokemuksen merkityksestä ammatillisessa osaamisessa ja sen kehittämisessä.

Jyväskylä studies in education psychology and social research 253. Jyväskylän yliopisto, Jyväskylä.

Penttilä, J. 2011. Opintojen viivästyminen ja keskeyttäminen korkeakouluissa. Teoksessa K. Kunttu, A. Komulainen, K. Makkonen & P. Pynnönen (toim.) Opiskeluterveys. Helsinki: Duodecim. 160-163.

Vänttinen, T., Aalto, S. & M-L, Neuvonen-Rauhala. 2015. Kohti Master schoolia- Yhteistä ja erityistä Teoksessa M. Kivelä (toim.) Ketterä ja kehittyvä YAMK-koulutus. Mikkelin Ammattikorkeakoulun julkaisuja. 6-15. Viitattu 20.10.2016 <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-588-528-9>.

10 InnovaPro -hankkeesta älyllä ja ilolla

Onnistumisia ja elämyksiä

InnovaPro-hankkeen tavoitteena oli kehittää Kajaanin ammattikorkeakoulun opetusta ja toimintaa entistä paremmin opiskelijoiden osaamista ja aluetta kehittäväksi. Hankkeeseen osallistui opettajia korkeakoulun kaikilla osaamisalueilla. Ilahduttavaa oli se, että kaikissa koulutuksissa edettiin tiimiopettajuuden, työelämäyhteistyön ja opinnollistamisen osalta. KAMKin eri osaamisalueet etenevät kukin omaan tahtiinsa, mutta toisilta saatuja kokemuksia ja toimintatapoja on jaettu vilkkaasti.

Työelämäyhteistyötä kehitettiin tehtyjen kahden tutkimuksen sekä osaamisalueiden omien yhteyksien myötä. Tietokanta, johon kirjataan eri yritysten ja organisaatioiden kanssa tehdyt toimet (vierailuluennot, projektit, opinnäytteet) otettiin käyttöön. Liiketalouden osaamisalueella edettiin myös kansainvälisesti hollantilaisen ja tsekkiläisen kumppanikorkeakoulun kanssa opintoyhteistyössä, jossa työelämä on vahvasti mukana.

Tiimiopettajuutta toteutettiin monenlaisilla opintojaksoilla niin teoreettisilla kuin työelämäprojekteissa ja koko osaamisalueen toiminnan kehittämisessä. Mukana olevat opettajat käyttivät rohkeasti erilaisia toteutustapoja. Nämä kokeilut osoittivat, että on mahdollista yhdistää päivä- ja monimuotototeutuksen ryhmiä, suomenkielistä ja englanninkielistä koulutusta, eri vuosikurssien ja koulutusten opintojaksoja.

Opiskelijoiden ja toimeksiantajien palaute on ollut hyvin positiivista: osaamisen ja asiantuntijuuden yhdistämisellä saavutetaan parempia tuloksia. Tällainen työelämäläheinen tiimi-/projektioppiminen on haasteellista opiskelijoille ja myös opettajille. Tulokset ovat kuitenkin niin palkitsevia, että toimintaa kannattaa jatkaa ja kehittää edelleen.

Työn opinnollistamisessa pääsivät kaikki osaamisalueet alkuun hankkeen aikana. Opinnollistaminen hyödytti opiskelijoita mahdollistamalla työn ja opiskelun yhdistämisen joustavasti. Myönteistä oli se, että opiskelijat joutuivat paneutumaan oman koulutuksensa tavoitteisiin ja oman osaamisen kehittymiseen aikaisempaa paremmin. Näin voitiin edistää opintojen etenemistä sekä käytännön osaamista.

Kuten TJR Oy:n toimitusjohtaja Niklas Saari totesi, työnantajat hyötyivät opinnollistamisesta. Opinnollistamisen avulla yrityksen toiminnan kannalta tarpeellisia toimintoja kyettiin edistämään ja kehittämään.

Korkeakoulun ja koulutusten näkökulmasta opinnollistaminen antoi lisäpotkua ops-työhön. Opittiin, että osaamistavoitteiden kirkastaminen on oleellista. Tämä edesauttaa kaikkien opintojen ja suoritustapojen suunnittelua ja toteuttamista. Lisäksi oivallettiin, että opetussuunnitelma kannattaisi ainakin opintojen loppuvaiheen osalta kirjoittaa riittävän väljäksi, jotta sisällöissä kyetään ottamaan mukaan uusin tieto. KAMK:in opinnollistamisprosessi luotiin hallinnollisesti mahdollisimman selkeäksi ja vaivattomaksi.

Tulevia haasteita

Vaikka hankkeen aikana saatiin monia asioita osaksi KAMK:in perustoimintaa, on tarpeen jatkaa kehitystyötä. Keväälle 2017 on jo sovittu opinnollistamiseen liittyvää koulutusta opettajille. Tämän koulutuksen aiheena on osaamisen arviointi ja dokumentointi. On laadittava lisäksi ohjeistusta siihen, miten toimitaan jos opinnollistaminen ei sujukaan suunnitellusti. On mietittävä, miten tehdään, jos suunnitellut aikataulut eivät toteudu tai työtehtävissä ei ole mahdollista saavuttaa tavoiteltua osaamista. Tähän tarvitaan lisäevästyä sekä opettajille että työnantajille.

Tiimimäinen toimintatapa ja projektioppiminen edellyttää myös monimuotoisia oppimisympäristöjä. Tilojen ja laitteiden suunnittelussa on KAMKissa jatkettava edelleen siirtymistä pois perinteisestä frontaaliopetuksen tilajärjestelystä.

YAMK-tasolla KAMKin koulutuksissa opetussuunnitelmat on laadittu niin, että useimpiin opintojaksoihin liittyvät oppimistehtävät tehdään opiskelijoiden työyhteisöihin niitä kehitäten. Näin ollen selkeitä uusia opinnollistamiscaseja syntyi niukalti. Tämä samoin kuin kesäajan työssäkäynnin hyödyntäminen opiskeluihin on vielä alkutekijöissään.

Paljon saimme yhdessä aikaan. Tästä jatkamme osana normaalin toiminnan kehittämistä.

Hyvä me! Tarina jatkuu.

Päivi Auno ja Heli Itkonen